

Akademia Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi

Tytuł rozprawy doktorskiej

PROJEKT IDENTYFIKACJI WIZUALNEJ INSTYTUCJI REPREZENTUJĄCYCH WŁADZĘ PUBLICZNĄ W POLSCE

Promotor

dr hab. Łukasz Chmielewski

Autor

Waldemar Koralewski

Data

16.04.2018 r.

SPIS TREŚCI

3	CZĘŚĆ 1
4	1. WSTĘP
4	2. ISTOTA PROBLEMU
6	3. TŁO HISTORYCZNE I NIEŚCISŁOŚCI NAZEWNICTWA
11	4. ANALIZA SYTUACJI OBECNEJ
36	5. ANALIZA PRZYKŁADÓW Z INNYCH KRAJÓW
43	6. PODEJMOWANE PRÓBY PROJEKTOWE
48	7. WNIOSKI DO PROJEKTU LOGO
52	CZĘŚĆ 2
53	8. PROJEKT
139	9. PODSUMOWANIE
140	BIBLIOGRAFIA
143	SPIS ILUSTRACJI
150	ZAŁĄCZNIK
153	WERSJA ANGIELSKA

CZĘŚĆ I

1. WSTĘP

Przedmiotem pracy doktorskiej jest problematyka identyfikacji wizualnej instytucji reprezentujących władzę publiczną w Polsce na przykładzie jednostek władzy wykonawczej działających w obszarze Rady Ministrów, tj. rządu, ministerstw, agencji zależnych. Ten zbiór instytucji będzie określany jako jednostki oraz organy rządowe.

Praca podejmuje następujące kwestie: historia polskich symboli narodowych, analiza sytuacji obecnej w zakresie identyfikacji wizualnej Rady Ministrów, opis praktyk identyfikacji wizualnej władzy z innych krajów oraz propozycję spójnego rozwiązania projektowego dla Rady Ministrów. Jest to główny cel dysertacji: stworzenie logo instytucji rządowych – graficznego emblematu, który komunikuje odbiorcy, że ma on do czynienia z organem władzy publicznej. Według tej koncepcji warianty przygotowane dla poszczególnych instytucji różnią się użytym napisem – nazwą. Korzystają ze wspólnego sygnetu. Należy podkreślić, że nie ma tu mowy o logo kraju stworzonym z myślą o jego promocji na targach turystycznych czy wśród inwestorów zagranicznych. Takich projektów powstało już wiele. Celem jest ujednoczenie wizualnej identyfikacji państwa w relacji z jego obywatelami.

2. ISTOTA PROBLEMU

W zakresie identyfikacji wizualnej Rada Ministrów prezentuje niskie standardy i brak konsekwencji. Rozpatrując rząd jako całość, należałoby się spodziewać spójnego, całościowego podejścia i takiej graficznej reprezentacji, która by te cechy niosła. Sytuacja wygląda jednak inaczej. Nie istnieje całościowe spojrzenie na organizm, jakim jest rząd i jego przedstawicielstwa. Z osiemnastu funkcjonujących (stan na 13.11.2017) ministerstw każde posługuje się innym logo. Nawet w grupach, w których widać duże podobieństwa między znakami, tak jak w przypadku Ministerstwa Energii oraz Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa, gdzie orzeł w obrysie funkcjonuje

MINISTERSTWO ENERGII

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I BUDOWNICTWA

Ilustracja nr 1, zestawienie znaków Ministerstw

obok nazwy zapisanej krojem szeryfowym, ujawnia się brak jednolitych standardów. W przywołanym przykładzie wykorzystano dwa różniące się od siebie wizerunki orła oraz inne kroje pism. Ministerstwa nie powinny ze sobą konkurować jako osobne byty, a poprzez różne wizerunki jako osobne marki, ale wspólnie wyrażać swoje pochodzenie i publiczny charakter, dając jasny i czytelny sygnał obywatelom na temat tego, czym są, to znaczy instytucjami publicznymi, powołanymi w służbie interesu publicznego.

Sytuacja, w której jeden organizm i jego składowe posiadają różne wizerunki wyrażane projektami identyfikacji wizualnej, prowadzi do poważnych konsekwencji. Jeden podmiot mający wiele wizerunków wysyła komunikat mówiący o braku współpracy, niezdecydowaniu i chaosie. Jest to niepożądana informacja w przypadku tak rozbudowanej, jednej z najważniejszych w państwie instytucji zaufania publicznego. Stan, w jakim znajduje się oprawa graficzna Rady Ministrów, to problem wizerunkowy. Porządkując i tworząc koherentny system identyfikacji wizualnej dla rządu, ministerstw i agencji zależnych powstaje przestrzeń do zawarcia w nim pożądanego w przypadku takiej struktury cech. Wspólny, konsekwentny i logiczny system daje państwu możliwość uwiarygodnienia się w oczach obywateli. Państwo występuje jako całość, jako jedna instytucja zarządzająca danym terenem i daną zbiorowością. Obywatel widzi wspólnie działający, komunikujący się ze sobą organizm, a nie wiele niepołączonych, niewspółpracujących ze sobą bytów.

Konsolidacja identyfikacji wizualnej jest także korzystna z ekonomicznego punktu widzenia – wspólne oznakowanie pozwoli oszczędzić kwoty wydawane ze środków publicznych na projekty logo i całych systemów identyfikacji. Jest to o tyle istotne, że likwidowanie, łączenie i powoływanie nowych ministerstw to w Polsce częsta praktyka polityczna.

Nie bez znaczenia jest kontekst społeczny i ustanawianie dobrych praktyk w zakresie projektowania. Coraz większą wagę przywiązuje się do estetyki otoczenia, w którym funkcjonują ludzie. Duży nacisk kładzie się na jakość przestrzeni publicznej. Infrastruktura miejska zaczyna być dyskretna, jednolita, ustandaryzowana. Weszła w życie ustawa dająca narzędzia do ochrony krajobrazu. Chaos wizualny jest postrzegany jako problem. Państwo, prezentując przemyślaną i spójną koncepcję swojego wizerunku i jego reprezentacji wizualnej ma szansę pokazania przykładu, przedstawienia modelowych rozwiązań. Rola instytucji państwowych w życiu społecznym predysponuje je także do wyznaczania standardów, zatem pole oddziaływania wprowadzonych w temacie oprawy graficznej zmian jest znacznie szersze.

Podsumowując, stworzenie systemu identyfikacji instytucji państwowych daje możliwość wpływania na postrzeganie państwa przez obywateli. Otwierają się więc szanse nie tylko na zredu-

kowanie napastliwego chaosu wizualnego, ale także na wykreowanie określonych skojarzeń. Analiza i użycie odpowiednich środków graficznych pozwolą na wyrażenie wartości, takich jak brak opresyjności, współpraca, przejrzystość, uporządkowanie, stabilność.

3. TŁO HISTORYCZNE I NIEŚCISŁOŚCI NAZEWNICTWA

Rozpatrując problematykę aktualnych identyfikacji wizualnych organów władzy, należy odnieść się do tego, jakimi symbolami posługiwano się w Polsce w przeszłości. Na wstępie trzeba jednak przyrzeć się powtarzającym się wątpliwościom dotyczącym obowiązującej nomenklatury.

Przyjęta w 1997 roku konstytucja głosi, że „godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu”. Zapis ten budzi kontrowersje. Dr hab. Marek Adamczewski, profesor i wykładowca na Uniwersytecie Łódzkim, którego zainteresowania koncentrują się wokół zagadnień związanych z heraldyką, zauważa, że „Polska nie ma herbu. W języku heraldyki godło jest częścią herbu, czyli tym «obrazkiem» umieszczonym na tarczy. Naprawianie heraldyki państwowej trzeba zacząć od zmiany konstytucji i zapisać w niej, że herbem Polski jest Orzeł Biały, pisany wielkimi literami, bo w polskiej tradycji herby mają nazwy własne, a herb Polski nazywa się «Orzeł Biały». To, co w nazwie jest orłem białym, naprawdę powinno być orłem srebrnym, bo heraldyka nie zna koloru białego. Jeżeli nie można wyrazić w sposób poprawny herbowego srebra, zastępujemy je kolorem białym”¹.

Inaczej sprawę widzi Andrzej-Ludwik Włoszczyński, twórca projektu Orli Dom, prezentującego problematykę związaną z godłem Polski. Odwołuje się on do definicji godła jako takiego oraz godła państwowego. A.-L. Włoszczyński pisze: „Słownik Języka Polskiego PWN przynosi nam dwie proste definicje słowa. Pierwsza: 1. *godło* «znak wyróżniający» 2. *godło państwowe* «wizerunek będący symbolem państwa, umieszczany na flagach, pieczęciach, monetach». (...) W Słowniku Języka Polskiego PWN mamy i drugie objaśnienie – czym jest herb: „1. «*godło państwa, ziemi, miasta lub instytucji*» 2. «*dziedziczny znak rodowy szlachty i arystokracji*». (...) Herb to bardzo specyficzny znak, rządzący się własnymi prawami – regułami heraldycznymi. Co nie zmienia faktu, iż przynależy on do szerszego zbioru, określanego terminem „znaki”. Innym określeniem tegoż samego zbioru jest termin «godła». (...) Godłem państwowym Rzeczypospolitej jest zatem herb (Orła Białego), natomiast godłem heraldycznym sam orzeł”². Swoje stanowisko argumentuje odniesieniem to dawnych ustaw.

1 http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla__Historia_godla_Polski.html (dostęp: 1.02.2016)

2 A.-L. Włoszczyński, *Projekt Orli Dom*, tom II, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2016, s. 14-15.

W „Ustawie z dnia 1 sierpnia 1919 r. o godłach i barwach Rzeczypospolitej Polskiej” czytamy (...):
Art. 1. Dopóki nie zostaną ustalone granice Państwa Polskiego i dopóki konstytucja nie określi
godeł, barw państwowych, jak i tytułów urzędów i instytucji państwowych, urzędy Rzeczypospolitej używać winny godeł i barw według załączonych wzorów: 1. Herb Rzeczypospolitej – za herb Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się znak orła białego, z głową zwróconą w prawo (dla patrzącego w lewo), ze skrzydłami wzniesionymi do góry, ze złotymi szponami, koroną i dziobem w czerwonym polu prostokątnym (wzór no 1) 2. Pieczęci Rzeczypospolitej [...] 3. Barw narodowych [...] 4. Chorągwi Rzeczypospolitej [...] 5. Flag dla dyplomatycznych przedstawicieli Państwa: konsulów, wicekonsulów oraz handlowej bandery morskiej [...] 6. Chorągwi i sztandarów wojskowych pułków [...] 7. Flagi wojennej lądowej i bandery morskiej wojennej oraz proporca i znaku polskiej marynarki wojennej [...] 8. Flagi i godła poszczególnych Ministerstw [...].³

Mamy tutaj zatem opisany dość spory zbiór godeł stosowanych przez państwo. Kolejnym aktem prawnym jest Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1927 r. o godłach i barwach państwowych oraz o oznakach, chorągwiach i pieczęciach. To właśnie w tym rozporządzeniu wprowadzono herb RP projektu prof. Zygmunta Kamińskiego. Czytamy w nim, co następuje: „Tytuł I, Art. 1. Godłami państwowymi są: 1) herb państwowy, t.j. wizerunek orła białego z głową zwróconą w prawo (dla patrzącego w lewo), ze skrzydłami rozwiniętymi, z koroną i dziobem oraz szponami złotymi (orzeł państwowy) na prostokątnej tarczy w polu czerwonym; 2) Chorągiew Rzeczypospolitej, przysługująca wyłącznie Prezydentowi Rzeczypospolitej [...].”⁴

Przywołanie powyższych przykładów pokazuje, że już na poziomie nazewnictwa sytuacja nie jest klarowna i jednoznacznie interpretowana.

Jeśli zaś chodzi o same herby, te pojawiły się w czasach pierwszych wypraw krzyżowych⁵. „Przypuszczalnie już wtedy postanowiono umieszczać znaki rozpoznawcze na tarczy, lecz pełne opracowanie reguł heraldycznych nastąpiło w czasie drugiej wyprawy krzyżowej (1147-49), po której niemal jednocześnie w wielu krajach Europy Zachodniej pojawiły się herby, tworzone według tych samych zasad i cechujące się taką samą stylizacją figur heraldycznych. W Polsce herby wprowadzono w XIII wieku”⁶. Samo słowo „herb” pochodzi od spolszczenia czeskiego *erb*, które z kolei wywodzi się od niemieckiego

3 Ibidem, s. 16

4 Ibidem, s. 16-17.

5 A. Znamierowski, *Insygnia, symbole i herby Polskie*, Świat Książki, Warszawa 2003, s. 27.

6 Ibidem.

erbe oznaczającego dziedzictwo. Herbem zaczęto określać tarczę z godłem⁷. Według Alfreda Znamierowskiego herb składa się z tarczy i umieszczonego na niej centralnie godła, które ma wypełniać pole tarczy, lecz nie dochodzić do jej brzegów⁸. Kształt tarczy herbowej ewoluował na przestrzeni lat. Stosowana w Polsce od 1927 roku tarcza nosi nazwę francuskiej. Znamierowski pisze, że „najczęściej spotykanym motywem zwierzęcym jest wizerunek lwa i orła, zwierząt dominujących na lądzie i w powietrzu”. „Figury zwierzęce przedstawia się w pozycji bojowej, z prawymi łapami wysuniętymi w górę do przodu, z otwartym pyskiem i uniesionym ogonem. Podobnie przedstawiane są ptaki – ze skierowanym w górę dziobem i rozpostartymi skrzydłami. Oręż zwierząt i ptaków (kły, dzioby, pazury, szpony) jest nienaturalnie duży”⁹. Godła herbowe musiały nieść odpowiedni ładunek symboliczny. Według Znamierowskiego orzeł reprezentuje waleczność, siłę i odwagę. Pisze on, że „podczas gdy w Europie Zachodniej dominował wizerunek lwa, w Europie Środkowej królował orzeł: cesarski – czarny w złotym polu, brandenburski i tyrolski – czerwony w polu srebrnym, czeski – czarny z czerwonymi płomkami, również w polu srebrnym, morawski – szachowany srebrno-czerwono w polu błękitnym, śląski – czarny ze srebrną przepaską sierpową w polu złotym, opolski – złoty w polu błękitnym, krakowski i polski – srebrny w polu czerwonym (...). Korona ozdabiała orła krakowskiego, polskiego, opolskiego i morawskiego”¹⁰. Obszar Europy Środkowej, na którym orzeł był najczęściej wykorzystywanym symbolem herbowym, nosi nazwę strefy akwiralnej¹¹. W jej skład wchodziły Polska, Brandenburgia, Czechy, Serbia, Święte Cesarstwo Rzymskie Narodu Niemieckiego, Tyrol, Modena, Morawy, Śląsk oraz Opole. „Najwcześniejszą monetą, na której widnieje prawdopodobnie znak orła, był srebrny denar Bolesława Chrobrego, wybity w 1000 roku po symbolicznej koronacji w Gnieźnie”¹². W czasach rozbicia dzielnicowego (1138-1320) wizerunkiem orła posługiwali się książęta śląscy, małopolscy, wielkopolscy, kujawscy oraz mazowieccy. Po podjęciu próby zjednoczenia swoich ziem znak orła stał się „zewnątrznym wyrazicielem ich dążeń”¹³. Orzeł zyskał wtedy koronę. Według M. Adamczewskiego korona „w polskiej heraldyce ma inne znaczenie niż w zachodniej: jeśli nasz orzeł jest ukoronowany, to znaczy, że jest symbolem suwerennego państwa, a takim w średniowieczu było królestwo”¹⁴.

Polska może precyzyjnie określić początek obowiązywania swoich symboli. Beata Wolszczak z Muzeum Historii Polski pisze:

7 Ibidem.

8 Ibidem, s. 28.

9 Ibidem.

10 A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby Polskie*, Świat Książki, Warszawa 2003, s. 34.

11 Ibidem, s. 109.

12 Ibidem, s. 110.

13 Ibidem, s. 112.

14 http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla__Historia_godla_Polski.html (dostęp: 1.02.2016).

Ilustracja nr 2, srebrny denar Bolesława Chrobrego

Ilustracja nr 3, pieczęć Przemysła II

Po koronacji Przemysła II, 26 czerwca 1295 r. w Gnieźnie, znak orła stał się herbem zjednoczonego na nowo Królestwa Polskiego. Wizerunek orła Przemysła zachował się na jego królewskiej pieczęci, która widnieje na dokumencie z sierpnia 1295 r. Widać na niej monumentalnego orła z koroną, otoczonego łacińskim napisem *reddidit ipse Deus victricia signa Polonis* (Sam Wszechmocny przywrócił Polakom zwycięskie znaki). Biały orzeł w koronie stał się symbolem suwerenności i jedności państwa.

Wizerunek polskiego orła zmieniał się przez wieki. Po zawarciu unii z Litwą, od czasów panowania Władysława Jagiełły, znakowi orła towarzyszył herb Litwy – jeździec na koniu czyli Pogoń. W czasie zaborów symbol orła był wyznacznikiem ciągłości państwa polskiego oraz dążenia do suwerenności. Ustawa z dnia 1 sierpnia 1919 r. o godłach i barwach Rzeczypospolitej Polskiej w art. 1 pkt. 1 określiła wygląd polskiego godła: Za herb Rzeczypospolitej Polskiej uznaje się znak orła białego z głową zwróconą w prawo (dla patrzącego w lewo), ze skrzydłami wzniesionymi do góry, ze złotymi szponami, z koroną i dziobem w czerwonym polu prostokątnym. Oficjalne godło RP przypominało orła Stanisława Poniatowskiego i było używane do 1927 r., kiedy powstała nowa wersja według projektu Zygmunta Kamińskiego¹⁵.

Według M. Adamczewskiego, Kamiński „lepiej czuł się w rzeźbie niż w rysunku, i z tego powodu herbowy ptak ma elementy cieniowania pokazujące głębię i wypukłości. Dobra heraldyka nie używa takich technik”¹⁶. B. Wolszczak kontynuuje:

15 <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/dziedzictwo-kulturowe/symbole-narodowe.php> (dostęp: 27.12.2017).

16 http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla__Historia_godla_Polski.html (dostęp: 1.02.2016).

Ilustracja nr 4, godło używane do 1927 roku

Ilustracja nr 5, godło wprowadzone w 1927 roku

Ilustracja nr 6, godło w PRL

Ilustracja nr 7, godło obowiązujące dziś

Władze komunistyczne usunęły koronę z głowy orła. Niezbyt udany projekt Janiny Broniewskiej z 1943 r., powszechnie zwany „kuricą” wzorowany był na książęcym sarkofagu władców polskich pochowanych w Płocku i obowiązywał do 1952 r., kiedy to w konstytucji z dn. 22 lipca opublikowano oficjalny herb Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Był to wiernie przerysowany projekt Kamińskiego, tyle że pozbawiony korony.

Po częściowo wolnych wyborach do Sejmu w czerwcu 1989 r., parlament, tzw. Sejm kontraktowy, na swoim posiedzeniu w dniu 29 grudnia 1989 r. zmienił konstytucję, przywracając dawną nazwę państwa – Rzeczpospolita Polska i herb Orzeł Biały w koronie¹⁷.

Obowiązujący dziś wizerunek orła utrwał się zatem przez trzy pokolenia. Jest rozpoznawalny i charakterystyczny. Co więcej, stabilizował się w czasach mass mediów, przez co jego pole oddziaływania było największe w historii. Dzięki swojej rozpoznawalności może stać się bazą do budowania identyfikacji wizualnej organów władzy wykonawczej.

17 <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/dziedzictwo-kulturowe/symbole-narodowe.php> (dostęp: 27.12.2017).

4. ANALIZA SYTUACJI OBECNEJ

Sytuację związaną z użyciem symboli narodowych regulują odpowiednie przepisy. Wątpliwości interpretacyjne związane ze stosowaną w prawodawstwie nomenklaturą zostały opisane w rozdziale 2.

KONSTYTUCJA

W Polskiej konstytucji widnieją zapisy dotyczące symboli narodowych. Mówi o nich artykuł 28:

Zasada ochrony symboli narodowych

1. Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego w koronie w czerwonym polu.
2. Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony.
3. Hymnem Rzeczypospolitej Polskiej jest Mazurek Dąbrowskiego.
4. Godło, barwy i hymn Rzeczypospolitej Polskiej podlegają ochronie prawnej.
5. Szczegóły dotyczące godła, barw i hymnu określa ustawa¹⁸.

Niezależnie od ewentualnego błędu merytorycznego dotyczącego rozróżnienia między znaczeniem słów *herb* i *godło*, mamy tutaj do czynienia z określeniem wizualnej reprezentacji symboli narodowych. Jest to baza, na której można budować współczesną, jednolitą oprawę graficzną instytucji reprezentujących władzę w Polsce.

USTAWA

Konstytucja po szczegółowe zapisy odsyła do ustawy. Jest nią ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. (wraz z późniejszymi zmianami) o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych. Tekst ujednolicony zawiera m.in. opis godła oraz kolorystyki.

Art. 1.

1. Orzeł biały, biało-czerwone barwy i Mazurek Dąbrowskiego są symbolami Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2.

1. Godłem Rzeczypospolitej Polskiej jest wizerunek orła białego ze złotą koroną na głowie

zwróconej w prawo, z rozwiniętymi skrzydłami, z dziobem i szponami złotymi, umieszczony w czerwonym polu tarczy.

2. Wzór godła Rzeczypospolitej Polskiej zawiera załącznik nr 1.

Art. 2a.

Wizerunku orła ustalonego dla godła używają:

- 1) organy władzy państwowej,
- 2) organy administracji rządowej,
- 3) gminy, związki międzygminne oraz ich organy,
- 4) powiaty, związki powiatów oraz ich organy,
- 5) samorządy województw oraz ich organy,
- 6) sądy, prokuratury i komornicy sądowi,
- 7) samorządowe kolegia odwoławcze,
- 8) regionalne izby obrachunkowe,
- 9) jednostki organizacyjne Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej,
- 10) jednostki organizacyjne Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej i Obrony Cywilnej Kraju,
- 11) jednostki organizacyjne Służby Więziennej,
- 12) szkoły publiczne, szkoły niepubliczne o uprawnieniach szkół publicznych, państwowe szkoły wyższe, niepaństwowe szkoły wyższe,
- 13) inne podmioty, jeżeli przepisy szczególne uprawniają je do używania wizerunku orła.

Art. 4.1. Barwami Rzeczypospolitej Polskiej są kolory biały i czerwony, ułożone w dwóch poziomych, równoległych pasach tej samej szerokości, z których górny jest koloru białego, a dolny koloru czerwonego. 2. Przy umieszczaniu barw Rzeczypospolitej Polskiej w układzie pionowym kolor biały umieszcza się po lewej stronie płaszczyzny oglądanej z przodu. 3. Wzór barw Rzeczypospolitej Polskiej zawiera załącznik nr 2.

Art. 16

2. Dozwolone jest umieszczanie na przedmiotach przeznaczonych do obrotu handlowego godła lub barw Rzeczypospolitej Polskiej w formie stylizowanej lub artystycznie przetworzonej¹⁹.

19 Ustawa z 31 stycznia 1980 r. (tekst jednolity z 2005 r.). Publikator: Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z 2005 r., nr 235, poz. 2000. Organ wydający: Marszałek Sejmu.

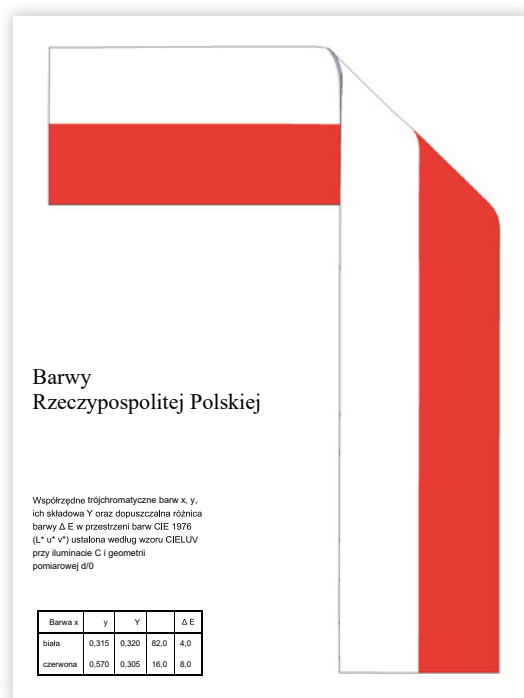
Ilustracja nr 8, godło załączone do ustawy

W swojej publikacji Andrzej-Ludwik Włoszczyński docieka, jak wygląda interpretacja ustawy, a co za tym idzie, sprawa użycia godła w praktyce:

Z Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji otrzymałem odpowiedź na moje pytania skierowane do Kancelarii Prezesa Rady Ministrów (w dniu 22 lipca 2013 r.). Spróbujmy zweryfikować to, o co pytałem, z przesłaną odpowiedzią. Poprosiłem w pkt 1. mojego pisma, o wskazanie aktów wykonawczych do „Ustawy o godle” i załączników, prezentujących rysunki / ilustracje wymienionych w niej elementów: „a) wzorca godła, orzeł bez tarczy herbowej, w wersji czarno-białej. Chodziło o tego orła, który jest powszechnie stosowany na papeterii i stronach internetowych urzędów państwowych. Odpowiedź MAiC (...): „Odnośnie pytania pierwszego, dot. aktów wykonawczych do ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych (Dz.U. z 2005 r. Nr 235 poz. 2000 z późn. zm.) oraz stosownych ilustracji uprzejmie informuję, że zgodnie z art. 2 ust. 2 przywołanej ustawy wzór godła Rzeczypospolitej Polskiej zawiera załącznik nr 1 do ustawy. Załącznik ten przedstawia orła białego ze złotą koroną na głowie zwróconej w prawo, z rozwiniętymi skrzydłami, z dziobem i szponami złotymi, umieszczonego w czerwonym polu tarczy. W przypadku, gdy na papeterii i stronach internetowych stosowany jest sam wizerunek orła (bez tarczy herbowej), winien on także być przedstawiony zgodnie z zawartym w załączniku do ustawy wzorem”²⁰.

Analiza powyższych materiałów wskazuje, że aby możliwe było legalne wprowadzenie jakiegokolwiek nowego wzoru oznaczeń ministerstw (i usankcjonowanie obecnie funkcjonujących znaków) i innych instytucji, niezbędne są zmiany w ustawie.

20 A.-L. Włoszczyński, *Projekt orli dom*, op. cit., s. 104.

Ilustracja nr 9, strona opisująca barwy RP z załącznika do ustawy

BARWY

Jak podaje Znamierowski, „za prawdziwie narodową barwę polską należałoby uznać karmazyn, czyli ciemną czerwień, określaną też mianem karminu, od późnego średniowiecza uważaną u nas za barwę najszlachetniejszą”²¹. W kolejnych fragmentach pisze również o kolorze niebieskim. „Od 1746 roku towarzysze husarscy ubierali się w karmazynowe kontusze z granatowymi wyłogami i żupany w barwach odwrotnych, a towarzysze pancerni w żupany karmazynowe i kontusze granatowe z karmazynowymi wyłogami”²². Według Znamierowskiego, barwę czerwoną (karmazyn, pąs, amarant) i niebieską (granatową, szafirową, jasnoszafirową) poczytywano za barwy narodowe. Jeśli zaś chodzi o heraldykę, za barwy polskie uznawano biel orła i czerwień z tarczy herbowej. Utrwały się one. Karmazyn został usankcjonowany w 1921 roku zapisem w ustawie, natomiast rozporządzeniem prezydenta z 13 grudnia 1927 roku zmieniono go na cynober, jasną i żywą czerwień²³. Kolejną zmianę wprowadzono w ustawie z dnia 31 stycznia 1980 roku, obowiązuje do dziś.

²¹ A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby Polskie, Świat Książki*, Warszawa 2003, s. 158.

²² Ibidem.

²³ Ibidem, s. 160.

Przyjęto tam soczystą czerwień, nico ciemniejszą od cynobru. Opisy funkcjonujących oficjalnie barw dostępne są na stronie www.prezydent.pl. Sporządzone są dla barwy białej i czerwonej według wzoru CIE LUV. Jest to niedzisiejszy sposób przedstawiania barw. Brakuje opisów powszechnie dziś stosowanych przestrzeni kolorystycznych takich jak CMYK, RGB czy Pantone. Taka sytuacja pogłębia chaos i sprawia, że powstające materiały różnią się od siebie. W artykule dotyczącym polskich barw narodowych opublikowanym na łamach pisma „2+3d” Agata Kwiatkowska-Lubańska analizuje kolory i sugeruje konkretne rozwiązania w przestrzeni kolorystycznej Pantone. I tak, karmazynowi odpowiadają próbki 193c, 199c i 200c, natomiast cynobrowi 186c i 1795c. Ten ostatni jest niemal identyczny z kolorem tarczy herbowej dostępnej do pobrania ze strony [www.prezydenta²⁴](http://www.prezydenta24).

IDENTYFIKACJA WIZUALNA MINISTERSTW

Struktura administracji rządowej to żywy organizm. „Ministerstwo tworzy, znosi lub przekształca Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia”²⁵. Modyfikowanie siatki ministerstw to częsta praktyka. Obecny rząd (stan na 13.11.2017) składa się z osiemnastu ministerstw. W 2015 roku, na początku kadencji rządu, powołano m.in. Ministerstwo Energii, Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej. Takie ramy prawne, umożliwiające powoływanie, łączenie czy likwidowanie jednostek będących reprezentacją większej całości powinny skłaniać do stosowania spójnej, jednolitej oprawy graficznej. Konstytucja mówi, że „Ministrowie kierują określonymi działami administracji rządowej lub wypełniają zadania wyznaczone im przez Prezesa Rady Ministrów”²⁶. Użycie sformułowania „dział administracji rządowej” podkreśla ich zależność od szerszego ciała, jakim jest Rada Ministrów z Prezesem Rady Ministrów na czele. Działy administracji rządowej uosabiają ministerstwa. Są one zatem płynnymi cząstkami większej całości. Tak powinna być rozpatrywana ich oprawa graficzna – w szerokim ujęciu całościowym.

Obecnie w Polsce panuje dowolność wśród obowiązujących znaków ministerstw. Dodatkowo chaos wizerunkowy potęguje niestabilność w używaniu konkretnego wzoru logo. Prześledzić to można na przykładzie Ministerstwa Zdrowia. Od momentu wprowadzenia logo do użycia w 2014 roku znak poddawany był zmianom. Pierwsza polegała na dodaniu do funkcjonującego wzoru godła. Kolejna modyfikacja to zmiana godła na orła w obrysie (stan na 13.11.2017). Znamienny jest

24 „2+3d” 34, 2010.

25 Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz.U.2012.0.392).

26 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

fakt, że te trzy wersje funkcjonują jednocześnie. Innym przykładem jest Ministerstwo Spraw Zagranicznych. Na stronach internetowych ministerstwa widnieją różne znaki – inny w wersji mobilnej, inny w wersji desktopowej (stan na 13.11.2017).

Analizując logo ministerstw, zaobserwować można tendencję polegającą na dodawaniu różnych przedstawień orła do istniejących logo lub zestawianie godła i typografii w nowo powstających znakach. Typografia jest przypadkowa i niespójna. Duża swoboda i dowolność, a przede wszystkim uznaniowość i brak kryteriów, prowadzą do sytuacji, w której całościowe spojrzenie na instytucje reprezentujące władzę publiczną jest niemożliwe.

Obecnie cele stawiane przed identyfikacją wizualną mogą się wypełnić treścią jedynie na poziomie pojedynczych projektów dla konkretnych urzędów, ale już nie na poziomie całego organizmu władzy. Brak spójnej wizji oraz rozczłonkowanie identyfikacji wizualnej prowadzą do chaosu i potęgują wrażenie braku koordynacji i współpracy między jednostkami.

Na podstawie analizy znaków zamieszczonych na oficjalnych stronach internetowych ministerstw można odnieść wrażenie, że podjęte zostały próby ujednoczenia komunikacji wizualnej ministerstw. Jest to jednak wrażenie mylne. W wielu przypadkach na stronach www godło i orzeł w obrysie traktowane są jak logo. Takie podejście nie porządkuje sytuacji, a jedynie pogłębia chaos. Okazuje się, że często inny znak jest umieszczony na stronie internetowej, a inny w większości materiałów tworzonych przez ministerstwa. Charakterystyczny jest przykład Ministerstwa Rozwoju. Występuje rozbieżność pomiędzy logo umieszczonym na stronie, czyli orłem w obrysie i nazwą pisaną bezszeryfową minuskułą, a logo zamieszczonym w materiałach do pobrania – znajduje się tam godło w sąsiedztwie nazwy zapisanej szeryfowymi wersalikami. Analiza znaków kolejnych jednostek i odkrycie większej liczby podobnych do przypadku Ministerstwa Rozwoju rozbieżności skutkowało wystosowaniem oficjalnych zapytań do wszystkich działających (stan na 13.11.2017) ministerstw w związku ze stosowanymi przez nie oznaczeniami i komunikacją graficzną. Postawione pytania różniły się w zależności od zastanej sytuacji związanej z rozbieżnościami bądź niekonsekwencją w stosowaniu logo. Odpowiedzi udzieliło dziewięć ministerstw, które przytoczone zostały poniżej wraz z opisami logo.

MINISTERSTWO ROZWOJU

Resort ten posługuje się dwoma formami logo. Na stronie internetowej widnieje zestawienie godła i bezszeryfowego logotypu, zaś w materiałach do pobrania na tej samej stronie znajduje się logo, w którym umieszczono orła w obrysie i nazwę zapisaną szeryfowym krojem pisma.

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Ministerstwo Rozwoju

Ilustracja nr 10, znaki stosowane przez Ministerstwo Rozwoju

Na pytanie: „Kiedy wprowadzony został obowiązujący wzór z godłem?” Departament Komunikacji Ministerstwa Rozwoju odpowiedział: „Ministerstwo Rozwoju posługuje się logotypem, który można pobrać z naszej strony <http://www.mr.gov.pl/strony/ministerstwo/nasze-patronaty/logo-typy-ministerstwa-rozwoju/>”. Odpowiedź jest nieprecyzyjna. Próba uzyskania konkretów pozostała bez odzewu.

MINISTERSTWO ZDROWIA

Obecnie funkcjonujące logo zostało wprowadzone do użycia w 2014 roku. Wywołało liczne kontrowersje. Projekt przygotowało studio Peppermint. W wywiadzie udzielonym portalowi wirtualnemedia.pl twórca znaku, Bartosz Cymer, mówi: „Przede wszystkim Ministerstwo Zdrowia potrzebowało sygnetu, czyli znaku graficznego, z którym mogłoby się zawsze kojarzyć i który mógłby występować niezależnie od logotypu (czyli znaku typograficznego) i godła. Zgodnie z założeniami briefu nie miał to jednak być symbol, tylko graficzna reprezentacja skrótu MZ. Tworząc sygnet, kierowaliśmy się skojarzeniami ze służbą zdrowia. Stąd czysty odcień koloru niebieskiego i typografia przywodząca na

Ministerstwo
Zdrowia

Ilustracja nr 11, znaki stosowane przez Ministerstwo Zdrowia

myśl kardiogram”²⁷. Logo zestawione jest w niektórych materiałach poglądowych z orłem w obrysie. Zatem przygotowano od razu dwa warianty funkcjonowania logo. Dziś doszedł trzeci – zestawienie sygnetu i logotypu z godłem. W związku z tym powstają pytania o spójność i potrzebę takich rozróżnień. Ministerstwo Zdrowia otrzymało sześć zagadnień do wyjaśnienia:

1. Jakie jest obecnie oficjalne logo MZ?
2. Kiedy dodano czerwoną tarczę?
3. Na jakiej podstawie dokonano zmiany z orła w obrysie na godło?
4. Kiedy dodano do logo godło?
5. Na jakiej podstawie dodano do logo godło?
6. Dlaczego uznano, że logo funkcjonujące od momentu konkursu w 2014 roku należy zmodyfikować?

Oliwia Siwińska, starszy specjalista Biura Prasy i Promocji, przygotowała obszerną odpowiedź:

Obecnie obowiązujące logo MZ w wersji podstawowej składa się z dwóch elementów: symbolu „MZ” oraz napisu „Ministerstwo Zdrowia”. Logo występuje w wersji pionowej i poziomej. Logo w wersji rozszerzonej (stosowane jest jedynie w materiałach sygnowanych przez ministrów) składa się z trzech elementów: symbolu orła, symbolu „MZ” oraz napisu „Ministerstwo Zdrowia”. Logo występuje w wersji pionowej i poziomej. Dopuszczalne są również wersje: angielska, z podpisem oraz z dopiskiem „Patronat Honorowy Ministra Zdrowia”. W odniesieniu do pytań 2-5 informuję, że logo MZ nie występuje z czerwoną tarczą herbową. Przesłany przez Pana obraz jest zrzutem ekranu ze strony internetowej Ministerstwa Zdrowia www.mz.gov.pl, na której znajdują się dwa obrazy: godło z czerwoną tarczą herbową oraz poziome logo MZ w wersji podstawowej. Logo MZ zostało wprowadzone ze względu na potrzebę unifikacji systemu identyfikacji wizualnej rządu.

Z powyższego wynika, że na stronie internetowej występują obok siebie dwa odrębne symbole – godło oraz logo ministerstwa. Są one umieszczone w swoim bezpośrednim sąsiedztwie. Zatem dla każdego, kto stronę odwiedza, są jednością. Co więcej, możliwa jest kombinacja zawierająca obrys orła i logo ministerstwa. Ostatnie zdanie z odpowiedzi Ministerstwa ilustruje niekompetencję w zakresie identyfikacji wizualnej. Logo Ministerstwa Zdrowia różni się od znaków innych ministerstw i używane jest de facto w trzech wariantach. W tej sytuacji trudno mówić o unifikacji systemu w ramach rządu.

27 <http://www.wirtualnemedi.pl/arttykul/logo-ministerstwa-zdrowia-za-30-tys-zl-w-ogniu-krytyki-ekspertow> (dostęp:28.02.2018).

Ministerstwo Obrony Narodowej

Ilustracja nr 12, znaki stosowane przez Ministerstwo Obrony Narodowej

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

MON stosuje dwa wzory – jeden na stronie internetowej, drugi w pozostałych aplikacjach. Logo na stronie www to godło zestawione z nazwą zapisaną krojem szeryfowym. Drugi znak zasadza się na okręgu, w który wpisana jest nazwa ministerstwa, a w jego wnętrzu znajduje się orzeł. Poprzez zastosowane gradienty oraz ogólną stylistykę logo to sprawia wrażenie nieprofesjonalnego i nie licuje z powagą urzędu.

Ministerstwo otrzymało następujące pytania:

1. Jakie jest oficjalne logo Ministerstwa?
2. Dlaczego na stronie www jest inne logo niż w materiałach do pobrania?
3. Czy planowana jest modyfikacja logo?
4. Czy powstaje wspólny system identyfikacji dla całej Rady Ministrów?

Karolina Kuskowska, starszy specjalista w Centrum Operacyjnym Ministra Obrony Narodowej, przesłała odpowiedź niewyczerpującą potencjału pytań: „Na głównej stronie Ministerstwa Obrony Narodowej zamieszczono godło, natomiast do pobrania jest LOGO MON. Proszę nie mylić logo z godłem, dziękujemy za ewentualne sugestie”.

Lakoniczna odpowiedź skutkowałą próbą doprecyzowania kwestii identyfikacji Ministerstwa. Kolejne pytania brzmiały: „Dlaczego na stronie jest godło a nie logo? Czy istnieje system, który dopuszcza takie sytuacje?”. Udzielono odpowiedzi: „Na oficjalnych stronach każdego ministerstwa wykorzystywane są godła, natomiast na serwisach społecznościowych – logo urzędu, w tym przypadku logo MON”. Odpowiedź ta jest jednak niezgodna z praktyką. Na wielu stronach internetowych ministerstw faktycznie umieszczane jest godło. Na stronach Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych sytuacja wygląda inaczej. Logo Ministerstwa

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Ilustracja nr 13, znaki stosowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Sportu i Turystyki nie jest zestawione jak większości przypadków z godłem. Jest ono umieszczony nad logo i nie stanowi wizualnie integralnej części znaku. Ministerstwo Spraw Zagranicznych natomiast nie tylko stosuje obrys orła, ale posługuje się różnymi znakami na stronie desktopowej i mobilnej.

MINISTERSTWO NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

W materiałach do pobrania znajduje się znak składający się z geometrycznego sygnetu. Jest nim połączenie liter M oraz N. Kolory to szary, fioletowy oraz czerwony. Sygnet od logotypu oddzielony jest szarą pionową kreską. Logotyp umieszczony w dwóch wersach zapisany jest krojem bezszeryfowym. Na stronie www logotyp zestawiono z godłem, co może sprawiać wrażenie integralności dwóch niezależnych form.

Sformułowane zostały cztery pytania do Ministerstwa:

1. Jaka jest zasada korzystania z logo bez godła i z godłem?
2. Dlaczego na stronie www logo jest poszerzone o godło?
3. Czy planowana jest modyfikacja logo?
4. Czy powstaje wspólny system identyfikacji dla całej Rady Ministrów?

Piotr Müller, dyrektor w Biurze Ministra, udzielił następujących wyjaśnień: „Chciałbym poinformować, że zgodnie z moją wiedzą, w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów trwają prace nad ujednoczeniem identyfikacji wizualnej dla całego obszaru rządowego – z tego co wiem odpowiada za ten aspekt Sekretarz Stanu w KPRM Paweł Szefernaker. To bardzo dobra wiadomość, bo obszar ten wymaga poprawy.

Na stronie internetowej, pojawia się godło obok logotypu. Nie jest to jego część, choć oczywiście sprawia takie wrażenie”

Ilustracja nr 14, znaki stosowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji

Jest to częściowa odpowiedź na postawione pytania. Zawiera jednak nowy, niepojawiający się w innych odpowiedziach element. Chodzi o fragment dotyczący prac nad ujednoczeniem identyfikacji wizualnej obszaru rządowego.

Wystosowano prośbę o spotkanie do Pawła Szefernakera celem zdobycia informacji, na jakim etapie znajdują się ewentualne prace nad identyfikacją wizualną. Prośba pozostała bez odpowiedzi.

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH I ADMINISTRACJI

MSWiA na stronie internetowej posługuje się zestawieniem godła z logotypem zapisanym krojem Calibri. Logo stosowane na dokumentach ministerstwa to jednak orzeł w obrysie, zestawiony również z nazwą zapisaną krojem Calibri. W związku z rozbieżnościami do Ministerstwa skierowano pytania:

1. Jakie jest oficjalne logo MSWiA?
2. Czy oficjalne logo i to umieszczone na stronie www są tożsame?
3. Czy planowana jest modyfikacja logo?
4. Czy powstaje wspólny system identyfikacji dla całej Rady Ministrów?

Na pierwsze pytanie padła odpowiedź: „Przekazuję w załączeniu poglądowo logotyp wykorzystywany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Tryb uzyskania zgody na wykorzystanie logotypu przez podmioty zewnętrzne określony został w zakładce patronaty dostępnej pod adresem: <https://www.mswia.gov.pl/pl/ministerstwo/patronaty>”.

Druga kwestia poruszona w zapytaniu otrzymała wyjaśnienie: „Na stronie znajduje się godło oraz napis Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Ze względu na obszary wykorzystania – materiały promocyjne, plakaty podmiotom, które uzyskają zgodę, przekazuje się plik graficzny z logotypem Ministerstwa”

Odpowiedź na trzecie pytanie: „Na chwilę obecną nie są prowadzone prace w tym zakresie”

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Ilustracja nr 15, z lewej: logo Ministerstwa Spraw Zagranicznych; z prawej: logo stosowane przez MSZ na urządzeniach mobilnych

Również ostatnia kwestia została podjęta: „Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji nie prowadzi prac w zakresie stworzenia systemu identyfikacji dla całej Rady Ministrów”.

Nie pada odpowiedź wyjaśniająca, dlaczego występują dwa różne wzory. Można jedynie wnioskować na zasadzie analogii do pozostałych odpowiedzi z ministerstw, że godło stosowane jest na stronach www, a orzeł w obrysie w innego rodzaju materiałach.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Analiza stron i materiałów do pobrania w przypadku tego Ministerstwa dała wynik w postaci dwóch różnych logotypów stosowanych na różnego rodzaju stronach – w wersji desktopowej i w wersji mobilnej. W wersji desktopowej logo składa się z obrysu orła, horyzontalnie wydłużonej flagi Polski oraz logotypu zapisanego krojem Calibri. Jeśli chodzi o wersję mobilną, umieszczone tam logo odbiega wyraźnie od wyżej opisanego. Składa się z flagi w proporcjach zbliżonych do rzeczywistych oraz nazwy zapisanej innym krojem pisma niż Calibri. Ministerstwo otrzymało następujący zestaw pytań:

1. Jakie jest oficjalne logo MSZ?
2. Dlaczego obecnie wykorzystywane są dwa różne logo (inne w wersji mobilnej, inne w wersji desktopowej)?
3. Czy planowana jest modyfikacja logo MSZ?
4. Czy powstaje wspólny system identyfikacji dla całej Rady Ministrów?

Na pierwsze z pytań Biuro Rzecznika Prasowego odpowiedziało: „Oficjalnie w MSZ oraz w placówkach zagranicznych stosowane są dwa loga:

- logotyp A – stosowany w oficjalnych pismach, zaproszeniach itp. (w załączeniu),
- logotyp poziomy – stosowany w nagłówkach na stronach głównych centrali i placówek (w załączeniu)”.

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I BUDOWNICTWA

Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa

Ilustracja nr 16, znaki stosowane przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa

Na drugie z zadanych pytań uzyskano następującą odpowiedź: „Zgodnie z polityką Identyfikacji Wizualnej MSZ w nagłówkach na stronach głównych Centrali i placówek zagranicznych powinien być stosowany wyłącznie logotyp MSZ poziomy. Natomiast różnica w wyświetlaniu logotypów może wynikać z odmiennej budowy technicznej wersji desktopowej i mobilnej. W przypadku tej drugiej należy zaznaczyć, że jest ona uboższa graficznie i stąd może wynikać różnica w zastosowanym logotypie.” Jeśli tak faktycznie jest, to sytuacja taka jest ewenementem. Bardziej prawdopodobne wyjaśnienie to chaos i brak kontroli nad komunikacją wizualną.

Trzecia kwestia: „Nie ma planów modyfikacji logo MSZ”.

Na ostatnie pytanie odpowiedziano: „MSZ nie posiada informacji na temat powstawania wspólnego systemu identyfikacji dla całej Rady Ministrów”.

MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY I BUDOWNICTWA

Resort używa dwóch różnych wersji logo. Na stronie www widnieje godło zestawione z krojem bezszeryfowym, zaś materiały do pobrania zawierają logo składające się z orła w obrysie i szeryfowego logotypu.

Celem naświetlenia sytuacji, sformułowane zostały cztery pytania:

1. Jakie jest oficjalne logo Ministerstwa?
2. Dlaczego na stronie www jest inny znak niż w materiałach do pobrania?
3. Czy planowana jest modyfikacja logo?
4. Czy powstaje wspólny system identyfikacji dla całej Rady Ministrów?

Uzyskano odpowiedź: „Oficjalne logo MIB znajduje się na stronie ministerstwa (<http://mib.gov.pl/2-Naszepatronaty.htm>). MIB nie planuje obecnie modyfikacji swojego logotypu i nie ma informacji o pracach nad wspólnym systemem identyfikacji dla całej Rady Ministrów”.

Przesłana odpowiedź nie precyzuje kwestii istotnych z punktu widzenia identyfikacji wizualnej. Nie odpowiada na zasadnicze pytanie o stosowanie dwóch znaków jednocześnie.

Ilustracja nr 17, z lewej: logo Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi; z prawej: nagłówek strony www ministerstwa

MINISTERSTWO ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

Logo tego resortu, podobnie jak w przypadku Ministerstwa Obrony Narodowej, wpisane jest w koło. To sytuacja analogiczna do przypadku znaków używanych przez urzędy Stanów Zjednoczonych, gdzie często w okrąg wpisana jest nazwa, a we wnętrzu znajduje się orzeł. W przypadku Ministerstwa Rolnictwa we wnętrzu okręgu umieszczono kłosa. Całość utrzymana jest w zielono-kremowej tonacji. Wpisanie nazwy w okrąg sprawia, że logo jest nieczytelne przy skalowaniu do mniejszych rozmiarów. Tym można tłumaczyć umieszczenie na oficjalnej stronie ministerstwa dużej nazwy obok logo, które przecież tę nazwę już zawiera. Dodatkowo logo zestawiono z godłem. Z powodu niejasności wystosowano do Ministerstwa cztery pytania:

1. Jakie jest oficjalne logo Ministerstwa?
2. Czy są zasady określające dołączanie do logo godła?
3. Czy planowana jest modyfikacja logo?
4. Czy powstaje wspólny system identyfikacji dla całej Rady Ministrów?

Otrzymano następujące odpowiedzi:

- „1. Używane przez MRiRW logo znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa – www.minrol.gov.pl;
2. Kwestie dot. godła państwowego zostały określone w Konstytucji RP oraz uszczegółowione w ustawie z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych;
3. Na chwilę obecną nie jest planowana modyfikacja logo MRiRW;
4. Zadane przez Pana pytanie leży w kompetencji Rady Ministrów”

De facto odpowiedź numer dwa nie zawiera wyjaśnienia na postawione pytanie. Przywoływana ustawa definiuje, kto może używać wizerunku orła ustalonego dla godła. Nie ma tam informacji, którą można by zastosować do łączenia godła z innymi symbolami czy znakami.

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Ilustracja nr 18, znaki stosowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Z analizy dostępnych znaków MEN wynika, że możliwe są trzy kombinacje. Logo zamieszczone na stronach www ministerstwa to godło zestawione z szeryfowym logotypem. W materiałach do pobrania, na tej samej stronie, umieszczono logo składające się z godła, szarej pionowej kreski oddzielającej go od szeryfowego logotypu. Dodatkowo istnieje znak dedykowany ministrowi edukacji – orzeł w obrysie i szeryfowy logotyp. Pozytywnym aspektem wszystkich trzech znaków jest to, że korzystają z tego samego kroju pisma. Jednak wielość form pozostawia wiele do życzenia. Przygotowano pięć pytań do Ministerstwa Edukacji Narodowej:

1. Jakie jest oficjalne logo?
2. Dlaczego orzeł w godle w logo „do pobrania” i orzeł ze strony www są inaczej narysowane?
3. Dlaczego logo „Minister Edukacji Narodowej” korzysta z obrysu orła i dlaczego wszystkie wzory nie są uspołnione?
4. Czy planowana jest modyfikacja logo?
5. Czy powstaje wspólny system identyfikacji dla całej Rady Ministrów?

Karolina Łukaszewicz, naczelnik Departamentu Informacji i Promocji, udzieliła odpowiedzi:

„Logo MEN zamieszczone w nagłówku strony men.gov.pl jest logiem, które zostało pobrane z załącznika do Ustawy z dnia 31 stycznia 1980 r. o godle, barwach i hymnie Rzeczypospolitej Polskiej oraz o pieczęciach państwowych. Ze względów technicznych jest ono stosowane na stronie w innej formie niż w materiałach do pobrania na stronie www.men.gov.pl. Logotypy do pobrania są materiałami do druku, tzn. logo jest wykonane w wersji wektorowej. Logotyp z załącznika nie jest przystosowany do obecnych wymogów cyfrowego druku. Godło w wersji wektorowej można pobrać ze strony internetowej Prezydenta RP – prezydent.pl.

Zgodnie z wytycznymi komisji heraldycznej można stosować również godło w obrysie, tak jak w przypadku logotypu Ministra Edukacji Narodowej, stosowanego jedynie w przypadku udzielania Patronatów Ministra Edukacji Narodowej, lub logotypu Ministerstwa Edukacji Narodowej stosowanego w przypadku, gdy konieczne jest użycie logotypu w jednym kolorze. Jednocześnie chciałam poinformować, iż w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów podjęto prace nad stworzeniem spójnej identyfikacji wizualnej urzędów”.

Opisana powyżej sytuacja potęguje chaos. Dodatkowo w stopce maila dotyczącego kwestii logo pojawia się czwarty znak – typografia w towarzystwie dwóch poziomych linii w kolorach granatowym i żółtym oraz dwóch zaokrąglonych kształtów.

MINISTERSTWO FINANSÓW

Logo Ministerstwa Finansów (MF) składa się z sygnetu zbudowanego na połączeniu geometrycznych reprezentacji liter „M” oraz „F”. Estetyka ta przypomina znak Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W logo MF występują kolor szary oraz czerwony. W przypadku tego znaku zaobserwować można zręby szerszego systemu obejmującego jednostki podległe ministerstwu. Zasada

Ilustracja nr 19, logo Ministerstwa Finansów samodzielnie oraz z godłem

Ilustracja nr 20, znaki powstałe jako spójne z logo Ministerstwa Finansów

budowania logotypów zależnych opiera się na połączeniu figur geometrycznych tworzących pierwsze litery danej nazwy (np. „SC” w przypadku Służby Celnej, „KAS” przy Krajowej Administracji Skarbowej). Instytucje te otrzymały swoje indywidualne kolory. Wszystkie korzystają ze wspólnego, bezszeryfowego kroju pisma.

Logo MF na stronach ministerstwa występuje w sąsiedztwie godła, oddzielone jest od niego szarą poziomą kreską. Odległość wszystkich elementów pozostaje niejednoznaczna w odbiorze – mogą sprawiać wrażenie zarówno jednego znaku, jak i zestawienia niezależnych elementów. W związku z tym ministerstwo zostało poproszone o odpowiedź na pytania wyjaśniające:

1. Jakie jest oficjalne logo MF?
2. Czy logo z godłem na stronie www jest wariantem oficjalnego logo i jest stosowane w innych sytuacjach niż strona www?
3. Czy planowana jest modyfikacja logo?
4. Czy powstaje wspólny system identyfikacji dla całej Rady Ministrów?

Juliusz Karpiński, starszy specjalista z Departamentu Komunikacji Społecznej, odpowiedział:

„1. Oficjalnym logotypem Ministerstwa Finansów jest znak prezentowany na stronie www.mf.gov.pl obok godła państwowego. Jest on również dostępny w wersji wektorowej w zakładce: <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/ministerstwo-finansow/patronaty/zasady-przyznawania> (na dole strony)

2. Logo z godłem nie jest oficjalną odmianą logo MF. Orzeł znajduje się na stronie jako godło państwowe na oficjalnym portalu urzędu centralnego administracji państwowej.
3. Aktualnie nie jest planowana modyfikacja obowiązującego logotypu Ministerstwa Finansów.
4. Wydaje się, że najlepszym adresatem pytania o ewentualne wprowadzenie jednolitego systemu identyfikacji wizualnej dla wszystkich ministerstw jest Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, która realizowałaby taki projekt”.

MINISTERSTWO CYFRYZACJI

Logo Ministerstwa Cyfryzacji to połączenie godła oraz bezszeryfowej typografii. Logo ma układ pionowy. Jednak wersja używana przez ministerstwo na oficjalnych stronach internetowych różni się od opisanej powyżej. Pozbyto się bowiem tarczy herbowej, w jej miejsce wstawiono czerwony prostokąt. Orła umieszczono przy prawej krawędzi, natomiast typografia zyskała szerfy.

Ministerstwo
Cyfryzacji

Ministerstwo
Cyfryzacji

Ilustracja nr 21, znaki stosowane przez Ministerstwo Cyfryzacji

MINISTERSTWO ENERGII

Znak Ministerstwa składa się z orła w obrysie oraz szeryfowej typografii. Nazwa zapisana jest wersalikami. Znak występuje w układzie pionowym. Na stronach www znajduje się jednak inna forma logo – godło w towarzystwie bezszeryfowej typografii, całość w układzie poziomym.

MINISTERSTWO GOSPODARKI MORSKIEJ I ŻEGLUGI ŚRÓDLĄDOWEJ

W przypadku tego ministerstwa postawiono na bardzo eklektyczny projekt. W logo można wyróżnić trzy elementy: obrys granic Polski z symbolicznie wpisanymi weń rzekami, kontur dziobu statku przedzierający się przez spokojne wody oraz wydłużoną flagę Polski. Co więcej, oprócz nazwy w logo figuruje również akronim. Jest to zastanawiający zabieg, zwłaszcza że nie da się go płynnie wymówić. Użyto trzech kolorów: niebieskiego, czerwonego i czarnego. Zastosowano dwuelementową, bezszeryfową typografię. Opisanie powyżej logo nie jest jednak stosowane w oficjalnym serwisie internetowym ministerstwa. Tam bowiem umieszczono godło w sąsiedztwie bezszeryfowej typografii.

MINISTERSTWO ENERGII

Ministerstwo
Energii

Ilustracja nr 22, znaki stosowane przez Ministerstwo Energii

Ilustracja nr 23, znaki stosowane przez Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Ilustracja nr 24, znaki stosowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MINISTERSTWO KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Logo tego ministerstwa opiera się na typografii, grze kolorów i bryle. O odbiorze całości stanowi szary, bezszeryfowy zapis nazwy z wyróżnionym kolorem bordowym słowem „kultury”. Ma ono większy stopień pisma niż pozostałe elementy nazwy. Na końcu, po słowie „narodowego”, umieszczono bordowy kwadrat stanowiący nawiązanie do kropki kończącej zdanie. Strona internetowa ministerstwa korzysta jednak z innego niż opisany znaku. Znajduje się tam godło oraz nazwa zapisana bezszeryfowym krojem pisma.

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

Ministerstwo korzysta z zestawienia orła w obrysie z szeryfową typografią. Natomiast w serwisie internetowym użyto godła, zachowując typografię. Stuprocentową czerń nazwy zastąpiono szarością.

Ilustracja nr 25, znaki stosowane przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

Ilustracja nr 26, z lewej: logo Ministerstwa Sportu i Turystyki; z prawej: nagłówek ze strony www ministerstwa

MINISTERSTWO SPORTU I TURYSTYKI

Sygnet składa się z dwóch gradientowych, przecinających się wstęg. Jedna jest koloru zielonego, druga czerwonego. Towarzyszy temu lekka szeryfowa typografia o dużym świetle międzyliterowym. W serwisie internetowym Ministerstwa logo występuje w takim samym kształcie jak opisano powyżej. Nad logo, bez zachowania pola ochronnego, dodano godło wraz z adnotacją „Oficjalna strona Ministerstwa Sportu i Turystyki Rzeczypospolitej Polskiej”.

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

Znak Ministerstwa zbudowany jest z godła, stylizowanej na wstęgę flagi Polski oraz szeryfowej typografii. W zapisie nazwy zastosowano dwa odcienie szarości.

Ilustracja nr 27, logo Ministerstwa Sprawiedliwości

Ilustracja nr 28, logo stosowane przez Ministerstwo Środowiska

MINISTERSTWO ŚRODOWISKA

Ministerstwo posługuje się dwoma wzorami znaków – jednym na stronie www, drugim w pozostałej komunikacji. Na stronie widnieje godło uzupełnione bezszeryfową typografią. W materiałach do pobrania umieszczono inny znak – kwadrat o zaokrąglonych rogach, w który wpisane są dwa kształty, zielony i niebieski, przypominające góry i wody. Znakowi towarzyszy szeryfowa typografia.

Bazując na analizie serwisów internetowych resortów, widać tendencję do identyfikowania ich jako składowych całości poprzez wspólny mianownik, jakim jest godło lub orzeł w obrysie. Niestety, efekt nie jest osiągnięty. Dowolność konfiguracji, brak stałych i spójnych zasad dołączania orła i chaos w warstwie typograficznej niweczą dążenie do spójności. Co więcej, słuszna w założeniu idea staje się przeciwnie skuteczna. W przypadku poszczególnych ministerstw występuje dwugłós: inne znaki prezentowane są na stronach www, inne wykorzystuje się w materiałach sygnowanych przez ministerstwa, jak choćby papeteria czy ścianki konferencyjne.

Częściowym uzasadnieniem rozdziwisku panującego w ministerstwach jest zalecenie komisji heraldycznej. W przywoływanej publikacji A.-L. Włoszczyńskiego prezentowane jest stanowisko Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji.

Przy Ministrze Administracji i Cyfryzacji działa Komisja Heraldyczna, do której zadań należy – stosownie do art. 2a ust. 3 ustawy z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach (Dz.U. Nr 31 poz. 130 z późn. zm.) – opiniowanie i przygotowywanie projektów wzorcowych aktów prawnych związanych z ustanawianiem insygniów władzy państwowej, herbów, flag, emblematów i innych znaków i symboli związanych z heraldyką i weksylologią oraz udzielanie konsultacji władzom i organom administracji publicznej w dziedzinie właściwego używania insygniów władzy państwowej, herbów, flag, emblematów i innych znaków i symboli związanych z heraldyką i weksylologią. Komisja Heraldyczna zajęła stanowisko (uchwałą nr 8/2013 z dnia 18 stycznia 2013 r.), że herb Rzeczypospolitej Polskiej – Jej i wszystkich Polaków naczelnym i najważniejszym symbolem – winien widnieć na stronach internetowych ministerstw i innych instytucji państwowych, tak jak widnieć winien na tablicach urzędowych umieszczonych na budynkach siedzib tych podmiotów, w pomieszczeniach urzędowych, salach obrad, salach wykładowych i lekcyjnych. Komisja Heraldyczna zwróciła się z apelem do organów władzy państwowej i administracji rządowej, samorządu terytorialnego, władzy sądowniczej, Wojska Polskiego i innych służb mundurowych, szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych oraz państwowych i niepaństwowych szkół wyższych, które z przysługującego im przywileju posługiwania się Orłem Białym jeszcze nie skorzystały, by uczyniły to bez zbędnej

Ilustracja nr 29, zestawienie trzech przedstawień orła

zwłoki. Wspomniana uchwała została przekazana Ministrom – członkom Rady Ministrów do stosownego wykorzystania²⁸.

Dowolność przy identyfikowaniu jednostek rządowych w Polsce doprowadziła do sytuacji, w której obowiązujące znaki korzystają z różnych rozwiązań projektowych. Na uwagę zasługuje fakt, że część ministerstw posługuje się wizerunkiem orła jako sygnetem, samodzielnie lub w zestawieniu z innym znakiem. Wewnątrz tej grupy panuje jednak duża niespójność, jeśli chodzi o reprezentację orła. Przedstawienia różnią się między sobą znacznie. Są zbudowane z innego rodzaju linii, odzwierciedlają inne szczegóły orła, dodatkowo często są niedokładnie wykonane, co widać wyraźnie przy skalowaniu znaków. Jako egzemplifikacja może posłużyć zestawienie ze sobą w identycznej skali znaków Ministerstwa Rozwoju, Ministerstwa Zdrowia oraz Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Różnice w użytych wizerunkach orła są bardzo widoczne.

Orzeł stojący w znaku Ministerstwa Rozwoju zbudowany jest z wielu bardzo cienkich linii, które umieszczone blisko siebie wywołują efekt zlewania się. Opierzenie skrzydeł dominuje i podobnie jak korona czy pazury tworzy wrażenie wypełnienia, zamiast konsekwentnie realizować projekt zbudowany z linii. W rezultacie ilustracja sprawia wrażenie niespójnej wewnętrznie.

Orła w logo Ministerstwa Zdrowia skonstruowano z linii cieńszych niż w przypadku Ministerstwa Rozwoju. W zestawieniu trzech znaków jego odwzorowanie wygląda na robocze, linie poprowadzono tak, jakby stanowiły kontur do wypełnienia. Głowa oraz opierzenie nóg powielają błąd istniejący w znaku Ministerstwa Rozwoju. Zestawienie wielu cienkich linii w małej odległości powoduje, że przerwy między nimi znikają i tworzą się miejscowe wypełnienia. Ponownie powstaje efekt niespójności wewnętrznej projektu.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych korzysta ze spójnie wyrysowanego wizerunku orła. Względem dwóch wyżej opisanych znaków jest czytelniejszy.

Analizując zestawienie logo trzech ministerstw widoczna jest niespójność w posługiwaniu się wizerunkiem orła. W wersji obrysowej istnieje ich zbyt wiele, ale żaden nie jest oficjalnie usankcjonowany. Istotnym problemem jest także jakość wykonania tych projektów. W dwóch przypadkach popełniono rażące błędy w procesie projektowania.

Oprócz różnego stopnia szczegółowości odpowiedzi przysłanych przez ministerstwa, z ich analizy można wnioskować o stanie prac nad jednolitym systemem identyfikacji wizualnej. Część

28 A.-L. Włoszczyński, *Projekt orli dom*, op. cit., s. 108.

urzedników wskazuje na fakt, że takie prace zostały podjęte, część natomiast nie ma takich informacji. Prośba o więcej wiadomości na ten temat wystosowana do Departamentu Strategii i Komunikacji Internetowej w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów pozostała bez odpowiedzi. Jeśli założyć, że prace nad spójnym systemem są w planach, należy to uznać za dobry kierunek. Wiele krajów europejskich podjęło takie działania i doprowadziło do uporządkowania kwestii związanych z oprawą graficzną sfery rządowej.

Ilustracja nr 30, zestawienie logo Ministerstw (bez znaków stosowanych w nagłówkach stron www)

5. ANALIZA PRZYKŁADÓW Z INNYCH KRAJÓW

W części krajów na świecie zdano sobie sprawę z możliwości, jakie daje wykreowanie jednolitego obrazu jednostek władzy publicznej i skonsolidowanie oprawy graficznej. Działania takie podjęto m.in. w Australii, Chile, Chorwacji, Hiszpanii, Holandii, Niemczech, Norwegii, Szwecji, Wielkiej Brytanii. Przyjmowane są różnorodne rozwiązania formalne, kraje prezentują różne podejście do kwestii spójności, oprawy graficznej czy budowy systemu. Poniżej analizie poddano pięć przypadków.

NIEMCY

Zjednoczenie Niemiec 3 października 1990 roku stworzyło okazję do zaprojektowania spójnej oprawy graficznej rządu federalnego. W 1996 roku rozstrzygnięto konkurs studencki, który wygrali Jürgen Huber i Lisa Eidt²⁹. Ich projekt zakładał połączenie herbu państwowego z niemiecką flagą oraz logotypem różniącym się w zależności od departamentu, którego dotyczy. Istotnym czynnikiem konkursu był fakt, że zwycięska koncepcja miała być dopracowana w renomowanym studiu graficznym MetaDesign.

Ilustracja nr 31, logo niemieckiego rządu i ministerstw; z lewej: z poprzednim krojem pisma; z prawej z nowym krojem pisma

29 https://paulrobertlloyd.com/2009/09/a_cohesive_and_unified_identity_for_british_government (dostęp: 29.11.2017).

Dwójka finalistów pracowała wraz z projektantami ze studia nad finalnym efektem. W 1999 roku wprowadzono do użycia nową identyfikację³⁰. Decyzja została wydana mocą gabinetu federalnego 2 czerwca 1999 roku³¹. Stworzono dokumentację określającą zasady korzystania z oprawy graficznej w druku, online, a także w celach biznesowych. Logo składa się z heksagonalnego, czarnego orła, cienkiego pionowego pasa w barwach niemieckiej flagi oraz nazwy danej instytucji. Początkowo nazwy zapisywano krojem Univers Condensed. W 2012 roku rozwinięto system, zmieniono krój Univers na dedykowany, bardziej zaokrąglony. Niestety, przy okazji tej zmiany doszło do niekonsekwencji – niektóre ministerstwa wciąż posługują się logo z poprzednim krojem. Wprowadzono także dodatkowe kroje Bundes Serif oraz Bundes Sans³², aby spełnić wymagania korzystania ze wszelkiego rodzaju mediów. Wytyczne projektowe dotyczą m.in. wyglądu publikacji, dopuszczalnych formatów, umieszczania logo, wyglądu tabel, wykresów czy typografii.

Kompleksowe podejście do tematu umożliwia rządowi federalnemu Niemiec wysyłanie jasnego komunikatu: państwo funkcjonuje sprawnie, działania są skoordynowane i spójne, jest ciągłość sprawowania władzy. Na podstawie faktu wprowadzenia dodatkowego kroju pisma zaobserwować można żywotność systemu – jest rozwijany i korygowany w miarę potrzeb.

HOLANDIA

Do 2007 roku w Holandii panowała dowolność i brak spójnego systemu identyfikacji jednostek rządowych. Pierwsza próba mająca na celu wypracowanie jednolitego logo i oprawy graficznej dla holenderskiego rządu została podjęta w 2006 roku. Jednak z uwagi na zmianę władzy projekt został wstrzymany. Powrócono do niego w 2007 roku. Do konkurencji stanęło pięć studiów projektowych. Ostatecznie, identyfikację przygotowało Studio Dumbar. Wypracowany znak nazwano Rijkslogo³³. W 2007 roku holenderski rząd zdecydował, że w ciągu trzech lat Rijkslogo ma być stosowane przez wszystkie jednostki podległe bezpośrednio pod ministerstwa³⁴. W sumie do programu jednolitej identyfikacji włączono 175 instytucji³⁵. Przed ujednoczeniem każda instytucja posiadała inną tożsamość wizualną, a komunikacja była niespójna i droga. Zmiana pozwoliła na stworzenie klarownego, rozpoznawalnego przesłania³⁶. Sami projektanci, opisując założenia, mówią, że

30 https://styleguide.bundesregierung.de/Webs/SG/DE/Homepage/home_node.html?__site=SG (dostęp: 29.11.2017).

31 Ibidem.

32 Ibidem.

33 http://www.design.nl/item/new_logo_for_the_dutch_national_government (dostęp: 4.12.2017).

34 <https://www.government.nl/government/contents/the-central-government-visual-identity/how-the-central-government-visual-identity-was-formed> (dostęp: 5.11.2015).

35 <https://studiodumbar.com/work/the-dutch-government> (dostęp: 4.12.2017).

36 Ibidem.

Ilustracja nr 32, logo holenderskiego rządu i ministerstw

wyzwaniem było stworzenie zasad rządzących systemem graficznym i połączenie ich z wolnością projektowania. Powstały wytyczne umieszczania logo. Po stronie zasad znalazła się paleta z dozwolonymi kolorami oraz nowy krój pisma stworzony przez typografa Petera Verheula. Każda z instytucji otrzymała możliwość implementacji elementów oprawy w nieskrępowany sposób³⁷.

Rijkslogo składa się z sygnetu i logotypu. Sygnet to niebieska wstęga, na której umieszczono herb narodowy w wersji zaprojektowanej na potrzeby rządu Holandii³⁸. Herb jest zawsze biały. Logotyp zawsze umieszczany jest po prawej stronie sygnetu. Przesłanie, które niesie taka kompozycja, to rząd centralny mający autorytet, nie będąc zarazem autorytarnym, równowaga, nadawanie kierunku, bycie dostępnym³⁹.

Struktura, jaką nadano organizacjom podległym nowemu systemowi, jest trójstopniowa. Występuje logo-matka (Rijksoverheid – rząd krajowy), logo-córka (ministerstwa, agencje planowania,

37 Ibidem.

38 <https://www.rijkshuisstijl.nl/basiselementen/logo> (dostęp: 4.12.2017).

39 Ibidem.

Ilustracja nr 33, logo brytyjskiego rządu i ministerstw

komisarze rządowi) oraz logo-wnuczka (agencje). W przypadku tej ostatniej nazwa agencji zawsze występuje wraz z nazwą logo-córki zapisanej kursywą⁴⁰.

Na stronach internetowych rządu znajdują się materiały do pobrania zawierające nie tylko logo, ale także wytyczne do tworzenia materiałów drukowanych oraz online.

WIELKA BRYTANIA

Katalizatorem zmian związanych z oprawą graficzną struktur rządowych było podjęcie prac nad rozwojem e-administracji. Zakładano, że powstanie jedna strona internetowa skupiająca całą administrację. Unifikacja wizerunku jednostek rządowych w Wielkiej Brytanii rozpoczęła się w 2012 roku⁴¹. W efekcie prac projektowych służących uzyskaniu spójnego wyglądu rządu powstał następujący system identyfikacji: kolorowy pas z lewej strony, monochromatyczny herb królewski oraz nazwa danej jednostki. Kolor pasa różni się w zależności od tego, jaką jednostkę reprezentuje i związany jest z poprzednim logo danego ministerstwa⁴². Większość ministerstw posługuje się tym

40 <https://www.rijkshuisstijl.nl/basiselementen/afzenderschap/afzenderstructuur> (dostęp: 4.12.2017)

41 <https://www.designtagebuch.de/regierungen-und-ihre-visuellen-identitaeten/> (dostęp: 4.12.2017).

42 Ibidem.

samym herbem, pozwolono jednak na pewne wyjątki. Symbol inny niż herb królewski mogą stosować jednostki, które wykształciły swoje symbole historycznie⁴³. Są to m.in. Home Office, Wales Office, Scotland Office, Passport Office oraz Ministry of Defence. Krój pisma wykorzystany w logotypie to Helvetica, natomiast krojem oprawy graficznej jest New Transport⁴⁴. Jest to zdigitalizowana wersja kroju Transport, zaprojektowanego w latach sześćdziesiątych przez Jocka Kinneira oraz Margaret Calvert. Transport używany jest na znakach drogowych w Wielkiej Brytanii. Na przestrzeni lat przechodził niewielkie modyfikacje i stosowany jest do dziś⁴⁵. Zestawienie krojów Helvetica i New Transport wydaje się mało zrozumiałe. Różnią się one między sobą, ale ich zestawienie nie buduje czytelnego kontrastu.

System identyfikacji ma prezentować opinii publicznej konsekwentny i spójny wizerunek⁴⁶. System ma także przynieść korzyści finansowe⁴⁷.

Rozwiązania brytyjskie różnią się od niemieckich i holenderskich. Dwa ostatnie są bardzo spójne i jednorodne. Brytyjskie dopuszcza większe zróżnicowanie. Argument za tym przemawiający to inna struktura Wielkiej Brytanii jako kraju. Niektóre ministerstwa mają władzę tylko nad niektórymi częściami Zjednoczonego Królestwa⁴⁸. Na tym przykładzie widać, jak identyfikacja wizualna organów władzy może być dostosowywana do lokalnych warunków.

FRANCJA

W przypadku Francji uprawione jest twierdzenie o próbie częściowego ujednoczenia jednostek administracji rządowej. Logo będące częścią systemu wprowadzono w 1999 roku⁴⁹. Sygnet składa się z reprezentacji flagi Francji i wpisanej w nią głowy Marianne. Jest ona narodowym symbolem Francji, uosabia rozsądek, wolność oraz ideały republiki⁵⁰. Przedstawienie postaci Marianne jest często spotykane we Francji, m.in. na pomnikach, monetach, znaczkach czy banknotach⁵¹. Logotyp stanowi nazwa kraju *République française*. Integralną częścią logo jest motto *liberté, égalité, fraternité* (wolność, równość, braterstwo).

43 https://paulrobertlloyd.com/2014/03/british_government_identity_revisited (dostęp: 4.12.2017).

44 <https://gds.blog.gov.uk/2012/07/05/a-few-notes-on-typography/> (dostęp: 4.12.2017).

45 <http://www.newtransport.co.uk/> (dostęp: 4.12.2017).

46 <https://gcs.civilservice.gov.uk/guidance/campaigns/government-identity-branding/> (dostęp: 4.12.2017).

47 https://communication.cabinetoffice.gov.uk/hmg/login/?redirect_to=%2Fhmg%2Fguidance-and-artwork%2F&re-auth=1 (dostęp: 4.12.2017).

48 https://paulrobertlloyd.com/2014/03/british_government_identity_revisited (dostęp: 4.12.2017).

49 <https://www.designtagebuch.de/regierungen-und-ihre-visuellen-identitaeten/> (dostęp: 4.12.2017).

50 <http://www.francethisway.com/history/marianneoffrance.php> (dostęp: 4.12.2017).

51 Ibidem.

Ilustracja nr 34, logo francuskiego rządu i ministerstw

Duża swoboda, którą przyjęto w założeniach i wykonaniu projektu skutkuje osiągnięciem połówicznego efektu. Stałym elementem identyfikacji ministerstw jest wyżej opisane logo, jednak nie jest to jedyny składnik. Do niego dostawiane jest logo danej instytucji. Istnieją zasady opisujące ułożenie elementów względem siebie. I tak logo Republiki powinno znajdować się powyżej logo danej instytucji. Jeśli dana jednostka nie posiada odrębnego logo, jej nazwę zapisuje się w osobnej ramce krokiem Times New Roman (kapitałkami)⁵². Całość stanowi piętrową konstrukcję, w której współlistnieje wiele elementów.

HISZPANIA

Historia związana z nową oprawą graficzną hiszpańskiego rządu rozpoczęła się w 2007 roku. Rozstrzygnięto wówczas otwarty konkurs, na który wpłynęło 320 prac⁵³. Zwycięski projekt do złudzenia przypominał rozwiązanie systemu niemieckiego. Jako sygnet wykorzystano uproszczoną wersję herbu Hiszpanii, zastosowano wycinek trójkolorowej flagi w formie cienkiego, wydłużonego pionowo prostokąta jako oddzielenie herbu od typografii. Projekt nie został wcielony w życie. Przygotowano nowy

⁵² http://fdanse.fr/publish/logos/Charte_communication_gouvernementale.pdf (dostęp: 4.12.2017).

⁵³ <http://www.elmundo.es/elmundo/2007/08/13/comunicacion/1187022798.html?a=517c30d7e0b26770bf7e-792978a9296e&t=1187086427/> (dostęp: 28.12.2017).

Ilustracja nr 35, logo hiszpańskiego rządu i ministerstw

system, który wdrożono. Logo identyfikujące rząd Hiszpanii oraz ministerstwa składa się z wielu elementów. Od lewej znajduje się w nim fragment flagi Unii Europejskiej, fragment hiszpańskiej flagi, herb Hiszpanii, dalej pojawia się nazwa „Gobierno de España” zapisana krojem Gill Sans, następnie oddzielona pionową kreską nazwa danej jednostki korzystająca również z kroju Gill Sans. Herb oraz typografia znajdują się na żółtym prostokącie stanowiącym tło oraz równym wysokością fragmentom flag – europejskiej i hiszpańskiej. System przewiduje łączenie tego znaku z innymi, toteż powstał dokument określający zasady takich zabiegów. Oprócz tego istnieją wytyczne do stosowania identyfikacji w serwisach internetowych. Ich celem jest stworzenie jednolitego i jednoznacznego wizerunku rządu, zbudowanie zaufania obywateli do władzy⁵⁴. Standaryzacja oprawy graficznej ma również sprawić, że odbiorca z łatwością zorientuje się, że ma do czynienia z reprezentantami organów władz publicznych⁵⁵.

Na przykładzie pięciu krajów pokazano różne podejścia mające wspólny cel – wprowadzenie zasad rządzących oprawą graficzną instytucji rządowych. Założenia systemów mają elementy wspólne, istnieją jednak także obszary znacznie je od siebie różniące.

54 *Guía de Comunicación Digital para la Administración General del Estado*, dostępny online: https://administracionelectronica.gob.es/pae_Home/pae_Documentacion/pae_Metodolog/pae_Guia_de_Comunicacion_Digital_para_la_Administracion_General_del_Estado.html (dostęp: 28.12.2017).

55 *Ibidem*.

6. PODEJMOWANE PRÓBY PROJEKTOWE

ZNAKI

Punktem wyjścia do rozwiązania problemu identyfikacji sfer rządowych w Polsce powinna być analiza dotychczasowych prac w tym obszarze. Problematyka identyfikacji wizualnej organów władzy publicznej jest obecna w świadomości polskich projektantów, co jakiś czas podejmowane są także próby wprowadzania ulepszeń w tym obszarze.

10 października 2017 roku Stowarzyszenie Twórców Grafiki Użytkowej (STGU) zaprezentowało publicznie zręby ewentualnego systemu. Działania te towarzyszą innemu przedsięwzięciu – projektowi identyfikacji wizualnej senatu. Ma być on oparty na dotychczasowym znaku tej instytucji. Zaprezentowana koncepcja odnosząca się do jednostek rządowych opiera się na stylizowanej wersji orła, z półcieniami i gradientami oraz towarzyszącej bezszeryfowej typografii. To, co w tej koncepcji uderza najmocniej, to archaiczne podejście do symbolu orła. Rzeźbiarskie przedstawienie nie spełnia dzisiejszych wymogów reprodukcji w mediach cyfrowych i drukowanych. Zastosowane na białym tle rozmywa się i traci kształt. W sferze typografii uwagę zwraca bardzo duża interlinia, widoczna w każdym przykładzie, gdyż nazwy poszczególnych instytucji zapisywane są w dwóch, trzech lub czterech wierszach.

Głosem w dyskusji na temat obszaru identyfikacji wizualnej szeroko rozumianej władzy w Polsce jest również praca magisterska Marty Gawin z 2011 roku, powstała na Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach. Praca znajduje się na drugim biegunie w stosunku do rozwiązania zaprezentowanego przez

Ilustracja nr 36, propozycja STGU

Ilustracja nr 37, propozycja Marty Gawin – projekt orła dla strefy rządowej

STGU. Obszar objęty analizą to m.in. sejm i senat, prezydent, rada ministrów i administracja rządowa, sądy i trybunały⁵⁶. Efektem prac jest przedstawienie orła w formie uproszczonej, czytelnej ikony. Autorka słusznie zauważa, że problemem obecnie używanego godła jest jego konstrukcja złożona z wielu cienkich linii. Powstało pięć wizerunków orła. Wszystkie posiadają elementy wspólne. Każdy z wizerunków przypisany jest innej grupie wynikającej z przyjętego podziału. Zaprojektowane wzory orła spełniają wymogi reprodukcji w mediach cyfrowych i drukowanych. Problematyczna jest kwestia zaprezentowanej stylizacji – podąża ona za aktualnymi trendami, a to niesie niebezpieczeństwo szybkiego popadnięcia w estetyczny anachronizm. Co więcej, kształty orła zrywają ze znanym i utrwalonym wizerunkiem, co może skutkować odrzuceniem projektu przez odbiorców. Aspekty związane z typografią nie są podejmowane. Towarzyszący znakom krój pisma nie jest opisany. Jego charakter jest neutralny. Autorka duży nacisk w definiowaniu grupy docelowej kładzie na pracowników jednostek, które system identyfikacji miałyby objąć. Z punktu widzenia całości systemu i skali jego oddziaływania jest to aspekt poboczny.

Inne podejście prezentuje wspomniany wcześniej A.-L. Włoszczyński., Oprócz analizy sytuacji obecnej dotyczącej symboli narodowych, podjął próbę stworzenia znaku dla organów władzy w Polsce. Logo zbudowane jest z uproszczonego obrysu orła oraz umieszczonej na jego środku tarczy z pionowo wpisaną flagą Polski. Typografia użyta w logo to, odpowiednio dla ministerstw i ministrów, Apolonia

56

M. Gawin, *System identyfikacji wizualnej struktury organów aparatu państwa polskiego*, Katowice 2011.

MINISTERSTWO
KULTURY
I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO

GENERALNY
KONSERWATOR
ZABYTEKÓW

Ilustracja nr 38, propozycja Andrzeja-Ludwika Włoszczyńskiego

i Garamond. Na wzór brytyjski konkretnym ministerstwom projektant przydzielił odrębną kolorystkę. Plusem omawianego systemu jest wykorzystanie wizerunku orła z rozpoznawalnym kształcie. Minusów jest jednak więcej. Jednym z nich jest archaiczność zaproponowanego stylu. Obrys orła nie jest dostatecznie dociążony. Przyjęte rozwiązania kolorystyczne prowadzą do powstawania chaotycznej reprezentacji wizualnej władzy oraz powodują, że system nie jest tak otwarty na tworzenie nowych jednostek, jak powinien być. Zaproponowana typografia jest zbyt lekka w stosunku do cienkich linii orła. Przykrycie orła tarczą również może budzić wątpliwości.

TYPOGRAFIA

Należy w tym miejscu poruszyć kwestie związane z typografią, która wykazuje pewne cechy narodowe i rozpatrzyć ją w kontekście ewentualnego użycia w projekcie identyfikacji wizualnej władz w Polsce. Na przestrzeni lat podejmowano próby tworzenia polskich w charakterze krojów pism.

Najbardziej znaną realizacją jest Antykwa Półtawskiego. Kroje z tej rodziny powstawały w pierwszej połowie XX wieku⁵⁷. Konstrukcja kroju bierze pod uwagę specyfikę języka polskiego, konkretne połączenia literowe i stara się sprostać zadaniu ułatwienia płynnego czytania. Pismo zostało zdigitalizowane i udostępnione w 2000 roku⁵⁸. Krój ten jest jednak archaiczny w wyrazie i jego użycie w nowej identyfikacji władz jest wątpliwe.

57 <http://jmn.pl/antykwa-poltawskiego/> (dostęp: 3.01.2018).

58 Ibidem.

Innym krojem pisma noszącym znamiona polskości jest Apolonia. Jest to „krój pisma zaprojektowany specjalnie dla języka polskiego. (Apolonia) powstała w wyniku badań i pracy doktorskiej na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Dzięki odpowiedniej formie liter poprawia wygląd i czytelność tekstów w języku polskim”⁵⁹. Jej autorem jest Tomasz Wełna. Stosowana jest przez m.in. Ministerstwo Obrony Narodowej⁶⁰. Uprawione jest twierdzenie, że Apolonia może znaleźć zastosowanie w długich partiach tekstu, jednak jako krój nagłówkowy nie spełni swoich zadań. Istnieją bardziej odpowiednie kroje, które mogłyby się sprawdzić w projekcie dla sfer rządowych.

Kolejna inicjatywa to starania w celu digitalizacji pisma używanego na tablicach urzędowych w latach międzywojnia. Powstał krój Ministerial autorstwa Zbyszka Czapnika⁶¹. Charakter kroju, wyrażający wizualnie ducha lat międzywojennych, uniemożliwia jego zastosowanie w formach innych niż stylizowane na stare.

Najświeższą próbą związaną z digitalizacją i rozbudową dawnego kroju jest projekt Bona Nova.

(...) to projekt digitalizacji kroju Bona, zaprojektowanego w 1971 roku przez twórcę polskich banknotów, pana Andrzeja Heidricha. Naszym założeniem oprócz nadania mu cyfrowej formy jest poszerzenie istniejącego zestawu znaków, opracowanie kapitalików, znaków alternatywnych oraz wielu funkcji zecerskich. We współpracy z autorem powstały dwie nowe odmiany dziełowe – Regular oraz Bold– aby nadać Bonie formę klasycznej triady. Gotowa rodzina jest dystrybuowana na otwartej licencji. Całość dopełnia sześć odmian displayowych – Bona Sforza”⁶².

Bona Nova nosi cechy kroju, który może być rozpatrywany jako część nowej identyfikacji organów władzy. Otwartą pozostaje kwestia tego, czy i jak krój ten będzie komponował się z nowym sygnetem oraz jak będzie prezentował się w oprawie graficznej.

Ważna jest odpowiedź na pytanie, czy nowa identyfikacja władzy powinna korzystać z kroju, który w swojej historii ma ślad szeroko rozumianej polskości, czy lepiej skorzystać z dostępnych, zaprojektowanych przez renomowane studia typograficzne rozwiązań. Na podstawie analizy krojów oraz przykładów innych państw europejskich odpowiedzią jest użycie krojów, których cechują się wysoką jakością wykonania, a nie ich związki narodowe.

59 <http://www.polskalitera.pl/> (dostęp: 3.01.2018).

60 Ibidem.

61 A.-L. Włoszczyński, *Projekt orli dom*, tom III, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo 2016, s. 37.

62 <http://bonanova.wtf/> (dostęp: 3.01.2018).

Antykwa Półtawskiego

Ilustracja nr 39, Antykwa Półtawskiego

Apolonia
Apolonia
Apolonia
Apolonia

Ilustracja nr 40, Apolonia

A B C Ć D E Ę
F G H I J K L Ł M
N Ń O Ó P R S
Ś T U W Y Z Ź Ż

Ilustracja nr 41, Ministerial

W «Szczebrzeszynie» CHRZĄSZCZ brzmi
w trzcinie i Szczebrzeszyn z tego słynie

Połoñaışê & Nöçtürņę

12.03.1994 czy 12.03.1994

Ilustracja nr 42, Bona Nova

7. WNIOSKI DO PROJEKTU LOGO

Zagadnienia opisane w poprzednich rozdziałach prowadzą do konkretnych wniosków i wytycznych w kwestii, która jest przedmiotem niniejszej rozprawy doktorskiej.

1. Biorąc pod uwagę uwarunkowania historyczne oraz utrwalony od 1927 roku wizerunek orła w godle państwowym, nowy, spójny system identyfikacji wizualnej należy oprzeć na rozpoznawalnym, charakterystycznym kształcie. Cel projektu zamyka się w obszarze komunikacji na linii organy państwa – obywatele. Logo, a wraz z nim cała oprawa graficzna rządu skierowana jest do bardzo szerokiej grupy odbiorców – do wszystkich obywateli. Część z nich zetknie się z nią bezpośrednio w czasie kontaktów z urzędami, a część w sposób zapośredniczony przez media. W obu przypadkach identyfikacja wizualna instytucji władzy ma wpływ na kształtowanie się opinii obywatela o państwie. Należy wybrać drogę ewolucji, a nie rewolucji. Znajomy kształt polskiego orła, mimo różnic w szczegółach rysunku, w odbiorze pozostaje przeważnie niezmienny. Dlatego stanowi bazę do budowy nowego systemu. Wybór takiego rozwiązania sprawia, że zostaje zachowana ciągłość symboli władzy, dzięki czemu budowane jest poczucie ciągłości państwa i kontynuacji podejmowanych działań. Co więcej, nowy znak może liczyć na natychmiastową rozpoznawalność i spontaniczne powiązanie go z instytucjami państwa już przy pierwszym kontakcie.

2. Sytuacja obecna, w której panuje ogromna dowolność i wielki rozdźwięk między projektami różnych resortów nie jest wynikiem świadomej decyzji, ale przejawem zaniedbania tego obszaru i jako taka nie powinna zostać zaakceptowana jako model docelowy.

Trwający chaos można wyeliminować poprzez wprowadzenie uporządkowanego systemu identyfikacji wizualnej powstałego wokół projektu logo urzędów państwowych. Minimalny z punktu widzenia skuteczności zakres jego obowiązywania powinien objąć rząd i ministerstwa, ale otwartość systemu powinna zapewnić mu możliwość łatwej implementacji dla kolejnych instytucji władzy publicznej (np. agencjom podlegającym rządowi i ministerstwom).

3. Nowy system powinien być w maksymalnym stopniu spójny wewnętrznie oraz nieskomplikowany. Z racji swojej wielkości, liczby podległych instytucji, otwartości na włączanie nowych jednostek, nie powinien nastęrczać problemów przy adaptacji do kolejnych struktur. Logo powinno bazować na jednym do dwóch identyfikowalnych przez obywateli symbolach. O odróżnialności danych jednostek decydować będzie jedynie ich nazwa – taki zabieg wystarczy do zidentyfikowania właściwej jednostki,

pozwalając jednocześnie utrzymać spójność całego systemu. Symbole wykorzystane w projekcie muszą próbować sprostać warunkom ponadczasowości. Te można osiągnąć poprzez niekomplikowanie oraz hołdowanie zasadzie prostoty.

4. Przykłady innych krajów europejskich pokazują, że systemy identyfikacji władzy budowane są na bazie herbów oraz flag. Jest to zabieg zrozumiały – elementy te stanowią najbardziej rozpoznawalne symbole państw. Podobną sytuację zaobserwować można w przypadku niektórych polskich ministerstw, jak choćby bardziej udanej realizacji logo Ministerstwa Spraw Zagranicznych czy mniej udanej próby Ministerstwa Sprawiedliwości. O ile użycie flagi w oprawie graficznej rządu Niemiec czy Hiszpanii nie sprawia problemu, o tyle w przypadku Polski sytuacja wygląda nieco inaczej. Problemem do rozwiązania pozostaje kwestia odcinania bieli w sytuacji, kiedy flaga nie funkcjonuje na kontrastowym tle. W przypadku Niemiec i Hiszpanii ten problem nie istnieje. Kwestię polskiej flagi można rozwiązać tak jak zrobili to projektanci logo MSZ – poprzez zastosowanie cienkiej czerwonej linii stanowiącej górną krawędź białej części. O ile użycie wzoru flagi nie wydaje się konieczne, to z pewnością nie należy rezygnować z użycia koloru czerwonego w logo, w oprawie graficznej bądź w obu naraz. Jest to kolor identyfikowany z państwem polskim, a ponadto stanowi silny akcent wizualny w oprawie graficznej. Logo i oprawa graficzna władzy wykonawczej w Polsce mogą opierać się na bieli, czerni (w różnym natężeniu) oraz czerwieni. Dzięki temu uniknie się sytuacji, w jakiej znajdują się oprawy graficzne hiszpańskiego czy brytyjskiego rządu – funkcjonuje tam wiele kolorów. W przypadku Wielkiej Brytanii był to wybór świadomy – powstała paleta kolorów dedykowana poszczególnym jednostkom. W Hiszpanii wiąże się z bogactwem kolorystycznym herbu.

5. Istnieją przesłanki, aby typografia logo i oprawy graficznej opierały się na kroju bezszeryfowym i szeryfowym. Po pierwsze, takie zestawienie jest kontrastowe i nadaje dynamiki oraz pozwala hierarchizować treści. Po drugie, przykład Niemiec i Holandii pokazuje, że takie połączenie działa bardzo dobrze w przypadku identyfikacji wizualnej sfery rządowej.

Wybór kroju pisma do logo jest silnie związany z odpowiedzią na pytanie o charakter znaku. Logo i oprawę graficzną należy traktować jako całość, mając jednocześnie na uwadze fakt, że to właśnie samo logo będzie prezentowane odbiorcom najczęściej. Jego charakter wpłynie na odbiór całej identyfikacji. Dodatkowe elementy uzupełniające mogą lekko modyfikować ton nadany przez znak, ale z definicji mają mu towarzyszyć i dopełniać. Zakładając, że wizerunek orła zachowa znajomy kształt, to właśnie typografia nada ton całości.

Zestawiając współcześnie zaprojektowany krój szeryfowy z orłem, powstanie logo o tradycyjnym wydźwięku. Identyfikacja wizualna posługująca się dodatkowo krojem bezszeryfowym powinna być w wyrazie bardziej nowoczesna, tak aby całość sprawiała wrażenie poszanowania tradycji, ale jednocześnie dawała poczucie osadzenia w dzisiejszym świecie.

W przypadku użycia wzoru flagi zamiast motywu orła w powyższej konfiguracji typograficznej, powstanie projekt prosty, o nowocześniejszym wydźwięku.

Wykorzystując w logo wizerunek orła oraz bezszeryfową typografię, znak otrzyma współczesny charakter. Orzeł stanowić będzie odniesienie do przeszłości i element kontynuacji, natomiast typografia nada dzisiejszy sznyt. Co więcej, po pozbyciu się szeryfów, powstaje miejsce na osadzenie w znaku takich wartości, jak przejrzystość i jawność. Jako ukłon w stronę tradycji służyć będzie uzupełniająca typografia szeryfowa.

Korzystając z wyżej opisanego układu, zamieniając jednak orła na flagę, otrzymamy znak bardzo prosty. W odbiorze może być zbyt zwyczajny, bez głębi, nieprzystający do sprawy, którą reprezentuje.

6. Z powyższych analiz wynika, że rodzaj typografii będzie pełnił ważną rolę w projekcie. Dopełni ona znak pożądanym charakterem i ładunkiem emocjonalnym. Obserwując przypadki krojów pism w projektach logo Holandii, Niemiec, Francji, Wielkiej Brytanii i Hiszpanii, widać różne podejścia do zastosowanej typografii. Francja, Wielka Brytania i Hiszpania korzystają z jednych z najpopularniejszych krojów. Francja z ogólnodostępnego, zainstalowanego na prawie każdym komputerze kroju Times New Roman, Wielka Brytania z licencjonowanego, ale już kultowego i mającego szerokie zastosowanie w warstwie brandingu kroju Helvetica, natomiast Hiszpania z częściowo dostępnego bezpłatnie kroju Gill Sans. W Niemczech zdecydowano się użyć istniejący krój Univers. Na dalszym etapie rozwoju projektu identyfikacji stworzono krój uzupełniający, Bundes. Z kolei w Holandii zdecydowano się od początku na stworzenie dedykowanego kroju.

7. W przypadku systemu identyfikacji władzy w Polsce istnieje paląca potrzeba uporządkowania obecnej chaotycznej sytuacji. W ramach pracy doktorskiej powstał system składający się z sygnetu (orzeł), typografii podstawowej (logotyp) i uzupełniającej, elementów identyfikacji wizualnej oraz wytycznych kolorystycznych. W zaprezentowanym na kolejnych stronach systemie użyte zostały kroje renomowanych pracowni typograficznych. Wynika to z potrzeby użycia wysokiej jakości mocno rozbudowanych krojów. Duże pracownie specjalistyczne są gwarantem wykonania

produktów na odpowiednim poziomie, jaki powinien być osiągnięty przy tego typu przedsięwzięciach projektowych. Co więcej, dobór krojów został oparty na ich wyrazie i analizie nośnika interpretacyjnego, który im towarzyszy.

CZĘŚĆ II

8. PROJEKT

O LOGO

Zaprezentowany na kolejnych stronach projekt znaku jest efektem analizy dotychczasowych symboli i logo stosowanych przez jednostki rządowe, rozważań nad czytelnością i złożonością godła, rozwiązań projektowych stosowanych w tym obszarze przez inne kraje. Ponadto, proponowane logo ma cechować jego przystosowanie do wprowadzenia w życie. Zatem celem, który przyświecał projektowi jest jego wdrażalność. Chodzi o taki kształt i charakter logo, który biorąc pod uwagę współczesne rozwiązania projektowe i oczekiwania odnośnie reprezentacji symboli narodowych, ma szansę realnie rozwiązać problem jakim jest obecnie panujący chaos i znaleźć akceptację społeczeństwa, a także rządzących, obecnych i kolejnych. Jego uniwersalność ma sprawić, że zniknie zagrożenie związane z pokusą przypisania tego projektu konkretnemu rządowi będącemu u władzy. Symbolika i wyraz zaproponowanego znaku nie budzą kontrowersji, są spokojne i bezkonfliktowe.

Zaprojektowano logo główne i pochodne. Logo główne dedykowane jest jednostkom nadrzędnym, takim jak ministerstwa, ministrowie, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów i Prezes Rady Ministrów. Drugim znakiem jest logo pochodne. Przeznaczone jest dla instytucji podległych ministerstwom, ministrom, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Prezesowi Rady Ministrów.

Logo składa się z trzech elementów: orła, karmazynowej kreski oraz logotypu. Dwa wymienione na początku komponenty są niezmiennie. Logotyp zaś jest płynny, zależny od nazwy danej instytucji. System komponowania logotypu przedstawiony jest poniżej w części „Zasady”.

Dzięki zastosowanym rozwiązaniom znak niesie takie komunikaty jak profesjonalizm, nowoczesność, neutralność, poszanowanie tradycji, kontynuacja, nie nachalność. Dzięki uproszczeniu wewnętrznej konstrukcji orzeł jest przejrzysty, co podkreśla transparenty charakter, jakim powinno cechować się państwo w relacjach z obywatelami.

Orzeł znajduje się jest z lewej strony, kolejnym elementem jest karmazynowa, pionowa kreska umieszczona w odległości równej $\frac{1}{4}$ szerokości orła. Kreska została wydłużona od dołu oraz od góry poza wysokość orła o wielkość równą interlinii z logotypu. Szerokość kreski jest o 58% większa od szerokości linii zastosowanej w obrysie orła. Następnym komponentem znaku jest logotyp, znajdujący się w odległości równej $\frac{1}{4}$ szerokości orła. Pole ochronne znaku jest równe $\frac{1}{2}$ wysokości karmazynowej kreski. Logo nie może być zniekształcane, umieszczane na nieczytelnych tłach, pozbawiane elementów składowych. Nie można także zmieniać kolorów poszczególnych elementów znaku. Dopuszcza się wersje achromatyczne – białą i czarną.

ORZEŁ

Orła wykorzystanego w projekcie narysowano na nowo. Kształt czerpie z oficjalnego godła dostępnego na stronie www.prezydent.pl oraz ze wzoru użytego w logo Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Oryginalny orzeł z godła jest rzeźbiarską ekspresją przełożoną na język grafiki wektorowej. Taki zabieg sprawia, że w przybliżeniu jego elementy wyglądają na wyrysowane z małą dyscypliną. Dobrze obrazuje to przykład korony, w założeniu symetrycznej, w wykonaniu dość niedbałej. Dodatkowo, tarcza herbowa, mimo prostego kształtu, okazuje się zawierać błędy widoczne w przybliżeniu, zbędne punkty węzłowe czy nierówne linie.

Rysunek orła użyty w logo MSZ jest wykonany dalece lepiej technicznie niż ten w oficjalnym godle. Orzeł z logo Ministerstwa jest uporządkowanym obrysem, choć i on zawiera wątpliwe fragmenty widoczne przy powiększeniu. Problemem jest niedokładnie wykonana korona, a także niepotrzebne, nadmiarowe lub nie schodzące się punkty.

Nowy rysunek, powstały na potrzeby niniejszej rozprawy, przedstawia orła w wersji zawierającej mniej szczegółów niż godło i orzeł MSZ. Pozbyto się wielu linii ze środka. Nie wpływały one na odbiór kształtu ptaka, a komplikowały jego czytelność. Skorygowano wiele kształtów, najmocniej korony oraz ogona. Nowy wizerunek orła to ewolucja w stosunku do dotychczas stosowanych reprezentacji.

Ważne kwestie dotyczące wykorzystania orła w nowym projekcie to czytelność i uzyskanie współczesnego charakteru. Rozpatrując orła umieszczonego w czerwonej tarczy herbowej można uznać, że funkcjonuje jako płaszczyzna, a nie zespół linii. Jest to korzystne o tyle, że działa silniej niż sam obrys, tak jak w przypadku orła MSZ. Godło posiada jednak wiele minusów: zbyt duża szczegółowość w rysunku, wykorzystanie efektu cieniowania, gradienty. Co więcej, orzeł jest zbyt ciasno umieszczony na tarczy, pozostawiono zbyt mało wolnej przestrzeni z prawej i lewej strony. Z kolei orzeł MSZ funkcjonuje w obrysie. Jest to częsta praktyka również w przypadku innych instytucji. Takie przetworzenie nadaje znakowi więcej nowoczesności i lekkość. Jednak zbyt duża szczegółowość elementów sprawia, że rysunek przy skalowaniu do mniejszych rozmiarów staje się szybko nieczytelny, jej próg jest inny niż w przypadku znaków Niemiec czy Holandii. Przyjmując założenie zachowania rozpoznawalności i akceptowalnego przez odbiorców znajomego charakteru orła, w procesie projektowym zawęży się pole manewru.

Podczas projektowania orła do nowego logo powstało wiele prototypów przyszłego znaku. Ostatecznie rozpatrywano trzy ścieżki podejścia do przedstawienia orła. Pierwszą z nich było

wyrysowanie nowego orła na bazie godła i logo MSZ i umieszczenie go z białym wypełnieniem na poprawionej, czerwonej tarczy herbowej. Z pomysłu zrezygnowałem po próbach, które wykazały, że taki znak, w połączeniu z typografią, czy to z bardziej nowoczesną, jednoelementową bezszeryfową, czy ze współczesnym wydaniem szeryfowym, utrzymuje archaiczny charakter oraz jest ciężki w odbiorze.

Druga symulacja to wykorzystanie obrysu w skali szarości przy jednoczesnym zachowaniu wypełnienia, także w skali szarości. Takie rozwiązanie powoduje, że znak staje się lżejszy. Jednak takie logo jest zbyt mdłe i za mało zaznacza swoją obecność, rozmywa się.

Zdecydowano się wdrożyć rozwiązanie trzecie – wykorzystanie obrysu przy jednoczesnym pozbyciu się zbędnych elementów ze środka rysunku i połączenie go z bezszeryfową, zdyscyplinowaną typografią.

Ilustracja nr 43, nowy wizerunek orła zaprojektowany na potrzeby logo

Ilustracja nr 44, zestawienie, od lewej: godło, orzeł z logo MSZ, nowy wizerunek orła zaprojektowany na potrzeby logo

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Ilustracja nr 45, projekt logo głównego

Ilustracja 46, projekt logo głównego – konstrukcja

KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW

Ilustracja 47, projekt logo głównego – konstrukcja

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Ilustracja nr 48, minimalne wymiary logo

~~KANCELARIA
PREZES RZĄDY MINISTRÓW~~

~~KANCELARIA
PREZES RZĄDY MINISTRÓW~~

~~KANCELARIA
PREZES RZĄDY MINISTRÓW~~

Ilustracja nr 49, niedozwolone użycia – zniekształcenia i tła

Ilustracja nr 50, pole ochronne logo

**MINISTERSTWO
CYFRYZACJI**

Ilustracja nr 51, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO
EDUKACJI NARODOWEJ**

Ilustracja nr 52, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO
ENERGII**

Ilustracja nr 53, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO
FINANSÓW**

Ilustracja nr 54, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO GOSPODARKI MORSKIEJ
I ŻEGLUGI ŚRÓDLĄDOWEJ**

Ilustracja nr 55, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY
I BUDOWNICTWA**

Ilustracja nr 56, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

Ilustracja nr 57, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO NAUKI
I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO**

Ilustracja nr 58, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO
OBRONY NARODOWEJ**

Ilustracja nr 59, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I TECHNOLOGII**

Ilustracja nr 60, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO RODZINY, PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

Ilustracja nr 61, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Ilustracja nr 62, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO INWESTYCJI
I ROZWOJU**

Ilustracja nr 63, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO SPORTU
I TURYSTYKI**

Ilustracja nr 64, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

Ilustracja nr 65, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH**

Ilustracja nr 66, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

Ilustracja nr 67, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA**

Ilustracja nr 68, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

**MINISTERSTWO
ZDROWIA**

Ilustracja nr 69, logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW

KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW

Ministerstwo
Cyfryzacji

MINISTERSTWO
CYFRYZACJI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

MINISTERSTWO
EDUKACJI NARODOWEJ

MINISTERSTWO ENERGII

MINISTERSTWO
ENERGII

MINISTERSTWO
FINANSÓW

Ilustracja nr 70, zestawienie obecnych (stan na 15.02.2018 r.) logo Ministerstw oraz nowej propozycji

MINISTERSTWO GOSPODARKI MORSKIEJ
I ŻEGLUGI ŚRÓDLĄDOWEJ

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I BUDOWNICTWA

MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY
I BUDOWNICTWA

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

MINISTERSTWO KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

MINISTERSTWO NAUKI
I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

MINISTERSTWO
OBRONY NARODOWEJ

Ilustracja nr 71, zestawienie obecnych (stan na 15.02.2018 r.) logo Ministerstw oraz nowej propozycji

**MINISTERSTWO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I TECHNOLOGII**

**MINISTERSTWO RODZINY, PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

**MINISTERSTWO ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

**MINISTERSTWO INWESTYCJI
I ROZWOJU**

**MINISTERSTWO SPORTU
I TURYSTYKI**

Ilustracja nr 72, zestawienie obecnych (stan na 15.02.2018 r.) logo Ministerstw oraz nowej propozycji

**MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

**MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

**MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA**

**MINISTERSTWO
ZDROWIA**

Ilustracja nr 73, zestawienie obecnych (stan na 15.02.2018 r.) logo Ministerstw oraz nowej propozycji

KOLORY

W projekcie logo zdecydowano się na powrót do historycznej barwy – karmazynu. Motywowa-
ne jest to historycznym umocowaniem tego koloru jak i jego oryginalnością. Karmazynowa kre-
ska oddzielająca orła od typografii przyjmuje wartość: w przestrzeni CMYK 18/100/64/7 w RGB
191/21/64, zaś w Pantone 193c. Typografia to: w przestrzeni CMYK 0/0/0/100 w RGB 0/0/0, zaś
w Pantone Balck c. Kolor orła to: w przestrzeni CMYK 0/0/0/80 w RGB 90/90/90, zaś w Pantone
11c.

Dozwolone jest stosowanie logo achromatycznego, białego lub czarnego, choć tam gdzie to
możliwe, należy używać znaku w kolorze.

CMYK 18/100/64/7

RGB 191/21/64

PANTONE 193C

CMYK 0/0/0/80

RGB 90/90/90

PANTONE 11C

CMYK 0/0/0/100

RGB 0/0/0

PANTONE BLACK C

Ilustracja nr 74, kolorystyka logo

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Ilustracja nr 75, logo główne achromatyczne – czarne na białym tle

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Ilustracja nr 76, logo główne achromatyczne – białe na czarnym tle

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Ilustracja nr 77, logo główne achromatyczne – białe na 80-procentowej czerni

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

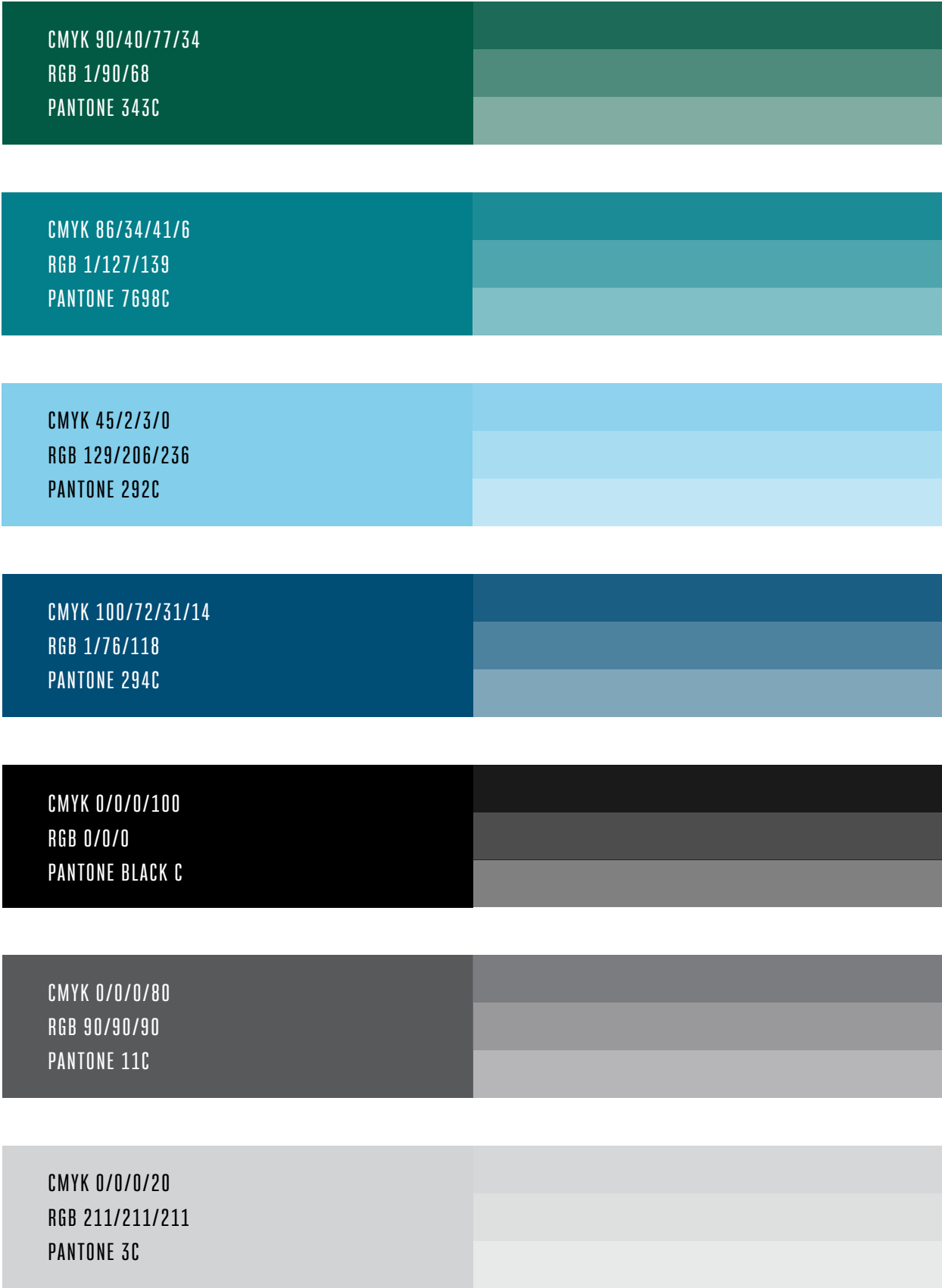
Ilustracja nr 78, logo główne achromatyczne – białe na karmazynowym tle

KOLORY CD.

W oprawie graficznej dopuszcza się stosowanie szerokiej palety kolorystycznej. Obszar objęty ujednoceniem oprawy graficznej jest bardzo szeroki dlatego aby uzyskać różnorodność projektową możliwe są następujące kolory: purpurowy, karmazynowy, cynober, pomarańczowy, żółty, jasnozielony, szmaragdowy, ciemnozielony, turkusowy, jasnoniebieski, niebieski, granatowy, czarny, ciemnoszary i jasnoszary. Szczegółowe opisy barw znajdują się na kolejnych stronach.

Ilustracja nr 79, kolory oprawy graficznej

Ilustracja nr 80, kolory oprawy graficznej

TYPOGRAFIA

Do zapisu nazw instytucji wykorzystano bezszeryfowy krój Applied Sans w dwóch odmianach: Condensed i Condensed Medium. Jest to pismo zaprojektowane przez firmę Monotype GMBH, renomowane studio typograficzne. Wybór kroju Applied Sans podyktowany jest kilkoma czynnikami. Pierwszym z nich jest fakt, że wraz z nowym orłem tworzy spójną, dopełniającą się całość. Wizerunek orła, mimo uproszczenia, posiada wiele detali po to, aby zachować jego rozpoznawalność. Potrzebuje więc towarzystwa kroju, który dopełni go zwięzłością oraz dyscypliną. Applied Sans jest czytelnym krojem. Drugim aspektem jest jakość tego pisma. Posiada precyzyjnie i profesjonalnie wyrysowane znaki, w tym odpowiednie polskie znaki diakrytyczne. Ponadto występuje w wielu odmianach co pozwala na dalszą rozbudowę systemu.

Krojem dziełowym uzupełniającym jest nagradzany Skolar, autorstwa Davida Březiny. Jest to krój szeryfowy o współczesnym charakterze. Posiada wiele odmian dzięki czemu nadaje się do składu różnorodnych partii tekstu.

Applied Sans Pro Condensed

AĄBCĆDEĘFGHIJKLŁMNŃOÓPQRSŚTUWXYZŹŻ
aąbcćdeęfghijklłmnńoópqrsśtuwxyzźź
0123456789

Applied Sans Pro Condensed Medium

AĄBCĆDEĘFGHIJKLŁMNŃOÓPQRSŚTUWXYZŹŻ
aąbcćdeęfghijklłmnńoópqrsśtuwxyzźź
0123456789

Skolar Regular

AĄBCĆDEĘFGHIJKLŁMNŃOÓPQRSŚTUWXYZŹŻ
aąbcćdeęfghijklłmnńoópqrsśtuwxyzźź
0123456789

Skolar Semibold

AĄBCĆDEĘFGHIJKLŁMNŃOÓPQRSŚTUWXYZŹŻ
aąbcćdeęfghijklłmnńoópqrsśtuwxyzźź
0123456789

ZASADY

Powstały zasady porządkujące i hierarchizujące znaki. Podstawowym i wyjściowym jest logo główne (dedykowane jednostkom nadrzędnym, takim jak ministerstwa, ministrowie, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów i Prezes Rady Ministrów). Drugim znakiem jest logo pochodne (przeznaczone jest dla instytucji podległych ministerstwom, ministrom, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i Prezesowi Rady Ministrów). Wszystkie logotypy zapisywane są w dwóch wersach. W przypadku każdej nazwy należy dokonać oceny wielkości świateł międzyliterowych i wprowadzić ewentualne korekty.

LOGO GŁÓWNE

Krój pisma przeznaczony do zapisu nazw jednostek to wersaliki Applied Sans Condensed Medium. Przy stopniu pisma 11 pt. stosuje się interlinię 11,35 pt. Przewidziano odstępstwo od tej wielkości w sytuacji wyjątkowej, gdy dojdzie do konfliktu w postaci nachodzących znaków diakrytycznych w pierwszym wersie ze znakami diakrytycznymi w drugim wersie. Wtedy przy stopniu pisma 11 pt. interlinia ma wynieść 12,6 pt. W przypadku nazw składających się z dwóch słów (np. Ministerstwo Finansów), słowo „ministerstwo” stoi samodzielnie w pierwszym wersie, natomiast drugie słowo („finansów”) w drugim wersie. Jeśli w nazwie są trzy słowa, nie połączone spójnikiem „i” (np. Ministerstwo Spraw Zagranicznych), to obowiązuje powyższa zasada. W przypadku, gdy nazwa składa się z trzech lub więcej wyrazów oraz występuje w niej spójnik „i” (np. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji), w pierwszym wersie zapisuje się wyrazy od „Ministerstwo” do spójnika „i” (bez niego), drugi wers rozpoczyna się spójnikiem „i”, po którym zapisywany jest dalszy ciąg nazwy. Logotyp ułożony jest nieznacznie nad osią poziomą (3/5 odcinka b), wyznaczoną przez karmazynową kreskę – jest skorygowany optycznie.

LOGO POCHODNE

Nazwy instytucji zapisywane są wersalikami Applied Sans Condensed Medium w jednym wersie (np. Służba Celna), wielkością analogiczną do logo głównego. W drugim wersie umieszcza się nazwę jednostki zapisaną wersalikami Applied Sans Condensed, której dana instytucja podlega (np. Ministerstwo Finansów). Wielkość tej nazwy stanowi 70% nazwy z pierwszego wersu. Interlinia między nazwami jest równa interlinii w logo głównym. Logotyp, tak jak w przypadku logo głównego, ułożony jest nieznacznie nad osią poziomą wyznaczoną przez czerwoną kreskę – należy stosować taką samą odległość od osi jak w logo głównym.

**MINISTERSTWO
FINANSÓW**

Ilustracja nr 82, projekt logo głównego na przykładzie Ministerstwa Finansów

KRAJOWA ADMINISTRACJA SKARBOWA
MINISTERSTWO FINANSÓW

SŁUŻBA CELNA
MINISTERSTWO FINANSÓW

ORZEŁ JAKO ELEMENT OPRAWY GRAFICZNEJ

Wizerunek orła może być wykorzystywany na potrzeby identyfikacji wizualnej. Może występować w towarzystwie logo lub samodzielnie. Orzeł przyjmuje kolor trzynastoprocentowej czerni. Należy wykorzystywać go w wersji do tego celu przystosowanej – obciętej z prawej strony i od dołu. Taki element powinien być umieszczony po prawej stronie logo.

Ilustracja nr 84, orzeł jako element oprawy graficznej – linie odcinania

OPRAWA GRAFICZNA

Ujednolicenie oprawy instytucji rządowych i jednostek podległych obejmuje logo, typografię i kolorystykę. Powstały materiały wzorcowe, takie jak wizytówki czy propozycje konkretnych rozwiązań dla poszczególnych inicjatyw.

Materiały biurowe (wizytówki, papier firmowy, koperty, identyfikator oraz segregator) powstały według indywidualnych wytycznych podziału powierzchni.

Przy projektowaniu pozostałych materiałów (plakaty, billboardy, publikacje) przyjęto następujące zasady podziału powierzchni: na osi pionowej – dwie części, na osi poziomej – cztery lub pięć części. Możliwe są też podziały wewnątrz ww. części. W niektórych z zaprojektowanych materiałów główne odcinki dodatkowo podzielono na dwa. Górna część layoutu (1/4 lub 1/5) przeznaczona jest na logo wraz z jego polem ochronnym oraz na adres www instytucji, jeśli miejsce na to pozwala. Takie przejrzyste i nieskomplikowane podziały pomogą w tworzeniu kolejnych layoutów przez wielu projektantów, przy jednoczesnym utrzymaniu spójności i pola swobody twórczej.

LOGO NA MATERIAŁACH BIUROWYCH

Na kolejnych stronach znajdują się projekty materiałów biurowych: wizytówki, papier firmowy, koperty, identyfikator oraz segregator.

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Piotr Ruczyński
koordynator ds. polityki europejskiej

792 729 593
p.ruczynski@msz.gov.pl

22 523 90 00
www.msz.gov.pl
al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

Ilustracja nr 85, użycie logo – wizytówki 85x55 mm

MINISTERSTWO
FINANSÓW

Jakub Kielar
główny ekonomista ds. rynków strategicznych

693 193 137
j.kielar@mf.gov.pl

22 330 03 30
www.mf.gov.pl
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

SŁUŻBA CELNA
MINISTERSTWO FINANSÓW

Katarzyna Szwichtenberg
naczelný radca prawny

600 357 132
k.szwichtenberg@sc.gov.pl

22 330 03 30
www.sc.gov.pl
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Ilustracja nr 87, użycie logo – wizytówki 85x55 mm

Ilustracja nr 88, użycie logo – wizytówki 85x55 mm, konstrukcja

Ilustracja nr 89, użycie logo – wizytówki 85x55 mm

**MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH**

nr sprawy: 34252/MSZ
data: 24.02.2017
zawartość: 2 strony

adresat:
Edward Mischak
TVN S.A.
ul. Wiertnicza 166
02-952 Warszawa

Szanowny Panie

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Phasellus fringilla, mauris id sagittis lacinia, urna dolor suscipit elit, sit amet auctor ante tellus in eros. Proin nec laoreet nisl. Cras a dignissim quam. Aliquam placerat sit amet lacus eget ornare. Nam vulputate arcu placerat, semper metus interdum, mattis metus. Donec eleifend enim neque, ac scelerisque massa bibendum a. In vehicula, neque vel tincidunt venenatis, nunc neque fermentum ipsum, gravida tristique justo mi in ipsum.

In eget varius nibh, eget interdum leo. Donec quis tempus orci, vitae ultrices lorem. Suspendisse ac tristique leo, sit amet vulputate urna. Cras ut purus diam. Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.

Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.

Z poważaniem

Bartosz Bąk
rzecznik prasowy

al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

kancelaria@msz.gov.pl
www.msz.gov.pl

telefon 22 523 90 00
infolinia 222 500 115

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

nr sprawy: 34252/MSZ
data: 24.02.2017
zawartość: 2 strony

adresat:
Edward Mischak
TVN S.A.
ul. Wiertnicza 166
02-952 Warszawa

Szanowny Panie

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Phasellus fringilla, mauris id sagittis lacinia, urna dolor suscipit elit, sit amet auctor ante tellus in eros. Proin nec laoreet nisl. Cras a dignissim quam. Aliquam placerat sit amet lacus eget ornare. Nam vulputate arcu placerat, semper metus interdum, mattis metus. Donec eleifend enim neque, ac scelerisque massa bibendum a. In vehicula, neque vel tincidunt venenatis, nunc neque fermentum ipsum, gravida tristique justo mi in ipsum.

In eget varius nibh, eget interdum leo. Donec quis tempus orci, vitae ultrices lorem. Suspendisse ac tristique leo, sit amet vulputate urna. Cras ut purus diam. Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.

Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor. Pellentesque in arcu sit amet ipsum pretium dapibus sed rutrum arcu.

Z poważaniem

Bartosz Bąk
rzecznik prasowy

al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

kancelaria@msz.gov.pl
www.msz.gov.pl

telefon 22 523 90 00
infolinia 222 500 115

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

nr sprawy: 34252/MSZ
data: 24.02.2017
zawartość: 2 strony

adresat:
Edward Mischak
TVN S.A.
ul. Wiertnicza 166
02-952 Warszawa

Szanowny Panie

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Phasellus fringilla, mauris id sagittis lacinia, urna dolor suscipit elit, sit amet auctor ante tellus in eros. Proin nec laoreet nisl. Cras a dignissim quam. Aliquam placerat sit amet lacus eget ornare. Nam vulputate arcu placerat, semper metus interdum, mattis metus. Donec eleifend enim neque, ac scelerisque massa bibendum a. In vehicula, neque vel tincidunt venenatis, nunc neque fermentum ipsum, gravida tristique justo mi in ipsum.

In eget varius nibh, eget interdum leo. Donec quis tempus orci, vitae ultrices lorem. Suspendisse ac tristique leo, sit amet vulputate urna. Cras ut purus diam. Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.

Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.

Z poważaniem

Bart
rzed

Ilustracja nr 92, użycie logo – papier firmowy a4

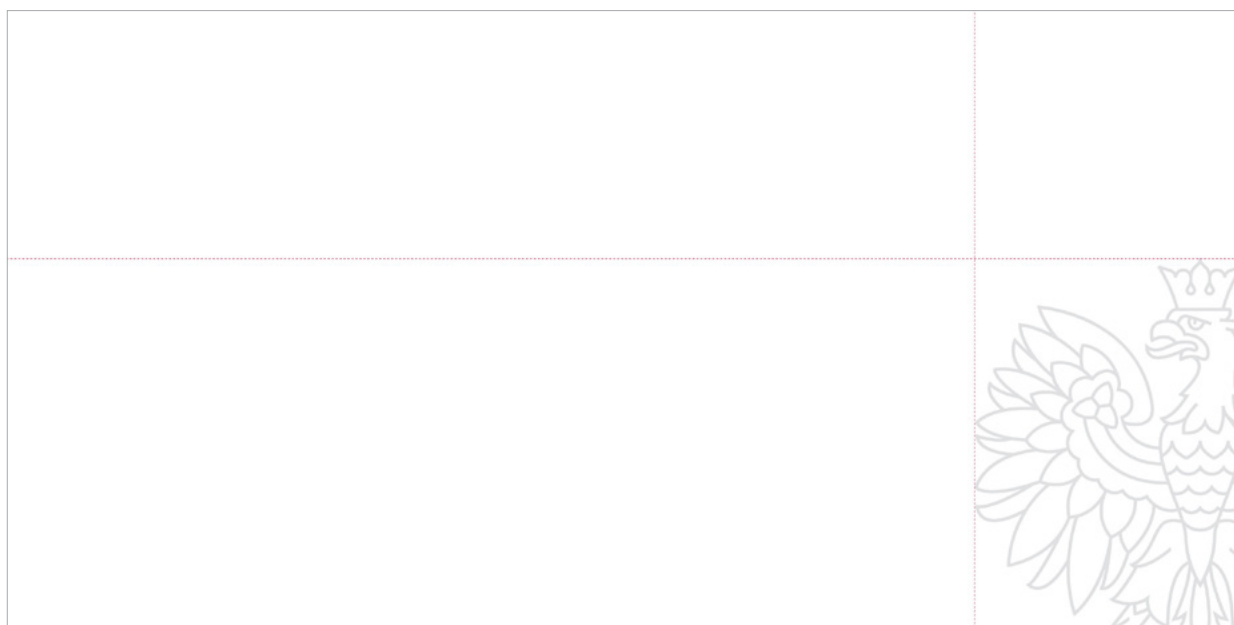

**MINISTERSTWO KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa
22 42 10 100
www.mkidn.gov.pl

**Waldemar Koralewski
Portlab
ul. Roosevelta 22
60-436 Poznań**

Ilustracja nr 94, użycie logo – koperta DL, konstrukcja

Ilustracja nr 95, użycie logo – koperta DL

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Bartosz Bąk
rzecznik prasowy

al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

Ilustracja nr 97, użycie logo – identyfikator 105x135 mm, konstrukcja

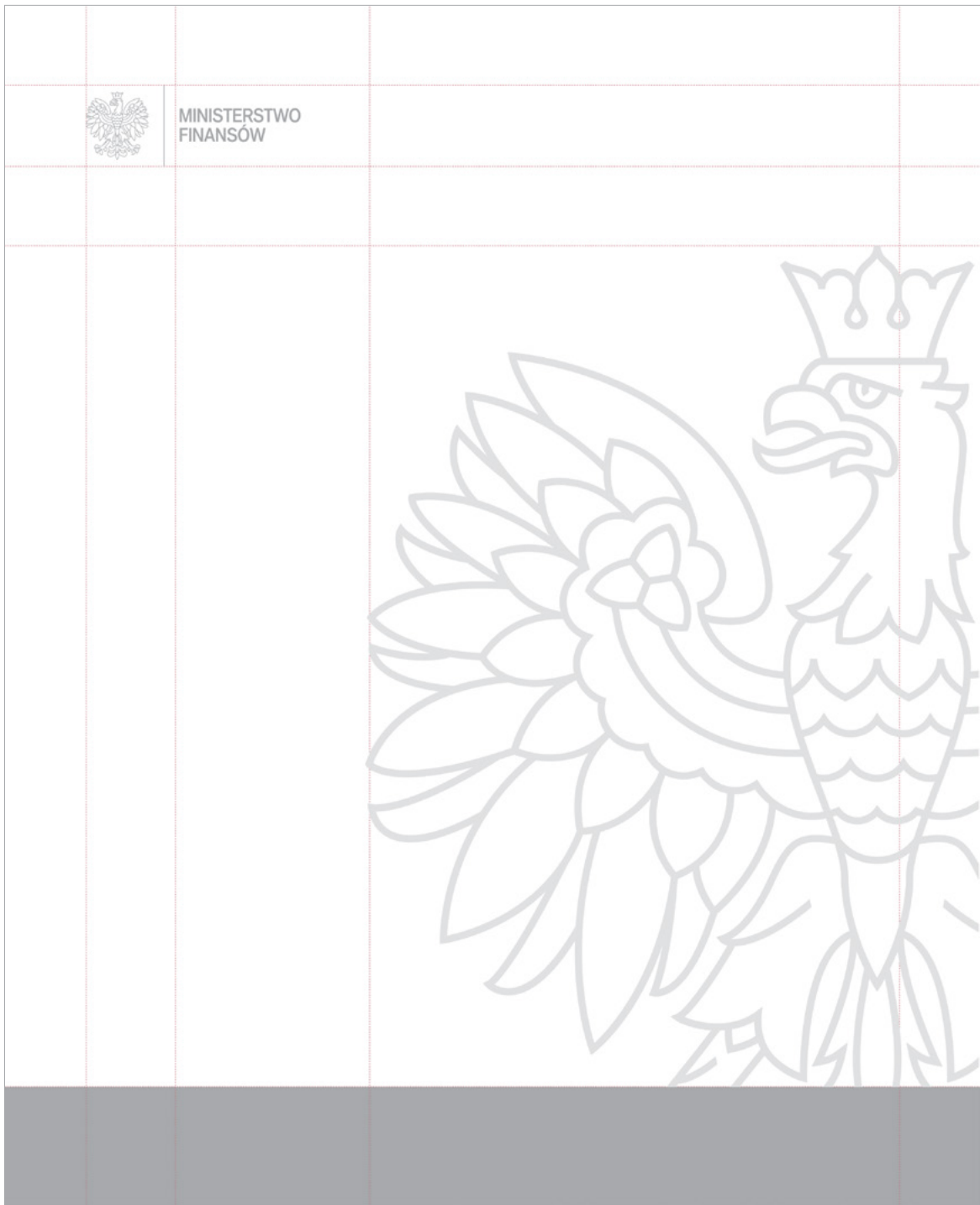
Ilustracja nr 98, użycie logo – identyfikator 105x135 mm

MINISTERSTWO
FINANSÓW

Ilustracja nr 99, użycie logo - segregator 260x320 mm

Ilustracja nr 100, użycie logo - segregator 260x320 mm, konstrukcja

Ilustracja nr 101, użycie logo - segregator 260x320 mm

LOGO NA BUDYNKACH ORAZ WE WNĘTRZACH

Kolejne przykłady użycia logo zaprezentowane są na zewnątrz oraz wewnątrz budynków urzędowych.

Ilustracja nr 102, użycie logo – budynek, strefa wejściowa

Ilustracja nr 103, użycie logo – budynek, tablica

Ilustracja nr 104, użycie logo – wewnątrz budynku, strefa recepcyjna

Ilustracja nr 105, użycie logo – wewnątrz budynku, przestrzeń biurowa

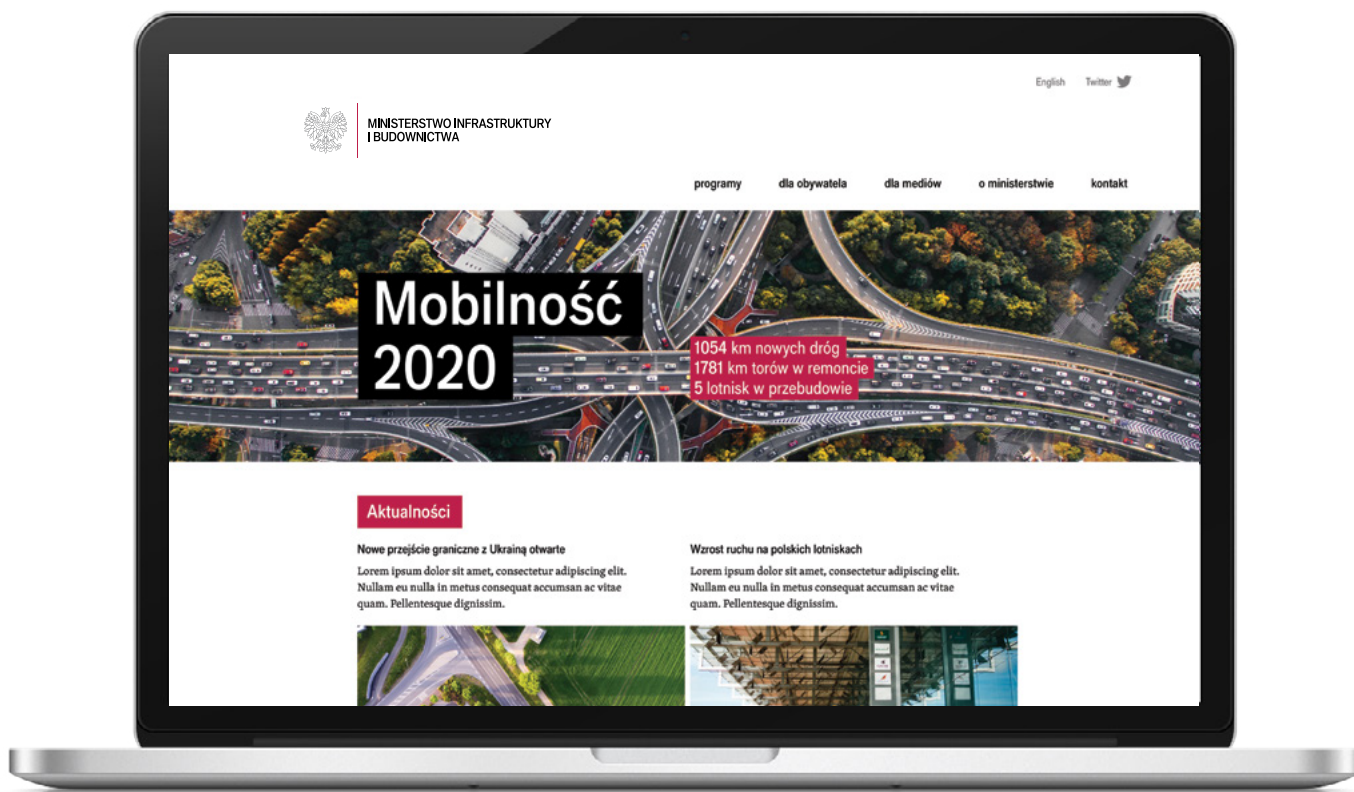
UŻYCIE LOGO NA PRZYKŁADACH

Na następnych stronach znajdują się przykłady użycia logo oraz oprawy graficznej wraz z opisaną na wcześniejszych stronach kolorystyką. Powstały specjalnie do tego celu wykreowane programy prowadzone przez poszczególne ministerstwa.

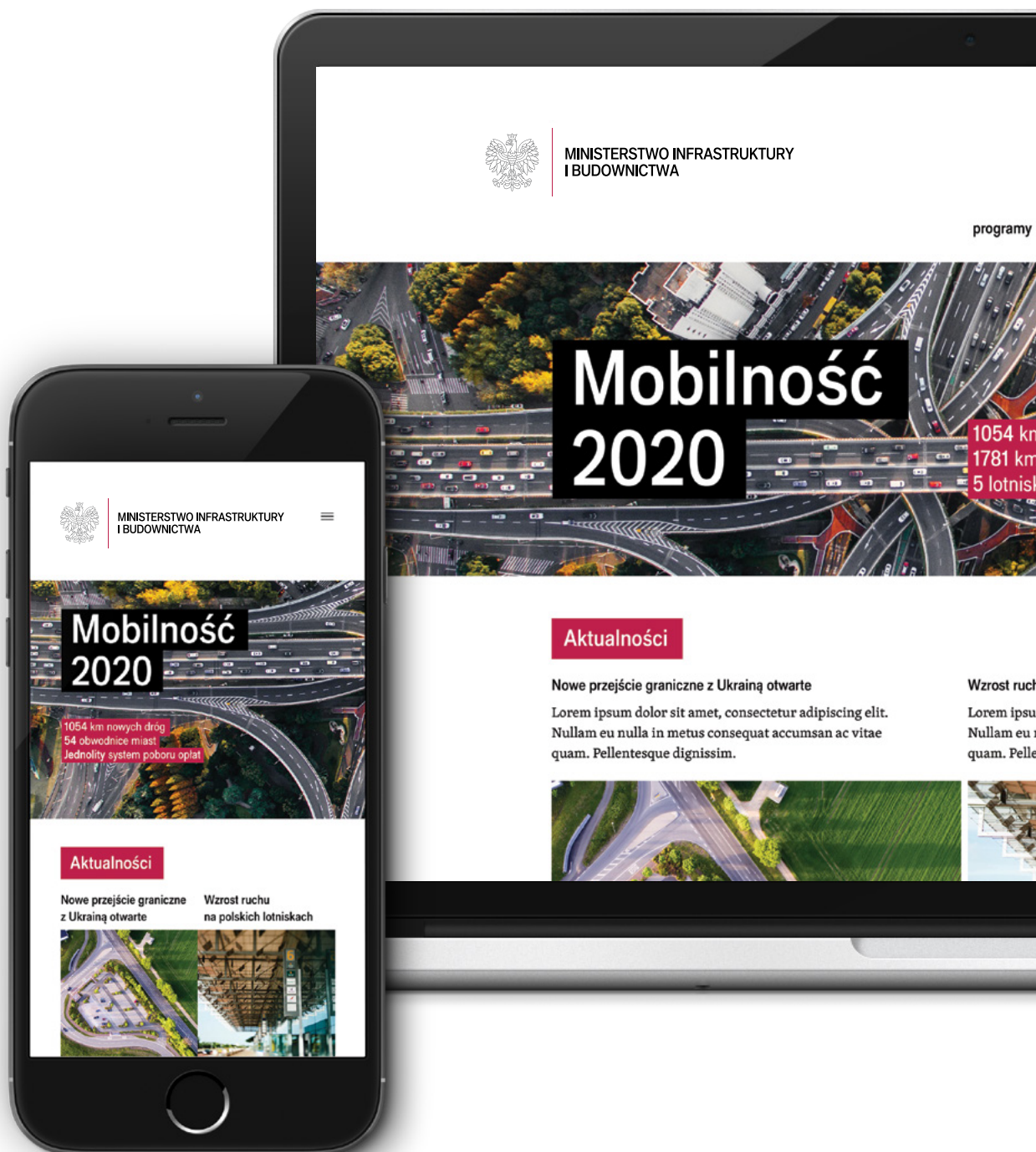
„Mobilność 2020” to akcja Ministerstwa Infrastruktury i Budownictwa mająca na celu prezentację planów budowy infrastruktury drogowej, kolejowej, lotniczej i rowerowej.

Program stworzony na potrzeby Ministerstwa Sportu i Turystyki to „Młodzi mistrzowie”. Prezentuje wybrane dyscypliny sportowe, które Ministerstwo chce rozwijać i do których chce zachęcać młodzież.

„Dobra przestrzeń, dobro wspólne” to program wykreowany na potrzeby Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Ma za zadanie promować dobre praktyki w zakresie przestrzeni publicznych i społecznych oraz zachęcać do zajęcia się nimi.

Ilustracja nr 106, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Mobilność 2020” – strona www

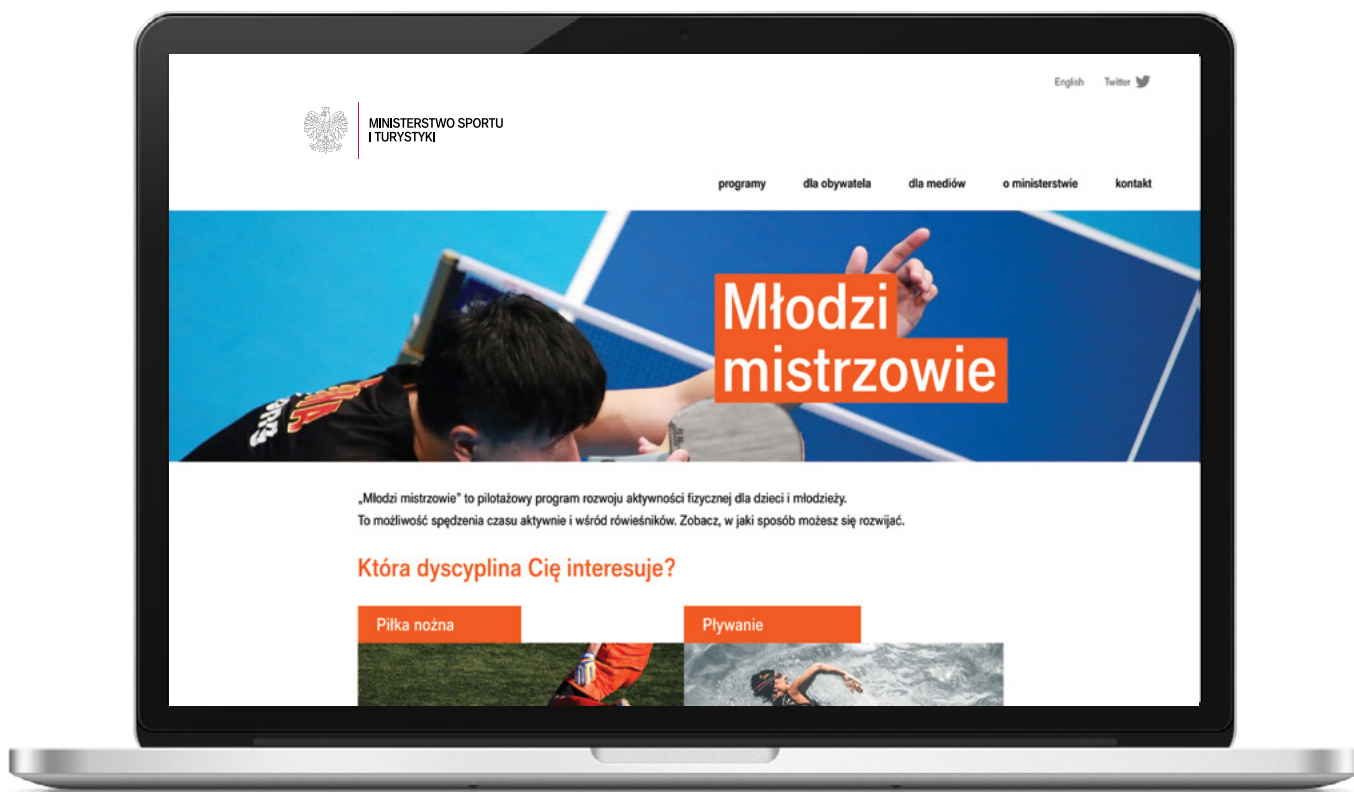
Ilustracja nr 107, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Mobilność 2020” – strona www

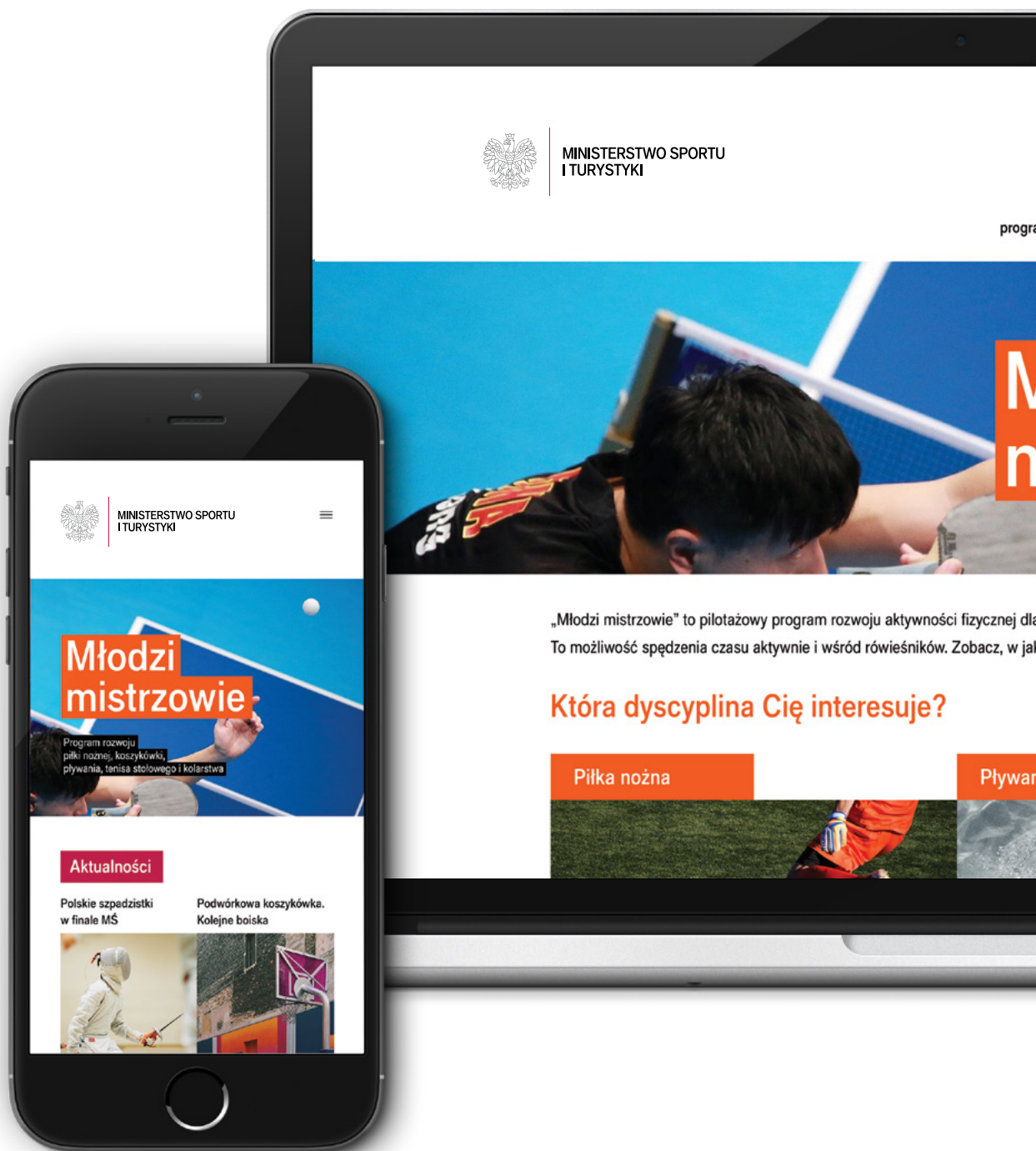
Ilustracja nr 108, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Mobilność 2020” – citylight na ulicy

Ilustracja nr 109, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Mobilność 2020” – citylight w metrze

Ilustracja nr 110, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Młodzi mistrzowie” – strona www

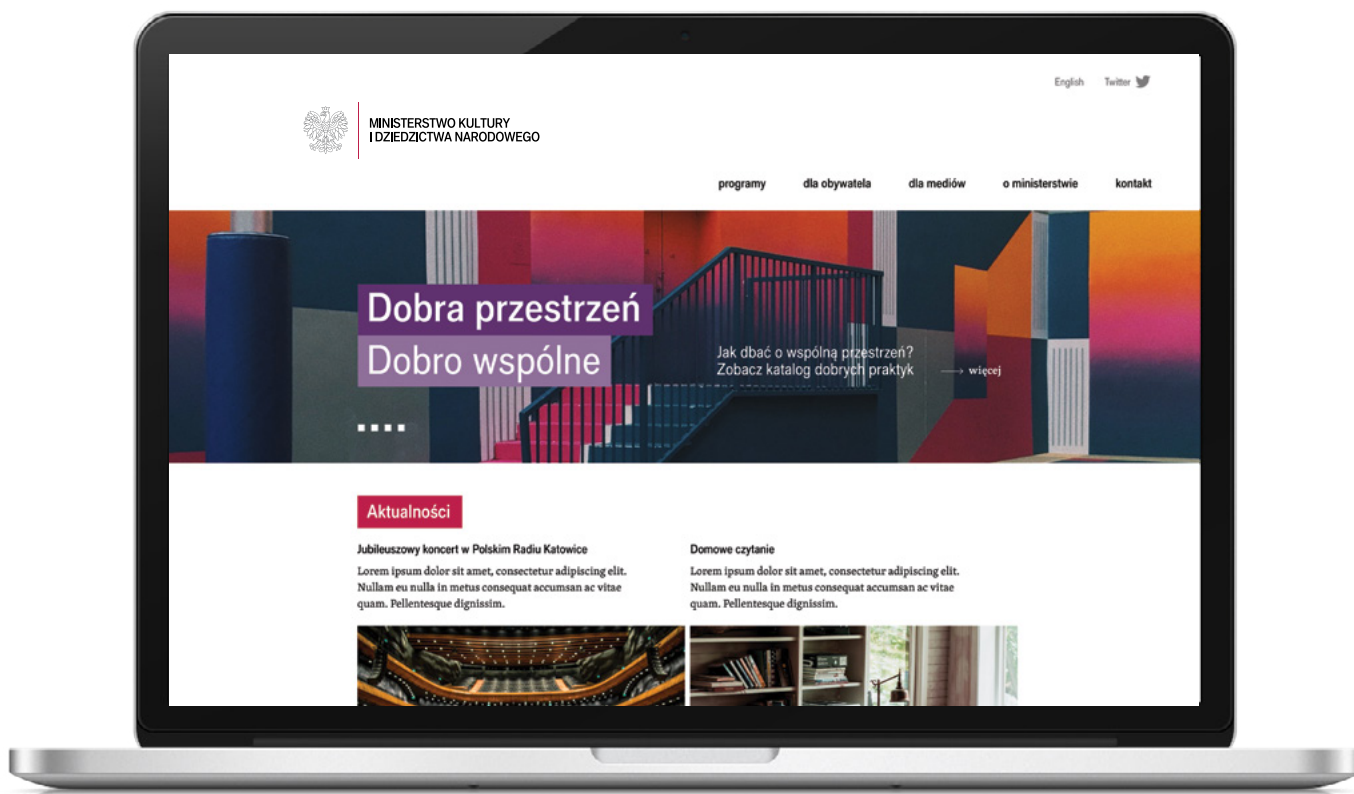
Ilustracja nr 111, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Młodzi mistrzowie” – strona www

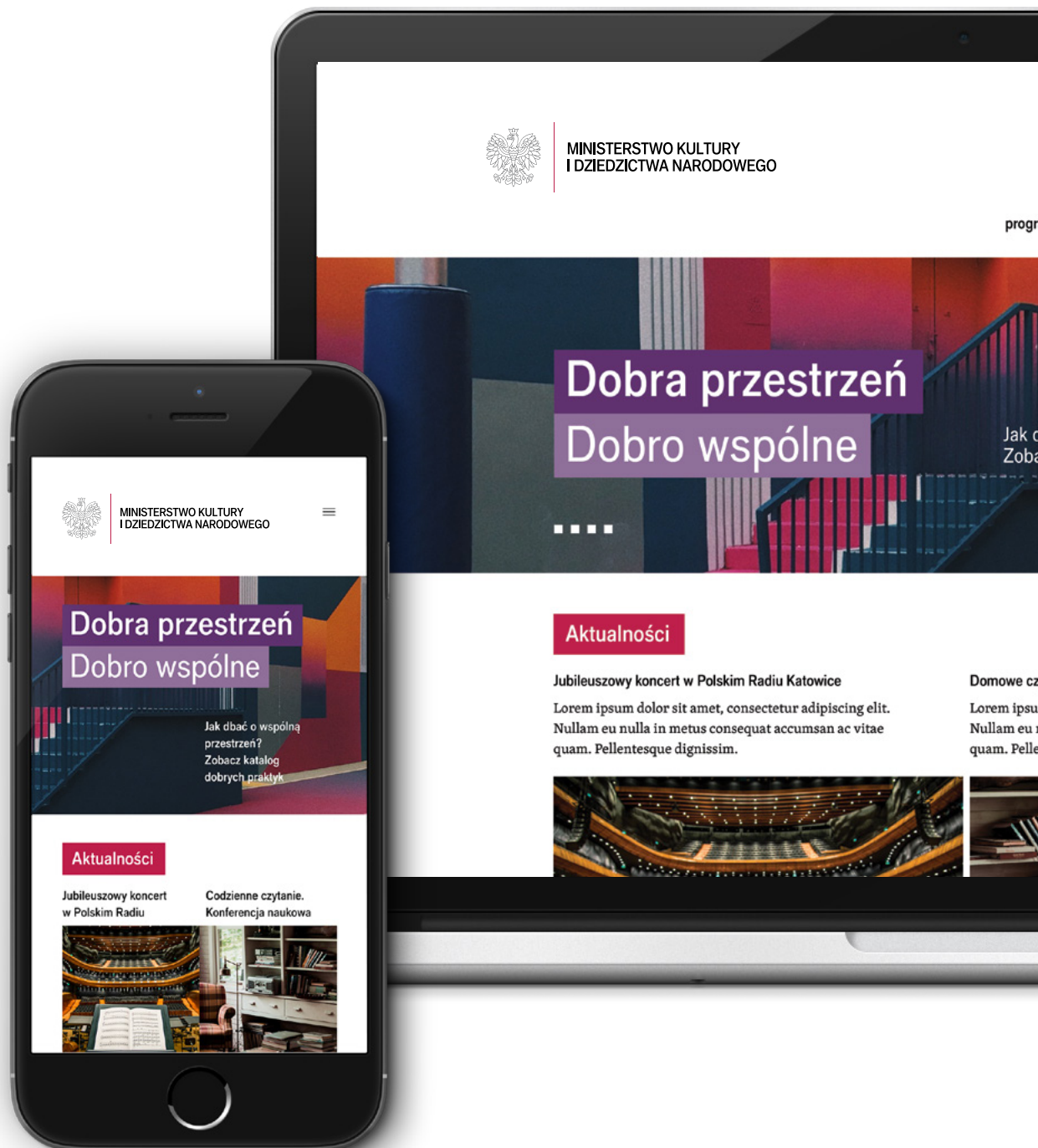
Ilustracja nr 112, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Młodzi mistrzowie” – plakat

Ilustracja nr 113, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Młodzi mistrzowie” – poradnik dla trenerów

Ilustracja nr 114, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” – strona www

Ilustracja nr 115, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” – strona www

Ilustracja nr 116, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” – baner we wnętrzu

Ilustracja nr 117, logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” – citylight

9. PODSUMOWANIE

Powstały projekt cechuje spójność oraz ewolucyjny charakter w stosunku do używanych dotychczas przez władzę oznaczeń. Podkreśla to ciągłość instytucji państwa. Projekt odnosi się z szacunkiem do historii jednocześnie wyrażając współczesne wartości, zarówno w warstwie wizualnej jak i symbolicznej. Nowy wizerunek orła ma szansę zyskać szeroką akceptację społeczną. Powrót do historycznej barwy w logo – karmazynu – to nie tylko ukłon w stronę przeszłości, to także sposób na uzyskanie unikalności, niebanalnego koloru przypisanego władzy. Zastosowanie z kolei szerokiej gamy kolorystycznej w oprawie graficznej daje wiele możliwości kreatywnych i otwiera system na inicjatywę kolejnych projektantów, którym przyjdzie tworzyć w jego ramach.

System posiada czytelne zasady i jest gotowy do wprowadzenia w życie oraz ewentualnej rozbudowy. Jego implementacja przyczyni się do uporządkowania ważnej sfery życia publicznego oraz wyznaczy przykład dobrych praktyk, stając się wzorcem do działania dla innych, wymagających naprawy obszarów związanych z identyfikacją wizualną.

BIBLIOGRAFIA

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.
2. Gawin M., System identyfikacji wizualnej struktury organów aparatu państwa polskiego, 2011
2. Ustawa z 31 stycznia 1980 r. (tekst jednolity z 2005 r.). Publikator: Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z 2005 r., nr 235, poz. 2000. Organ wydający: Marszałek Sejmu
3. Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz.U.2012.0.392)
4. Włoszczyński A-L., *Projekt Orli Dom*, tom II, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2016
5. Włoszczyński A-L., *Projekt orli dom*, tom III, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2016
6. Znamierowski A., *Insygnia, symbole i herby Polskie*, Świat Książki, Warszawa 2003
7. „2+3d” 37, 2010
8. *Guía de Comunicación Digital para la Administración General del Estado*, dostępny online:
https://administracionelectronica.gob.es/pae_Home/pae_Documentacion/pae_Metodolog/pae_Guia_de_Comunicacion_Digital_para_la_Administracion_General_del_Estado.html (dostęp: 28.12.2017)
9. http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla__Historia_godla_Polski.html (dostęp: 1.02.2016)
10. http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla__Historia_godla_Polski.html (dostęp: 1.02.2016)
11. <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/dziedzictwo-kulturowe/symbole-narodowe.php> (dostęp: 27.12.2017)
12. <http://www.wirtualnemedi.pl/artykul/logo-ministerstwa-zdrowia-za-30-tys-zl-w-ogniu-krytyki-ekspertow> (dostęp: 28.02.2018)
13. https://paulrobertlloyd.com/2009/09/a_cohesive_and_unified_identity_for_british_government (dostęp: 29.11.2017)
14. https://styleguide.bundesregierung.de/Webs/SG/DE/Homepage/home_node.html?__site=SG (dostęp: 29.11.2017)
15. http://www.design.nl/item/new_logo_for_the_dutch_national_government (dostęp: 4.12.2017)
16. <https://www.government.nl/government/contents/the-central-government-visual-identity/how-the-central-government-visual-identity-was-formed> (dostęp: 5.11.2015)
17. <https://studiodumbar.com/work/the-dutch-government> (dostęp: 4.12.2017)
18. <https://www.rijkshuisstijl.nl/basiselementen/logo> (dostęp: 4.12.2017)
19. <https://www.rijkshuisstijl.nl/basiselementen/afzenderschap/afzenderstructuur> (dostęp: 4.12.2017)

20. <https://www.designtagebuch.de/regierungen-und-ihre-visuellen-identitaeten/>
(dostęp: 4.12.2017)
21. https://paulrobertlloyd.com/2014/03/british_government_identity_revisited
(dostęp: 4.12.2017)
22. <https://gds.blog.gov.uk/2012/07/05/a-few-notes-on-typography/> (dostęp: 4.12.2017)
23. <http://www.newtransport.co.uk/> (dostęp: 4.12.2017)
24. <https://gcs.civilservice.gov.uk/guidance/campaigns/government-identity-branding/>
(dostęp: 4.12.2017)
25. https://communication.cabinetoffice.gov.uk/hmg/login/?redirect_to=%2Fhmg%2Fguidance-and-artwork%2F&reauth=1 (dostęp: 4.12.2017)
26. <http://www.francethisway.com/history/marianneoffrance.php> (dostęp: 4.12.2017)
27. http://ffdanse.fr/publish/logos/Charte_communication_gouvernementale.pdf
(dostęp: 4.12.2017)
28. <http://www.elmundo.es/elmundo/2007/08/13/comunicacion/1187022798.html?a=517c30d7e-0b26770bf7e792978a9296e&t=1187086427/> (dostęp: 28.12.2017)
29. <http://jmn.pl/antykwa-poltawskiego/> (dostęp: 3.01.2018)
30. <http://bonanova.wtf/> (dostęp: 3.01.2018)
31. <http://www.polskalitera.pl/> (dostęp: 3.01.2018)

SPIS ILUSTRACJI

1. Zestawienie znaków Ministerstw: <https://twitter.com/minenergii> (dostęp: 2.03.2018)
2. Srebrny denar Bolesława Chrobrego: <http://www.skarbnicakrajowa.pl/najnowsza-kolekcja-skarbnicy-narodowej-%E2%80%93-srebrne-repliki-%E2%80%93-najcenniejszych-monet-polskich%E2%80%9D> (dostęp: 2.03.2018)
3. Pieczęć Przemysła II: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Przemys%C5%82_II_seal_1295.PNG (dostęp: 2.03.2018)
4. Godło używane do 1927 roku: <http://www.orlidom.pl/index.php/historia/tymczasowe-godlo-z-1919-r/2059> (dostęp: 2.03.2018)
5. Godło wprowadzone w 1927 roku: <http://www.pogotowieflagowe.pl/artykuly/25-lecie-koronacji-orla.html> (dostęp: 2.03.2018)
6. Godło w PRL: https://pl.wikipedia.org/wiki/God%C5%82o_Polskiej_Rzeczypospolitej_Ludowej (dostęp: 2.03.2018)
7. Godło obowiązujące dziś: <http://www.prezydent.pl/> (dostęp: 2.03.2018)
8. Godło załączone do ustawy: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19800070018/U/D19800018Lj.pdf> (dostęp: 2.03.2018)
9. Strona z załącznika do ustawy opisująca barwy RP: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19800070018/U/D19800018Lj.pdf> (dostęp: 2.03.2018)
10. Znaki stosowane przez Ministerstwo Rozwoju: <http://www.mii.gov.pl/> (dostęp: 2.03.2018)
11. Znaki stosowane przez Ministerstwo Zdrowia: <http://www.mz.gov.pl/> (dostęp: 2.03.2018)
12. Znaki stosowane przez Ministerstwo Obrony Narodowej: <http://www.mon.gov.pl/> (dostęp: 2.03.2018)
13. Znaki stosowane przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego: <http://www.nauka.gov.pl/patronaty/logo-mnisw-pliki-do-pobrania.html> (dostęp: 2.03.2018)
14. Znaki stosowane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji: <https://www.mswia.gov.pl/> oraz Karpiński Juliusz, Juliusz.Karpinski@mswia.gov.pl
15. Logo Ministerstwa Spraw Zagranicznych, logo stosowane przez MSZ na urządzeniach mobilnych: <http://www.msz.gov.pl/pl/> (dostęp: 5.03.2018)
16. Znaki stosowane przez Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa: <http://mib.gov.pl/> (dostęp: 5.03.2018)
17. Logo Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, nagłówek strony www ministerstwa: <http://www.minrol.gov.pl/> (dostęp: 5.03.2018)
- 18., Znaki stosowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej: <https://men.gov.pl/>, Karolina Łukasiewicz Karolina.Lukaszewicz@men.gov.pl (dostęp: 5.03.2018)

19. Logo Ministerstwa Finansów samodzielnie oraz z godłem: <https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow> (dostęp: 5.03.2018)
20. Znaki powstałe jako spójne z logo Ministerstwa Finansów: <http://www.mf.gov.pl/krajowa-administracja-skarbowa> (dostęp: 5.03.2018); <http://www.jakiznaktwoj.pl/aktualnosci2011> (dostęp: 5.03.2018)
21. Znaki stosowane przez Ministerstwo Cyfryzacji: <https://danepubliczne.gov.pl/organization/ministerstwo-administracji-i-cyfryzacji> (dostęp: 5.03.2018); <https://www.gov.pl/cyfryzacja> (dostęp 5.03.2018)
22. Znaki stosowane przez Ministerstwo Energii: http://bip.me.gov.pl/files/Orzel_z_napisem.jpg (dostęp: 5.03.2018); <http://www.me.gov.pl/> (dostęp: 5.03.2018)
23. Znaki stosowane przez Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Logo_Ministerstwa_Gospodarki_Morskiej_i_%C5%BBeglugi_%C5%9Ar%C3%B3dl%C4%85dowej.svg (dostęp: 5.03.2018); <https://mgm.gov.pl/ministerstwo/departamenty-i-biura/departament-gospodarki-morskiej-dgm/> (dostęp: 5.03.2018)
24. Znaki stosowane przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/ministerstwo/logo-ministerstwa.php> (dostęp 5.03.2018); <http://www.mkidn.gov.pl/> (dostęp: 5.03.2018)
25. Znaki stosowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej: https://twitter.com/MR-PiPS_GOV_PL (dostęp: 5.03.2018); <https://www.mpips.gov.pl/> (dostęp: 5.03.2018)
26. Logo Ministerstwa Sportu i Turystyki, nagłówek ze strony www ministerstwa: <https://msit.gov.pl/> (dostęp: 5.03.2018)
27. Logo Ministerstwa Sprawiedliwości: <https://www.ms.gov.pl/> (dostęp: 5.03.2018)
28. Logo stosowane przez Ministerstwo Środowiska: <https://www.mos.gov.pl/kontakt/dla-mediow/logo-do-pobrania/> (dostęp: 5.03.2018); <https://www.mos.gov.pl/pl/> (dostęp: 5.03.2018)
29. Zestawienie trzech przedstawień orła: zestawienie Waldemar Koralewski
30. Zestawienie logo Ministerstw (bez znaków stosowanych w nagłówkach stron www): zestawienie Waldemar Koralewski
31. Logo niemieckiego rządu i ministerstw; z poprzednim krojem pisma; z nowym krojem pisma: https://paulrobertlloyd.com/2009/09/a_cohesive_and_unified_identity_for_british_government (dostęp: 29.11.2017); https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Startseite/startseite_node.html (dostęp: 5.03.2018); <https://www.bmbf.de/> (dostęp: 5.03.2018)
32. Logo holenderskiego rządu i ministerstw: https://paulrobertlloyd.com/2009/09/a_cohesive_and_unified_identity_for_british_government (dostęp: 5.03.2018)

33. Logo brytyjskiego rządu i ministerstw: https://v2.paulrobertlloyd.com/2014/03/british_government_identity_revisited/ (dostęp: 5.03.2018)
34. Logo francuskiego rządu i ministerstw: https://www.designtagebuch.de/regierungen-und-ihre-visuellen-identitaeten/ministerien-frankreich_logos/ (dostęp: 5.03.2018)
35. Logo hiszpańskiego rządu i ministerstw: <http://www.lamoncloa.gob.es/> (dostęp: 5.03.2018); <http://www.defensa.gob.es/> (dostęp: 5.03.2018)
36. Propozycja STGU: <https://web.facebook.com/wwwSTGUpl/> (dostęp: 10.10.2017)
37. Propozycja Marty Gawin – projekt orła dla strefy rządowej: <https://issuu.com/martagawin/docs/system> (dostęp: 3.01.2018)
38. Propozycja Andrzeja-Ludwika Włoszczyńskiego: Włoszczyński A-L., *Projekt Orli Dom*, tom II, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2016
39. Antykwa Półtawskiego: <https://share.krita.org/p/998550/> (dostęp 3.01.2018)
40. Apolonia: <http://www.polskalitera.pl/> (dostęp 3.01.2018)
41. Ministerial: <http://www.alw.pl/tag/zbyszek-czapnik/> (dostęp 3.01.2018)
42. Bona Nova: <http://bonanova.wtf/> (dostęp 3.01.2018)
43. Nowy wizerunek orła zaprojektowany na potrzeby logo: Waldemar Koralewski
44. Zestawienie: godło <http://www.prezydent.pl/> (dostęp: 3.01.2018); orzeł z logo MSZ http://www.msz.gov.pl/pl/p/msz_pl/ (dostęp: 3.01.2018); nowy wizerunek orła zaprojektowany na potrzeby logo: Waldemar Koralewski
45. Projekt logo głównego: Waldemar Koralewski
46. Projekt logo głównego – konstrukcja: Waldemar Koralewski
47. Projekt logo głównego – konstrukcja: Waldemar Koralewski
48. Minimalne wymiary logo: Waldemar Koralewski
49. Niedozwolone użycia – zniekształcenia i tła: Waldemar Koralewski
50. Pole ochronne logo: Waldemar Koralewski
- 51-69. Logo Ministerstwa, stan Ministerstw na dzień 15.02.2018 r.: Waldemar Koralewski
- 70-73. Zestawienie obecnych (stan na 15.02.2018 r.) logo Ministerstw oraz nowej propozycji, zestawienie: Waldemar Koralewski
74. Kolorystyka logo: Waldemar Koralewski
75. Logo główne achromatyczne – czarne na białym tle: Waldemar Koralewski
76. Logo główne achromatyczne – białe na czarnym tle: Waldemar Koralewski
77. Logo główne achromatyczne – białe na 70-procentowej czerni: Waldemar Koralewski

78. Logo główne achromatyczne – białe na karmazynowym tle: Waldemar Koralewski
- 79-80. Kolory oprawy graficznej: Waldemar Koralewski
81. Typografia: Waldemar Koralewski
82. Projekt logo głównego na przykładzie Ministerstwa Finansów: Waldemar Koralewski
83. Projekt logo pochodnego na przykładzie jednostek podległych Ministerstwu Finansów: Waldemar Koralewski
84. Orzeł jako element oprawy graficznej – linie odcinania: Waldemar Koralewski
- 85-87. Użycie logo – wizytówki: Waldemar Koralewski
88. Użycie logo – wizytówki, konstrukcja: Waldemar Koralewski
89. Użycie logo – wizytówki: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://graphicburger.com/?s=business> (dostęp: 9.03.2018)
90. Użycie logo – papier firmowy: Waldemar Koralewski
91. Użycie logo – papier firmowy, konstrukcja: Waldemar Koralewski
92. Użycie logo – papier firmowy: Waldemar Koralewski; mock-up: <http://mrmockup.com/> (dostęp: 9.03.2018)
93. Użycie logo – koperta: Waldemar Koralewski
94. Użycie logo – koperta, konstrukcja: Waldemar Koralewski
95. Użycie logo – koperta: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://graphicriver.net/item/envelope-c5-6-mockup/10527135> (dostęp: 9.03.2018)
96. Użycie logo – identyfikator: Waldemar Koralewski
97. Użycie logo – identyfikator, konstrukcja: Waldemar Koralewski
98. Użycie logo – identyfikator, mock-up: <https://goodmockups.com/free-photo-identity-id-card-mockup-psd/> (dostęp: 9.03.2018), zdjęcie na identyfikatorze: Zoe Daez
99. Użycie logo – segregator: Waldemar Koralewski
100. Użycie logo – segregator, konstrukcja: Waldemar Koralewski
101. Użycie logo – segregator: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://www.mockupworld.co/free/open-and-closed-ring-binder-mockup/> (dostęp: 9.03.2018)
102. Użycie logo – budynek, strefa wejściowa, mock-up: <https://graphicburger.com/10-urban-poster-billboard-mockups/> (dostęp: 9.03.2018)
103. Użycie logo – budynek, tablica, mock-up: <https://creativemarket.com/MockupsWorld> (dostęp: 9.03.2018)
104. Użycie logo – wnętrze budynku, strefa recepcyjna, mock-up: <https://creativemarket.com/Xpshl/>

478403-Office-Mock-ups-Bundle (dostęp: 9.03.2018)

105. Logo – wnętrze budynku, przestrzeń biurowa, mock-up: <https://creativemarket.com/Xpshl/>

478403-Office-Mock-ups-Bundle (dostęp: 9.03.2018)

106. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Mobilność 2020” – strona www, projekt strony: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (dostęp: 9.03.2018)

107. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Mobilność 2020” – projekt strony: Waldemar Koralewski; mock-up komputera: <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (dostęp: 9.03.2018); mock-up telefonu: <https://www.pixeden.com/psd-mock-up-templates/iphone-6-psd-vector-mockup> (dostęp: 9.03.2018)

108. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Mobilność 2020” – citylight na ulicy, projekt plakatu: Waldemar Koralewski; zdjęcie: <https://unsplash.com/photos/4fQAMZNaGUo> (dostęp 9.03.2018); mock-up: <https://creativemarket.com/TheArtofPics/1635672-Outdoor-Billboard-MockUp> (dostęp: 9.03.2018);

109. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Mobilność 2020” – citylight w metrze, projekt plakatu: Waldemar Koralewski; zdjęcie: <https://unsplash.com/photos/4fQAMZNaGUo> (dostęp 9.03.2018); mock-up: <https://inspirationhut.net/design-resources/48-free-psd-poster-mockups/> (dostęp: 9.03.2018)

110. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Młodzi mistrzowie” – strona www, projekt strony: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (dostęp: 8.03.2018)

111. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Młodzi mistrzowie” – strona www, projekt strony: Waldemar Koralewski; mock-up komputera: <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (dostęp: 9.03.2018); mock-up telefonu: <https://www.pixeden.com/psd-mock-up-templates/iphone-6-psd-vector-mockup> (dostęp: 9.03.2018)

112. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Młodzi mistrzowie” – plakat, projekt plakatu: Waldemar Koralewski; zdjęcie: <https://unsplash.com/photos/2QwMsZ1TIdI> (dostęp: 9.03.2018); mock-up: <https://creativemarket.com/Xpshl/478403-Office-Mock-ups-Bundle> (dostęp: 9.03.2018)

113. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Młodzi mistrzowie” – poradnik dla trenerów, projekt okładki i opakowania: Waldemar Koralewski; zdjęcie: <http://multisport.ph/2018/02/how-to-effectively-reduce-swim-drag/> (dostęp: 9.03.2018), mock-up: <https://www.pixeden.com/psd-mock-up-templates/psd-slipcase-book-mockup-vol6> (dostęp: 9.03.2018)

114. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” – strona www, projekt strony: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://themoockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (dostęp: 9.03.2018)

115. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” – strona www, projekt strony: Waldemar Koralewski; mock-up komputera: <https://themoockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (dostęp: 9.03.2018); mock-up telefonu: <https://www.pixeden.com/psd-mock-up-templates/iphone-6-psd-vector-mockup> (dostęp: 9.03.2018)

116. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” – baner we wnętrzu, projekt baneru: Waldemar Koralewski; zdjęcie: <https://www.theedgebasketball.net/workouts/buddy-system> (dostęp: 9.03.2018); mock-up: <https://mrmockup.com/> (dostęp: 9.03.2018)

117. Logo i oprawa graficzna na przykładzie programu „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” – citylight, projekt plakatu: Waldemar Koralewski; zdjęcie: <https://www.theedgebasketball.net/workouts/buddy-system> (dostęp: 9.03.2018); mock-up: <https://graphicburger.com/bus-stop-billboard-mockup/> (dostęp: 9.03.2018)

ZAŁĄCZNIK

1. Animacja logo na nośniku elektronicznym

**CORPORATE IDENTITY DESIGN
FOR THE INSTITUTIONS REPRESENTING
PUBLIC AUTHORITIES IN POLAND**

TABLE OF CONTENTS

3	POLISH VERSION
155	PART 1
156	1. INTRODUCTION
156	2. THE ESSENCE OF THE PROBLEM
158	3. HISTORICAL BACKGROUND AND NOMENCLATURE INACCURACIES
163	4. THE ANALYSIS OF THE CURRENT SITUATION
187	5. THE ANALYSIS OF THE EXAMPLES FROM OTHER COUNTRIES
194	6. PAST DESIGN ATTEMPTS
199	7. CONCLUSION
203	PART 2
204	8. THE DESIGN
289	9. SUMMARY
290	BIBLIOGRAPHY
293	LIST OF ILLUSTRATIONS
300	ATTACHMENT

PART I

1. INTRODUCTION

The subject of the doctoral thesis is the issue of corporate identity of institutions representing public authorities in Poland illustrated with an example of executive units operating in the area of the Council of Ministers, i.e. government, ministries, and their agencies. This set of institutions will be described as individual and government bodies.

The dissertation raises the following issues: history of Polish national symbols, analysis of the current situation in the field of corporate identity of the Council of Ministers, description of practices of authorities' corporate identity from other countries, and a proposal for a consistent design solution for the Council of Ministers. This is the main goal of the dissertation: creating a logo of government institutions - a graphic emblem that communicates that the recipient deals with a public authority. According to this concept, variants prepared for particular institutions differ in the inscription used - name. They use a shared icon. It should be emphasized that there is no mention of a country logo created for its promotion at tourism trade shows or among foreign investors. There have already been many of these kinds of projects. The goal is to unify the visual identity of the state in relation to its citizens.

2. THE ESSENCE OF THE PROBLEM

In the field of visual identity, the Council of Ministers presents low standards and no consequence. Considering the government as a whole, a coherent, comprehensive approach should and, as well, such a graphic representation that would carry these qualities should be expected. The situation, however, looks different. There is no comprehensive look at the body, which the government and its representatives are. Out of the eighteen functioning (situation as of 13th November 2017) ministries each uses a different logo. Even in the groups where large similarities between the

Figure 1. Ministries logo compilation

signs can be seen, as in the case of the Ministry of Energy and the Ministry of Infrastructure and Construction, where the eagle in the outline exists next to the name in the serif typeface, the lack of uniform standards is revealed. In the aforementioned example, two different eagle images and other typefaces were used. Ministries should not compete with each other as separate beings, and through different images as separate brands, but jointly express their origin and public character, giving a clear and legible signal to citizens about what they are, that is public institutions set up in the service of public interest.

The situation in which one organism and its components have different images expressed by visual identity designs leads to serious consequences. One entity with many images sends a message about lack of cooperation, indecision and chaos. This is undesirable information in the case of such an extensive and one of the most important institutions of public confidence in the country. The condition of the visual identity of the Council of Ministers is the PR problem. Organizing and creating a coherent visual identity system for the government, ministries and subsidiaries allows space for the features desired in this structure. A common, consistent and logical system gives the state the opportunity to be credible in the eyes of citizens. The state acts as a whole, as one institution managing a particular area and a particular community. A citizen sees a co-working and communicating organism, not many unconnected, non-cooperating entities.

The consolidation of visual identity is also beneficial from an economic point of view – common corporate identity could save the amounts spent for logo and entire identification systems from public funding. This is important because eliminating, merging and appointing new ministries is a common political practice in Poland.

The social context and the establishment of good practices in the field of design are also significant. More and more attention is paid to the aesthetics of the environment which people function in. Great emphasis is placed on the quality of public space. The urban infrastructure begins to be discreet, uniform, standardized. The act that provides tools for landscape protection came into force. Visual chaos is considered to be a problem. The state, presenting a well thought-out and coherent concept of its image and its visual representation, has a chance to set an example, to present model solutions. The role of state institutions in social life also predisposes them to set standards, thus the influence of the changes introduced in the field of graphic design is much wider.

In summary, the creation of a corporate identity system of state institutions gives the opportunity to influence the perception of the state by their citizens. Therefore, the opportunities are open not only for reducing the aggressive visual chaos, but also for creating specific associations. The

analysis and the use of appropriate graphic resources will allow for the expression of values such as lack of oppressiveness, cooperation, transparency, orderliness and stability.

3. HISTORICAL BACKGROUND AND NOMENCLATURE INACCURACIES

When considering the issue of current visual identities of the authorities, it is necessary to refer to the symbols that were used in Poland in the past. At the outset, however, the recurring doubts on the current nomenclature should be taken into account.

The constitution adopted in 1997 states that “the image of a crowned white eagle upon a red field shall be the heraldic badge of the Republic of Poland”. This wording arouses controversy. Dr hab. Marek Adamczewski, the professor and lecturer at the University of Lodz, whose interests focus on issues related to heraldry, notes that “Poland has no coat of arms. In the language of heraldry, the heraldic badge is part of the coat of arms, that is, the “image” placed on the shield. Repairing the state heraldry should begin with amendments to the constitution and mention that the coat of arms of Poland is Orzeł Biały [the White Eagle], written in capital letters, because in Polish tradition coats of arms have their own proper names, and the coat of arms of Poland is called “Orzeł Biały” [the White Eagle]. A white eagle in the name should actually be a silver eagle, since heraldry does not recognize the white color. If it is not possible to express silver coat of arms properly, it is then replaced with the white colour”¹.

Andrzej-Ludwik Włoszczyński, the author of the Orli Dom [The House of Eagle] project, presenting the issues connected with the heraldic badge of Poland, perceives the matter differently. He refers to the definition of the heraldic badge as such and the state emblem. A.-L. Włoszczyński writes: “The PWN Polish Language Dictionary” brings us two simple definitions of the word. The first: 1. the heraldic badge “distinguishing mark” 2. the state emblem “image which is a symbol of the state, placed on flags, seals, coins”. (...) In the PWN Polish Language Dictionary we have the second explanation - what the coat of arms is: “1. «The emblem of the state, land, city or institution» 2. «hereditary family crest of the gentry and aristocracy». (...) A coat of arms is a very specific symbol/sign/design, governed by its own set of rules - heraldic rules. Although, this does not alter the fact that it belongs to a wider collection/set, referred to as “signs”. Another term for the same collection is the term “heraldic badge”. (...) The state heraldic badge of the Republic of Poland is therefore the coat of arms (the White Eagle), while the heraldic badge is the eagle itself”². In support of his

1 http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla__Historia_godla_Polski.html (dostęp: 1.02.2016)

2 A.-L. Włoszczyński, *Projekt Orli Dom*, tom II, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2016, s. 14-15.

arguments he refers to the former acts. In the Act of 1 August 1919 on the Heraldic Badges and Colors of the Republic of Poland, we read (...):

Art. 1. Until the borders of the Polish State have been established and until the constitution determines the heraldic badges, state colours, and the titles of state offices and institutions, the offices of the Republic should use heraldic badge and colours according to the attached designs: 1. The Coat of arms of the Republic of Poland - the sign of the white eagle, with the head directed to the right (looking to the left), with the wings raised up, with golden claws, crown and the beak in the rectangular red box (pattern no 1) 2. The Seal of the Republic of Poland [...] 3. National colours [...] 4. The Flag of the Republic of Poland [...] 5. Flags for diplomatic representatives of the state: consuls, vice consuls and merchant ensign [...] 6. Flags and banners of military regiments [...] 7. Military Flags of the Land Forces and the war ensign, as well as naval jack and the Polish Navy pennant [...] 8. Flags and heraldic badges of individual ministries [...]³.

Therefore, a fairly large collection of state heraldic badges is here described. Another legal act is the Regulation of the President of the Republic of 13 December 1927 on state heraldic badges and colours as well as signs, flags and seals. This is the government order that implemented the design of the coat of arms by prof. Zygmunt Kamiński. It reads as follows: "Title I, Art. 1. The state heraldic badges are: 1) the coat of arms, i.e. the image of a white eagle with the head directed to the right (looking to the left), with outstretched wings and a golden crown, beak and claws (the state eagle) on a rectangular shield in the red field; 2) The Heraldic Flag of the Republic of Poland, reserved exclusively to the President of the Republic of Poland [...]"⁴.

Citing above examples shows that at the only level of naming the situation is not clear and unambiguously interpreted.

As far as coats of arms themselves are considered, these appeared in the times of the first crusades⁵. "Presumably, it was already then decided to place identification markers on the shield, but the complete elaboration of heraldic rules took place during the Second Crusade (1147-49), after which almost simultaneously in many countries of Western Europe coats of arms were created, according to the same principles and characterized by the same style of heraldic ordinary. In Poland,

3 Ibidem, s. 16

4 Ibidem, s. 16-17.

5 A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby Polskie*, Świat Książki, Warszawa 2003, s. 27.

coats of arms were introduced in the 13th century”⁶. The word “herb” [coat of arms] itself derives from the Polish translation/version of the Czech erb, which in turn derives from the German erbe meaning heritage. The name herb [the coat of arms] was given to a shield with the heraldic badge⁷. According to Alfred Znamierowski, the coat of arms consists of a shield and a heraldic badge centrally placed on it, which is supposed to fill the shield’s field , but should not reach its edges⁸. The shape of the coat of arms has evolved over the years. The shield used in Poland since 1927 is called the French one. Znamierowski writes that “the most common animal motif is the image of a lion and eagle, animals dominating on the land and in the air”. “Animal heraldic figures are depicted in a fighting position, with right paws extended upwards, with an open maw and a raised tail. Similarly, birds are presented - with the beak pointed upwards and outstretched wings. The weapons of animals and birds (fangs, beaks, claws, talons) are unnaturally large”⁹. The coat of arms had to convey an appropriate symbolic meaning. According to Znamierowski an eagle represents bravery, strength and courage. He writes that “while in Western Europe the image of a lion dominated, in Central Europe the eagle image reigned: imperial - black in the golden field, Brandenburg and Tyrolean - red in the silver field, Czech - black with red flames and also in the silver field, Moravian - silver-red chequered in the blue field, Silesian - black with a silver sickle patch in the golden field, Opole region - golden in the blue field, Cracow and Polish - silver in the red field (...). The crown adorned the Cracow, Polish, Opole and Moravian eagle¹⁰.

The area of Central Europe, where the eagle was the most frequently used symbol of the coat of arms, is called the aquila zone¹¹. It included Poland, the Brandenburg Land, the Czech Republic, Serbia, the Holy Roman Empire of the German Nation, Tyrol, Modena, Moravia, Silesia and Opole. “The earliest coin, probably bearing the sign of an eagle, was Bolesław Chrobry’s silver denar, stamped in 1000 after a symbolic coronation in Gniezno”¹². In the time of the the feudal fragmentation (1138-1320), the princes of Silesia, Lesser Poland, Greater Poland, Kuyavian and Mazovian were using the image of the eagle. After an attempt to unite their lands, the eagle’s sign became an “external exponent of their aspirations”¹³. The eagle then gained a crown. According to M. Adamczewski, the crown “in Polish heraldry has a different meaning than in the western one: when our

6 Ibidem.

7 Ibidem.

8 Ibidem, s. 28.

9 Ibidem.

10 A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby Polskie*, Świat Książki, Warszawa 2003, s. 34.

11 Ibidem, s. 109.

12 Ibidem, s. 110.

13 Ibidem, s. 112.

Figure 2. Bolesława Chrobrego's silver denarius

Figure 3. Przemysł's II seal

eagle is crowned, it means that it is a symbol of a sovereign state, and such was the kingdom in the Middle Ages”¹⁴.

Poland can precisely determine the beginning of the validity of its symbols. Beata Wolszczak from the Museum of Polish History writes:

After the coronation of Przemysł II, on 26 June 1295 in Gniezno, the sign of the eagle became the coat of arms of the reunited Kingdom of Poland. The image of the Przemysł's eagle has been preserved on its royal seal, which appears on the document from August 1295. It depicts a monumental eagle with a crown and Latin words *reddidit ipse Deus victricia signa Polonis* (The Almighty God Himself restored the victorious signs to the Polish). The white eagle with a crown became a symbol of the sovereignty and unity of the state. The image of the Polish eagle has changed over the centuries. After the union with Lithuania, since the reign of Władysław Jagiełło, the sign of the eagle was accompanied by the coat of arms of Lithuania - horseman or Pahonia. During the partitions, the symbol of the eagle was an indicator of the Polish country continuity and the pursuit of sovereignty. The Act of 1 August 1919 on the Emblems and Colours of the Republic of Poland in Article 1 section 1 defined the design of the Polish national emblem: A symbol of a white eagle with its head turned to its right (looking to the left), with the outstretched wings, with golden claws, crown and a beak in a rectangular red field shall be considered the coat of arms of the Republic of Poland. The official emblem of the Republic of Poland resembled the eagle of Stanisław Poniatowski and was used until 1927, when a new version, according to the design of Zygmunt Kamiński, was made¹⁵.

14 http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla_Historia_godla_Polski.html (dostęp: 1.02.2016)

15 <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/dziedzictwo-kulturowe/symbole-narodowe.php> (dostęp: 27.12.2017)

Figure 4. Heraldic badge in use since 1927

Figure 5. Heraldic badge introduced in 1927

Figure 6. Heraldic badge in Peoples Republic of Poland

Figure 7. Current heraldic badge

According to M. Adamczewski, Kamiński “felt better at sculpting than in the drawing, and for this reason, the crest bird has elements of shading showing the depth and convexity. Good heraldry does not use such techniques”¹⁶. B. Wolszczak continues:

The communist authorities removed the crown from the eagle’s head. Not very successful Janina Broniewska’s design from 1943, commonly referred to as “kurica”, was based on the princely sarcophagus of Polish rulers buried in Płock and was in force until 1952, when in the constitution dated July 22, the official coat of arms of the People’s Republic of Poland was published. It was a faithfully exaggerated project by Kaminski, but devoid of a crown.

After partly free elections to the Sejm in June 1989, the parliament, the so-called Contract Sejm, at its meeting on December 29, 1989 changed the constitution, restoring the former name of the state - the Republic of Poland and the coat of arms Orzeł Biały [The White Eagle] in the crown¹⁷.

16 http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla_Historia_godla_Polski.html (dostęp: 1.02.2016)

17 <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/dziedzictwo-kulturowe/symbole-narodowe.php> (dostęp: 27.12.2017)

The image of the eagle, which is valid today, has been preserved for three generations. It is recognizable and characteristic. Furthermore, it has been stabilized in the times of mass media, by which its range of influence was the largest in history. Thanks to its recognition, it can become the basis for building visual identity of the executive.

4. THE ANALYSIS OF THE CURRENT SITUATION

The situation related to the use of national symbols is governed by the relevant regulations. Interpretation doubts connected to the nomenclature used in legislation are described in Chapter 2.

THE CONSTITUTION

The Polish constitution includes provisions regarding national symbols. Article 28 mentions them:

The principle of protection of national symbols

1. The image of a crowned white eagle upon a red field shall be the heraldic badge of the Republic of Poland.
2. White and red shall be the colours of the Republic of Poland.
3. "Dąbrowski's Mazurka" shall be the national anthem of the Republic of Poland.
4. Heraldic badge, colours and national anthem of the Republic of Poland shall be subject to legal protection.
5. Details concerning the heraldic badge, colours and national anthem shall be specified by statute¹⁸.

Regardless of any possible substantive mistake concerning the distinction between the meaning of words herb [the coat of arms] and godło [the heraldic badge], the definition of the visual representation of national symbols is taken here into account. It is a base on which a contemporary, uniform graphic design of institutions representing authority in Poland can be built.

ACT

The constitution states that more specific information is included in dedicated act. It is the act issued on the 31st January 1980 (accompanied by subsequent changes) concerning heraldic badge, colours, national anthem of the Republic of Poland and national seals.

18 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

The unified version of Art 1.

The white eagle, white-red colours and Mazurek Dąbrowskiego are the symbols of the Republic of Poland.

Art. 2

The heraldic badge of the Republic of Poland is the image of the white eagle with a gold crown on its head turned right, with spread wings, with a gold peck and claws, positioned in the red shield

The design of the heraldic badge is included in attachment 1

Art. 2a.

The image of the eagle set for heraldic badge is used by:

National authorities

Organs of the government administration

Boroughs, borough unions and their organs

Counties, county unions and their organs

Local governments and their organs

Courts, prosecutor's offices, court executive officers

Local-government appeal courts

Regional accounting chamber

Polish army organisational entities

Police, Border Patrol, National Fire Department and Civil Defence organisational entities

Prison Service entities

Public and non-public schools with public schools privilege, public and non-public academic institutions

Other entities, if the dedicated acts allow them to use the image of eagle

Art 4.1 The colours of the Republic of Poland are white and red, set in two horizontal and parallel same-width strips; upper strip is white while the down is red. 2. When set in a vertical position, white should be placed on the left side of the area seen en face. 3. The colour model is included in attachment 2.

Art. 16

It is allowed to use artistically transformed heraldic badge or national colours on commercial products¹⁹

19 Ustawa z 31 stycznia 1980 r. (tekst jednolity z 2005 r.). Publikator: Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z 2005 r., nr 235, poz. 2000. Organ wydający: Marszałek Sejmu.

Figure 8. Heraldic badge attached to the act

In his publication, Andrzej-Ludwik Włoszczyński investigates the interpretation of the above mentioned act, and what follows, the use of the heraldic badge in practice:

I have received the answer to my questions, which were directed to The Chancellery of the Prime Minister (on the 22nd of July 2013), from the Ministry of Administration and Digitalisation. Let's try to verify my question and the answers. In the first point of my letter, I have asked to point implementing acts to the "Act of the heraldic badge" and attachments containing drawings/illustrations of the elements mentioned in the act: a) the design of the heraldic badge, the eagle without red shield, in black and white version. It concerns the eagle which is widely used on stationery and websites of public institutions. The answer from the Ministry (...): "Regarding the first question about implementing acts related to the act issued on the 31st January 1980 (accompanied by subsequent changes) concerning heraldic badge, colours, national anthem of the Republic of Poland and national seals (Dz.U. from year 2005. Nr 235 position 2000 with subsequent changes) and relevant illustrations I kindly inform that pursuant to art. 2 paragraph 2 of the mentioned act the image of the heraldic badge of the Republic of Poland is included in the attachment 1. The attachment shows the white eagle with a gold crown on its head turned right, with spread wings, with a gold peck and claws, positioned in the red shield. When freestanding image of the eagle (without red shield) is used on stationery or websites, it should be presented according to the model included in the attachment to the act"²⁰.

20 A.-L. Włoszczyński, *Projekt orli dom*, op. cit., s. 104.

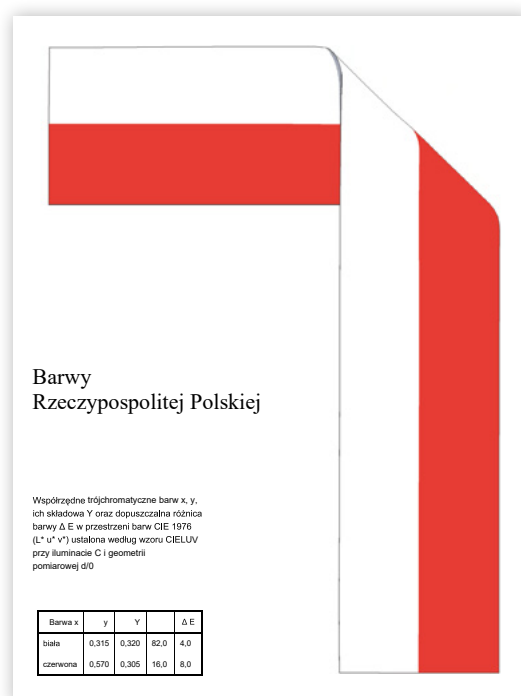

Figure 9. Page from the attachment to the act describing the colours of Poland

The analysis of the above shows, that the changes in the act should be introduced in order to implement any kind of new designs as well as to sanction existing ones

COLOURS

As Znamierowski writes, “incarnadine, which is a dark red, also called carmine, should be considered a truly Polish colour as a colour of the highest nobility, as it is believed since the Middle Ages²¹. Later on he writes also about blue colour. “Since 1746 hussar companions wore incarnadine kontush with navy blue reverse and zhupan in opposite colours, and armoured companions in incarnadine zhupans and navy blue kontush with incarnadine reverse”²². According to Znamierowski, the red colour (incarnadine, crimson, amaranth) and blue (navy blue, sapphire, light sapphire) were considered national colours. When it comes to heraldry, eagle whiteness and coat of arm shield red were esteemed Polish colours. And as such they were preserved. Incarnadine was

21 A. Znamierowski, *Insignia, symbole i herby Polskie, Świat Książki, Warszawa 2003, s. 158*

22 Ibidem

sanctioned in 1921 in a dedicated act, however it was changed by presidential decree from the 13th of December 1927 to vermillion, which is lighter and vivid red²³. Another change took place in the act from the 31 January 1980 and it is still in power. Juicy red was introduced, a bit darker than vermillion. The description of official, currently used colours is available on the website www.prezydent.pl. Descriptions are made for the white and red colour according to CIE LUV model. It is archaic way of presenting colours. The description lacks widely used these days colour spaces as CMYK, RGB or Pantone. Such situation makes the chaos even bigger and allow the materials to differ among each other. In the article published by “2+3d” magazine Agata Kwiatkowska-Lubańska analyses the colours and suggests specific solutions in the Pantone system. Incarnadine is described as 193c, 199c and 200c, whereas vermillion is 186c and 1795c. The latter is almost same as the red on the coat of arm shield available to download from president’s website²⁴.

MINISTRIES CORPORATE IDENTITY

The government body is a living organism. “Ministries are erected, abolished or transformed by the Council of Ministers according to the ordinance”²⁵. Modifying the number of ministries is a common practice. The current government (situation as of 13th November 2017) consists of eighteen ministries. In 2015, in the beginning of the term, Ministry of Energy, Ministry of Maritime Economy and Inland Navigation were erected among others. This kind of law, allowing erection, combining and abolishing entities, which are all parts of a bigger entirety, should prompt to the use of consistent corporate identity. The constitution says that “Ministers run specified departments of the governmental body or fulfil tasks assigned to them by the Prime Minister”²⁶. The term “departments of the governmental body” emphasise their dependence to a wider body, which is Council of Ministers with a Prime Minister as a head of it. Departments of governmental bodies are embodied by ministries. Therefore they are flexible elements of a bigger picture. And this is how their corporate design should be considered – as a whole.

Today in Poland there is a big discretion when it comes to the logos of ministries. What is more, the chaos concerning visual identity is escalated by the lack of consequence in using fixed symbols. Ministry of Health serves as an example. Since the new logo was introduced in 2014, it has undergone some changes. The first one added a heraldic badge to the existing logo. The next mo-

23 Ibidem, s. 160

24 „2+3d” 34, 2010.

25 Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz.U.2012.0.392).

26 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

dification changed the heraldic badge to the coat of arms (situation as of 13th November 2017). It is significant that those three versions are in use at the same time. Other example is provided by the Ministry of Foreign Affairs. There are two different logo used depending on the website version – one logo on desktop, the other on mobile version

Studying the ministries logos, the tendency to add different images of the eagle to existing logo or correlating coat of arms and typography can be observed. In those examples typography is incoherent and accidental. Discretion and liberty, and primarily lack of criteria, lead to the situation in which coherent approach to the governmental institutions' corporate identity is impossible.

The goals which are expected from the corporate identity can only be filled only when it comes to separate design for a given ministry, but not on the level of the whole government. The lack of cohesive vision and bittiness of visual identity lead to chaos and escalate the image of lack of cooperation between entities.

On the basis of the analysis of logos found on ministries websites one can may have the impression that some steps to unify ministries corporate identity have been taken. But it turns out to be a misleading impression. In many cases when it comes to websites, heraldic badge and coat of arms are treated as a logo. Using those symbols does not clarify the situation but only deepens the chaos. It turns out that it is an often practice to use one logo on the website and other on stationery or other materials produced by ministries. A symptomatic example is set by the Ministry of Economic Development. There is a discrepancy between a logo placed on the website – which is a coat of arms accompanied by san serif lower case typography – and the one that can be downloaded from the same website – a heraldic badge with serif capital letters. The analysis of the further logos of ministries and the discovery of similar to the Ministry of Economic Development cases resulted in an official inquiry concerning visual identity of a given institution that was sent to every ministry (situation as of 13th November 2017). The question asked differ depending on situation regarding the use of one or two logos and the discrepancies between them. Nine ministries has replied – they are quoted beneath, together with logos descriptions.

MINISTRY OF ECONOMIC DEVELOPMENT

This branch uses two logos. When visiting the official website, one can see a logo which is created by the combination of coat of arms on a red shield and sans serif logotype. But as far as downloadable materials are concerned, other logo is presented – an outlined eagle and serif typography. The answer to the question “When did the Ministry introduced current design (the one with a red

MINISTERSTWO
ROZWOJU

Ministerstwo Rozwoju

Figure 10. Logos used by the Ministry of Development

shield)?" was given by the Department of Communication, a part of Ministry of Economic Development. It goes as follows: "Ministry of Economic Development uses a logotype, which can be downloaded from our website <http://www.mr.gov.pl/strony/ministerstwo/nasze-patronaty/logotypy-ministerstwa-rozwoju/>". The answer is not very precise. The attempt to obtain more details was unheard.

MINISTRY OF HEALTH

Current logo was introduced in year 2014. It aroused some controversy. The design was prepared by Peppermint studio. In an interview granted to wirtualnemedi.pl portal, Bartosz Cymer, the designer, says: "In the first place, the Ministry of Health needed an icon, that is a graphic symbol, with which it could be associated and which could appear apart from the logotype (which is typography) and a heraldic badge. According to the goals stated in a brief, it was not supposed to be a symbol but a graphic representation of abbreviation MZ. While creating the icon, we wanted to keep health associations. That is why there is a clean shade of blue colour and typography brin-

Figure 11. Logos used by the Ministry of Health

ging cardiogram into one's mind"²⁷. Logo is set with an outlined eagle in some preview materials. So there were two versions designed at the beginning. Today, there is a third one – a set of an icon, logotype and heraldic badge. Due to such situation, questions concerning unity and the need of such distinction arouse. Ministry of Health received six topics to deal with:

1. What is the official logo of the Ministry of Health?
2. When was a red shield added to the logo?
3. On what basis was the decision to change the outlined eagle to the shield was made?
4. When was the heraldic badge added to the logo?
5. On what basis was the decision to add heraldic badge made?
6. Why has the logo been modified since the 2014 competition?

Oliwia Siwińska, senior specialist in Press and Promotion Office, has sent an extensive answer:

“The current logo of the Ministry of Health in the basic version comprises of two elements: “MZ” symbol and the wordmark “Ministerstwo Zdrowia”. The logo is used in a horizontal and vertical option. Extended version of the logo (used only in materials signed by ministers) comprised of two element: the image of the eagle, “MZ” icon and a wordmark “Ministerstwo Zdrowia”. Logos are used in a horizontal and vertical options. There are also permitted versions: English, with a signature and with a footnote “Ministry of Health Patron of Honour” Regarding questions 2-5 I thereby inform that the MZ logo does not go with a red shield. The image you have sent us is a print screen from the Ministry of Health website www.mz.gov.pl, where two images are places: heraldic badge with a red shield and horizontal MZ logo in the basic version. The MZ logo was introduced in order to unify the Council of Ministers corporate identity.”

This entails that two separate symbols are in use – coat of arms and the logo. They are placed in immediate proximity. Therefore they seem to be seen as one for visitors. What is more, there is an option in which heraldic badge and the logo are put together. The last sentence from Ministry's answer shows incompetence when it comes to visual identity. The Ministry of Health logo differs significantly from other ministires' symbols and is de facto used in three possible options. In this case it is rather difficult to speak of any consistency across the government branding.

27 <http://www.wirtualnemedi.pl/artykul/logo-ministerstwa-zdrowia-za-30-tys-zl-w-ogniu-krytyki-ekspertow> (access: 28.02.2018)

Ministerstwo Obrony Narodowej

Figure 12. Logos used by the Ministry of National Defence

MINISTRY OF NATIONAL DEFENCE

This department uses two designs – one on the website, the other in the rest of materials produced. The website logo consists of the coat of arm together with a name written in serif font. The second logo is based on a circle, in which there is the ministry name and the eagle. By using gradient and the overall stylistics, the logo looks unprofessional and does not match the dignity of the office.

The Ministry received the following questions:

1. Which is the official Ministry logo?
2. Why are there different logos, on the website and among materials to download?
3. Are there any plans to modify the logo?
4. Are there any attempts to create a coherent corporate identity system for the whole Council of Ministers?

Karolina Kuzzkowska, senior specialist in the Ministry of National Defence Operational Centre, has sent the answer noncomprehensively answering the whole potential of the questions: “Heraldic badge is placed on the main website of the Ministry of National Defence, whereas in materials to download there is a MON LOGO. Please do not confuse the logo and the heraldic badge, thank you for potential suggestions”.

Curt answer resulted in the second try to get more information about Ministry’s corporate identity. The following questions were asked: “Why there is heraldic badge instead of the logo on the website? Is there a specific system that allows such situations?” The answer came: “ On every ministry official website heraldic badge is used, when it comes to social media – rhe logo of the department, in that case, the MON logo”. This answer is not accurate with common practice. On many websites there is actually heraldic badge (in wrong, accepted by the constitution form, which

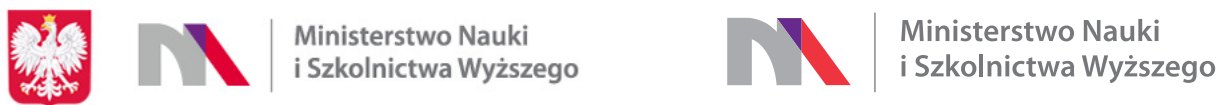

Figure 13. Logos used by the Ministry of Science and Higher Education

confuses it with the coat of arms). When taking into consideration the websites of Ministry of Foreign Affairs and Ministry of Sport and Tourism the situation looks different. Logo of the later is not fixed, as in most cases, with the coat of arms. It is positioned above the logo and does not make an integral part with the logo. Ministry of Foreign Affairs on the other hand not only uses the outlined eagle, but also uses different logos on desktop and mobile version of its website.

MINISTRY OF THE INTERIOR AND ADMINISTRATION

On the website of Ministry of Interior and Administration there is a logo consisting of a combination of a heraldic badge with a logotype inscribed with the Calibri typeface. The logo used on the Ministry's documents however, is an eagle in the outline, combined also with the name written in the Calibri typeface.

The Ministry was asked the following questions:

1. What is the official logo of the Ministry of Interior and Administration?
2. Is the official logo identical with that posted on the Ministry's website?
3. Is the modification of the logo planned?
4. Is a common identification system being created for the entire Council of Ministers?

The first question was answered: „Please find enclosed logotype used by the Ministry of the Interior and Administration. The procedure of obtaining permission for the use of the logotype by external entities is specified in the patronage tab available at: <https://www.mswia.gov.pl/pl/ministerstwo/patronaty>.”

The second problem raised in the inquiry was explained by the Ministry in the following way: „On the website there is a heraldic badge and the inscription <Ministry of the Interior and Administration>. Due to the areas of use - promotional materials or posters - the entities that obtain the consent are given a graphic file with the Ministry's logotype”

Figure 14. Logos used by the Ministry of Interior and Administration

The third question was answered: „At present, no work is being carried out in this area”

The Ministry referred to the last issue in the following way: „The Ministry of the Interior and Administration does not conduct work in the field of creating an identification system for the entire Council of Ministers”

However, in the e-mail from the Ministry, there was no answer explaining why there are two different designs used. One can only conclude by analogy to the responses from other Ministries, that the heraldic badge is used on websites, and the eagle in the outline in other of materials.

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

In case of the Ministry of Foreign Affairs, the analysis of websites and materials available for download, showed that there are two different kinds of logos used, depending on the type of medium used to browse the page (the desktop version or the mobile version). In the desktop version the logo consists of the outline of the eagle, the horizontally extended Polish flag and the logotype written with the Calibri typeface. When it comes to the logo used in the mobile version, it is clearly different from the one described above. It consists of the Polish flag in close-to-real proportions and a name of the Ministry written in a different typeface than Calibri.

The Ministry received the following set of questions:

1. What is the official logo of the Ministry of Foreign Affairs?
2. Why there are two different logos currently in use (one for the mobile version and other for the desktop version)?
3. Is modification of the Ministry of Foreign Affairs logo planned?
4. Is a common identification system being created for the entire Council of Ministers?

The Bureau of the Spokesman answered the first question in the following way: “Officially, there are two logos used by the Ministry of Foreign Affairs and other foreign agencies: logotype A - used in official letters, invitations, etc. (attached); horizontal logotype - used in headings on the

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Rzeczpospolita Polska
Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Figure 15. Logos used by the Ministry of Foreign Affairs

both Ministry and foreign agencies websites (attached). “

The answer to the second question was: “According to the policy of Visual Identification of the Ministry of Foreign Affairs, only the horizontal logotype should be used in headings on the websites of the Ministry and foreign agencies. However, the difference in the display of logotypes may result from the different technical construction of the desktop version and mobile versions. In the case of the latter, it should be noted that it is poorer in terms of graphics and hence the difference in the applied logotype may result. “

The third issue: “There are no plans to modify the Ministry of Foreign Affairs logo”.

The last question was answered: “The Ministry of Foreign Affairs has no information on the creation of a common identification system for the whole Council of Ministers”.

MINISTRY OF INFRASTRUCTURE AND CONSTRUCTION

This resort uses two different versions of logo. On the website there is a coat of arms set with a sans-serif typeface, whereas the downloadable materials contain a logo consisting of an eagle in the outline and a serif logotype.

In order to clarify the above situation, four questions were asked to the Ministry:

1. What is the official logo of the Ministry?
2. Why the logo on the website is different than the logo in the materials available to download?
3. Is the modification of the logo planned?
4. Is a common identification system being created for the entire Council of Ministers?

The answer was: “The official logo can be found on the Ministry’s website (<http://mib.gov.pl/2-Naszepatronaty.htm>). Ministry does not currently plan to modify its logotype and there is no information on the work on a common identification system for the entire Council of Ministers”.

Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa

Figure 16. Logos used by the Ministry of Infrastructure and Construction

The above response not only does not clarify issues relevant from the perspective of the visual identity, but also does not answer the basic question about the use of two logos at the same time.

MINISTRY OF AGRICULTURE

The logo of this Ministry, as in the case of the Ministry of National Defense, is inscribed in a circle. This situation is analogous to the case of symbols used by the United States of America offices, where the name is often entered in the circle, with an eagle symbol inside. In the case of the Ministry of Agriculture, ears of corn were placed inside the circle. The whole is kept in a green and creamy tone. The name of the resort is written in a circle. Such solution makes the logo illegible when scaling to smaller sizes. One can assume that this is a reason why on the official website of the Ministry there is a large name of the Ministry placed next to the logo, which, after all, already contains this name. In addition, the logo is combined with the coat of arms.

Because of these ambiguities, four questions were sent to the Ministry:

1. What is the official logo of the Ministry?
2. Are there any fixed rules for how to combine logo with a heraldic badge?
3. Is the modification of the logo planned?
4. Is a common identification system being created for the entire Council of Ministers?

The Ministry responded as follows:

1. The logo used by the Ministry can be found on the Ministry's website - www.minrol.gov.pl;
2. Issues regarding heraldic badge have been specified in the Constitution of the Republic of Poland and detailed in the Act on Coat of Arms, National Colours and Anthem of the Republic of Poland, and State Seals of 31st January 1980;
3. At the moment there is no modification of the Ministry's logo planned;
4. The question asked by you is within the competence of the Council of Ministers. “

Figure 17. Logo and website heading used by the Ministry of Agriculture and Country Development

In fact, the answer number two does not provide an explanation for the question asked. The act referred to in the answer defines who can use the image of the eagle established for the heraldic badge. There is no information that could be used to connect the heraldic badge with other symbols or signs.

MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION

The analysis of available Ministry's symbols shows that three combinations are possible. The logo on the Ministry's website is a coat of arms compiled with a serif logotype. In the materials available to download on the same page, there is a logo consisting of a coat of arms and a gray vertical line separating it from the serif logotype. In addition, there is also a separate symbol dedicated to the Minister of National Education - an eagle in the outline and a serif logotype. A positive aspect of all three symbols is that they use the same typeface. However, the multiplicity of forms leaves much to be desired.

Five questions were prepared for the Ministry of National Education:

1. What is the official logo?
2. Why is the symbol of an eagle on the heraldic badge placed on the materials available for download differently drawn from the symbol of an eagle located on the Ministry's website?
3. Why in the logo of the "Minister of National Education" is there the outline of the eagle and why all the logos are not coherent?
4. Is the modification of the logo planned?
5. Is a common identification system being created for the entire Council of Ministers?

Karolina Łukaszewicz, head of the Information and Promotion Department, answered:

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ

MINISTERSTWO EDUKACJI NARODOWEJ

Figure 18. Logos used by the Ministry of National Education

“The Ministry’s logo located in the header of the men.gov.pl website is a logo that has been taken from the attachment to Act on Coat of Arms, National Colours and Anthem of the Republic of Poland, and State Seals of 31st January 1980. For technical reasons, it is used on the website in a different form than in the materials available for download at www.men.gov.pl.

Logotypes available to download are materials for printing, i.e. the logo is made in a vector version. The logotype from the attachment to the above act is not adapted to the current requirements of digital printing. The heraldic badge in the vector version can be downloaded from the website of the President of the Republic of Poland – www.prezydent.pl.

According to the guidelines of the heraldic commission, a coat of arms can also be placed in an outline, as in the case of the Minister of National Education logo, used only in the case of patronage of the Minister, or the logotype of the Ministry of National Education used when it is necessary to use a logotype in one color.

At the same time, I would like to inform that work has been undertaken in the Chancellery of the Prime Minister to create a coherent visual identification of the offices.”

The answer explains the use of various symbols. However, this is a situation which increases a chaos.

MINISTRY OF FINANCE

The Ministry of Finance (MF) logo is an icon built on a combination of geometric representations of the letters “M” and “F”. This aesthetics resembles a logo of the Ministry of Science and Higher Education. The MF logo is gray and red. In case of this symbol, one can observe the foun-

dations of a wider system including units subordinate to the Ministry. The principle of building dependent logotypes is based on the combination of geometric figures that form the first letters of a given name (eg “SC” in the case of the Customs Service, “KS” in the Tax Control). These institutions received their individual colors. They all use a common sans-serif typeface.

The Ministry of Finance logo on the ministry’s website was placed next to the heraldic badge and separated from it by a gray horizontal line. The distance between all the elements remains ambiguous in reception - they can give the impression of either one logo or a combination of independent elements.

In connection with the above, the Ministry was asked to answer the following explanatory questions:

1. What is the official logo of the Ministry?
2. Is the logo with the heraldic badge on the website a variant of the official logo and is it used in other situations than on the website?
3. Is the modification of the logo planned?
4. Is a common identification system being created for the entire Council of Ministers?

Juliusz Karpiński, a senior specialist from the Department of Social Communication, replied:

Figure 19. Logo used by the Ministry of Finance, alone and accompanied by heraldic badge:

Figure 20. Logos design as a part of Ministry of Finance corporate identity

Ministerstwo
Cyfryzacji

Ministerstwo
Cyfryzacji

Figure 21. Logos used by the Ministry of Digitization

1. The official logo of the Ministry of Finance is the sign presented on the website www.mf.gov.pl next to the state heraldic badge. It is also available in a vector version in the tab: <http://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow/ministerstwo-finansow/patronaty/zasady-przyznawanie> (at the bottom of the page).
2. A logo with a heraldic badge is not an official variation of the Ministry's logo. The Eagle is placed on the website, being the official web portal of the central state administration, as a state heraldic badge.
3. Currently no modification of the current logotype of the Ministry of Finance is planned.
4. It seems that the best addressee of the question about the possible introduction of a common visual identification system for all ministries is the Chancellery of the Prime Minister, which would implement such a project, if it was started."

MINISTRY OF DIGITISATION

The logo of the Ministry of Digitisation is a combination of coat of arms and sans-serif typography. The logo has a vertical layout. However, the version used by the Ministry on official websites differs from the one described above - the shield of the coat of arms was removed, and a red rectangle was put in its place. The heraldic badge was placed at the right edge, while the typography became serif. The layout was changed to horizontal.

MINISTRY OF ENERGY

The Ministry's symbol consists of a heraldic badge and serif typography. The name is written in caps (majuscule). The sign has a vertical layout. On the website, however, there is another form of

Figure 22. Logos used by the Ministry of Energy

the logo - the heraldic badge on the shield in the company of sans-serif typography, the whole in a horizontal arrangement.

MINISTRY OF MARITIME ECONOMY AND INLAND SHIPPING

In the case of this Ministry, a very eclectic logo was made. There can be three different icons distinguished in the logo: the outline of Poland's borders with rivers symbolically inscribed into it, the contour of the ship's bow breaking through calm waters and the extended flag of Poland. What is more, next to the Ministry's full name, there is also an acronym in the logo. This is a puzzling procedure, especially because the acronym can't be pronounced fluently. Three colors were used: blue, red and black. Two-element sans-serif typography was used. However, the logo described above is not used on the Ministry's official website. On the website, the coat of arms was placed in the neighborhood of sans-serif typography.

MINISTRY OF CULTURE AND NATIONAL HERITAGE

The logo of this ministry is based on typography, a colour play and a block. Logo is a gray, sans-serif inscription of the name of the ministry, with the word "culture" highlighted by maroon

Figure 23. Logos used by the Ministry of Marine Economics and Inland Shipping

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Figure 24. Logos used by the Ministry of Culture and National Heritage

color. The word “culture” is also bigger than other elements of the logo. At the end, after the word “national”, there is a maroon square that refers to the full stop ending the sentence. However, on the Ministry’s website there is a different symbol used. On the website there is a coat of arms and the name of the Ministry written in a sans-serif typeface.

MINISTRY OF LABOUR

The Ministry’s logo uses the heraldic badge combined with serif typography. On the website however, instead of the heraldic badge, a coat of arms was used with the same typography as described above. In the logo placed on the website one hundred percent black color of the letters was replaced with gray.

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Figure 25. Logos used by the Ministry of Family, Labour and Social Policy

Figure 26. Logo used by the Ministry of Sport and Tourism, heading from the ministries website:

MINISTRY OF SPORT AND TOURISM

The logo icon consists of two gradient, intersecting ribbons. One is green, the other is red. This is accompanied by a light serif typography with large tracking. On the Ministry's website, the logo appears in the same shape as described above. However, above the logo, without preserving the protective field, the coat of arms was added with the annotation: „The official website of the Ministry of Sport and Tourism of the Republic of Poland”.

MINISTRY OF JUSTICE

The Ministry's symbol consists of a coat of arms, a Polish flag stylized as if it was a ribbon and serif typography. Two shades of gray were used in the name record.

Figure 27. Logo used by the Ministry of Justice

Figure 28. Logo used by the Ministry of Environment

MINISTRY OF ENVIRONMENT

The Ministry uses two signs – one on its official website, the other in different communication channels. On the website there is a heraldic badge accompanied by sans serif typography. When it comes to materials to download, one can find a logo which is a rounded-corners square with two shapes inside, green and blue, resembling mountains and waters. The typography used is serif.

Based on the analysis of the websites of the ministries, one can notice that there is a tendency to use a common denominator to identify the ministries as a whole, which is the coat of arms and the heraldic badge. Unfortunately, the intended effect of cohesion was not achieved. The freedom of configuration, the lack of fixed and coherent principles for using the symbol of the eagle, as well as the chaos in the typography aspect destroy the pursuit of cohesion. What is more, the idea of cohesion, that is right as an assumption, becomes counterproductive. In case of each individual ministry there is a discrepancy between symbols presented on the ministry's website and symbol used in materials signed by ministries, such as writing paper and envelopes or exhibition walls used at the conferences.

The reason for the discrepancy in using the symbols by the ministries may be the official recommendation of the Heraldic Commission. In the cited publication of A.L. Włoszczyński, the following opinion of the Ministry of Administration and Digitisation is presented.

There is the Heraldic Commission that operates at the Minister of Administration and Digitisation, which tasks include - pursuant to art. 2a paragraph 3 of the Act of 21 December 1978 on badges and uniforms (Journal of Laws No. 31 item 130, as amended) - giving opinions and preparing draft model legal acts related to the establishment of insignia of state authority, coats

of arms, flags, emblems and other signs and symbols related to heraldry and vexillology, and also to consult public authorities and public administration institutions in the field of proper use of insignia of state power, coats of arms, flags, emblems and other symbols and The Heraldic Commission expressed an opinion (resolution No. 8/2013 of 18 January 2013) that the coat of arms of the Republic of Poland - the greatest and the most important symbol of Poland and all Poles - should appear on the websites of ministries and other state institutions, as well as on the official boards placed on buildings in which there are seats of these entities, in official chambers, conference rooms, lecture halls and classrooms. The Heraldic Commission appealed to those organs of state authority and government administration, local government, judiciary, Polish Army and other uniformed services, public and non-public schools with the powers of public schools and state and non-state higher education institutions, that have not already used their privilege to use the White Eagle sign to do so without unnecessary delay. The said resolution was forwarded to the Ministers - members of the Council of Ministers - for appropriate use²⁸.

Too much of the discretion given to government entities when it comes to designing process led to the situation in which current logos use different design means. It is worth noticing that some of the ministries use the eagle as an icon, alone or together with other symbols. There is a huge discrepancy within that group as far as the design of the eagle is concerned. The images differ significant-

Figure 29. Compilation of three eagle images

28 A.-L. Włoszczyński, *Projekt orli dom*, op. cit., s. 108.

tly. They are constructed from different lines, show different details of the eagle, and are very often drawn without any precision. It can be observed when scaling those logos. As an example of the lack of cohesion, let's take three images of eagle that are present in the Ministry of Health, Ministry of Foreign Affairs and Ministry of Development logos. The differences are obvious.

The eagle from the Ministry of Development logo is built of many thin lines, which are put really close to each other causing merging effect. The wings fur is a dominant aspect there and together with the crown causes the effect of a filling, not a set of lines. As a result, the image seems to be incoherent.

The next representation of the eagle is the one from the Ministry of Health logo. This one is built of thinner lines than the ones in Ministry of Development logo. When put together with other two eagles, this one looks like a draft, an outline to be filled. The head and leg fur follow the same mistake as the Ministry of Development eagle. Too many thin lines put too close to each other make them disappear and the effect of filling occurs. Again, there is the feeling of lack of coherence within the design.

The Ministry of Foreign Affairs uses the eagle which has the best design of the three described here. It is more legible than the others.

The analysis of the three representations of the eagle used in three logos shows the lack of consequence in using the bird image. There are too many of them in an outlined version, none of which is sanctioned by the law. A significant problem is the quality of those designs. Two of them are full of mistakes.

Apart from the different level of precision in the answers sent by the ministries, they reveal that the Council of Ministries has started some works towards unification of the corporate identity. Some of the clerks point to the fact, that the works have been started, some do not have that kind of information. A request to get more information was sent to the Department of Strategy and Internet Communication in the Chancellery of the Prime Minister. Unfortunately, it remains unanswered. If we assume that there are ongoing works to unify the corporate identity, it should be considered a good news. Many European countries have dealt with the subject and introduced coherent corporate identity systems.

Figure 30. Compilation of the Ministries logos (without website headings)

5. THE ANALYSIS OF THE EXAMPLES FROM OTHER COUNTRIES

Some of the countries realised what advantages it brings to unify the visual identity of the governmental sphere. Such systems were introduced in Australia, Chile, Croatia, Spain, Netherlands, Germany, Norway, Sweden, United Kingdom. There are different approaches to the subject. Below, there are five examples of a corporate identity unification.

GERMANY

The unification of Germany on the 30th of October 1990 gave a good opportunity to design coherent system of visual identity of the Federal Government. In 1996 students competition has been held in which Jurgen Huber and Lisa Edit were declared the winners¹. Their winning design of the visual identity of the German Federal Government consisted of the German coat of arms and the German flag joint with the logotype that differed depending on the department of government it represented. An important aspect of the competition was that the winning design was to be further developed in a well-established graphic Meta Design studio. The two winners

Figure 31. Logos of the German Government and Ministries; with the previous and with a new typeface

1 https://paulrobertlloyd.com/2009/09/a_cohesive_and_unified_identity_for_british_government (dostęp: 29.11.2017)

together with the designers from the studio worked on the final visual identity. In 1999 there has been introduced the new visual identity of the German Federal Government². On the 2nd of June 1999 the German Federal Government has officially established the rules of application³. Guidelines for official and commercial use both in print and online has been established. The logo consists of the hexagonal Black Eagle, thin horizontal stripe of the German flag and the name of the institution that is written with the Universe Condensed font. In order to fulfill the need of all kinds of media, in 2012 the system has been further enriched with new, additional types of fonts which were Bundes Serif and Bundes Sans⁴. In 2012 the system was developed. Univers typeface was changed into a newly designed, more rounded, dedicated one. Unfortunately, that caused consequence problem – some of the ministries still use the logo with the past typeface.

The rules of use apply to all kinds of publications enforcing unanimous visual identity. The rules enforce the operational guidance on how the logo should be placed in all official documents, on accepted logo and document formats, on the outlook of tables, charts and other typography.

Complex and thorough approach to the subject has enabled the German Federal Government to present simple but effective narration: German State is efficient and operational. Its actions are coordinated and continuity of power is established.

The fact, that the new types of fonts have been introduced suggest that the system is vivid and can be adopted according to the occurring needs.

THE KINGDOM OF NETHERLANDS

Until 2007 in Holland there was complete freedom of use of the visual topography all of the governmental units. First try to unify the visual identity for the Dutch government was taken in 2006. However due to the change of the government it has was stopped. In 2007 that idea of a coherent visual identity was brought to life again. Five design studios entered the competition and finally the winning logo called Rijkslogo[5] was designed by the Dunbar studio⁵. In 2007 the Dutch government has decided that within three years time Rijkslogo logo should be used by all governmental agencies and Ministries⁶. In total there were 175 different institutions that started using the

2 https://styleguide.bundesregierung.de/Webs/SG/DE/Homepage/home_node.html?__site=SG (access: 29.11.2017)

3 Ibidem.

4 Ibidem.

5 http://www.design.nl/item/new_logo_for_the_dutch_national_government (access: 4.12.2017).

6 <https://www.government.nl/government/contents/the-central-government-visual-identity/how-the-central-government-visual-identity-was-formed> (dostep: 5.11.2015)

Figure 32. Logos of the Dutch Government and Ministries

new logo⁷. Before the unification all the agencies and ministers had their own visual identities and they corporate communication was not coherent and also expensive. The change itself established clear and recognizable message⁸. The designers of the logo said themselves that the most difficult part was to create the guiding rules which would enable to create an organized system yet giving the freedom for unique design. General guidance for the logo application together with a set of approved colors have been established. For this occasion Peter Verheula has created a new font type⁹.

However all these institutions had freedom of incorporating the above-mentioned rules freely. Rijkslogo logo consist of the icon and the logotype. The icon presents a blue ribbon on which the Dutch coat of arms is placed¹⁰. The coat of arms was designed for the purpose of the governmental use. The coat of arms is always white and the logotype is always placed on the right hand side of the icon. The message such design presents is that the government is respected yet it carries its

7 <https://studiodumbar.com/work/the-dutch-government> (dostęp: 4.12.2017)

8 Ibidem.

9 Ibidem.

10 <https://www.rijkshuisstijl.nl/basiselementen/logo> (dostęp: 4.12.2017)

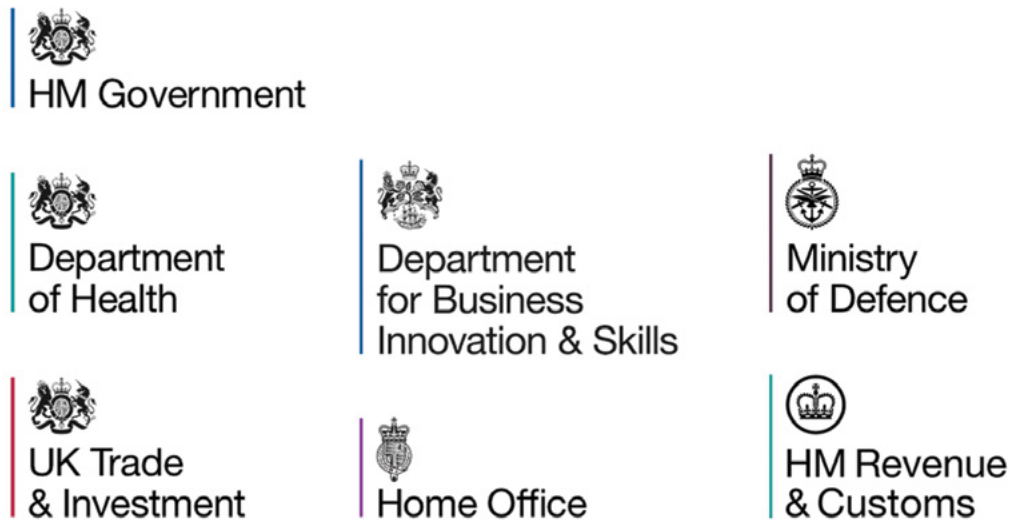

Figure 33. Logos of the British Government and Ministries

duties according to the will of Dutch people. Balance, stability and accessibility for its citizens are the main associations¹¹.

The new system of identification operates on three levels: The mother of all logos is the Rijksoverheid - the logo restricted for the central government. The next level, the daughter level is meant for ministries and finally the third, granddaughter level is meant for agencies . On the third level, the names of the agencies is always written with italics¹².

The Dutch Government's website enables downloading the logo and the rules of its usage both for print and online materials.

UNITED KINGDOM

Development of e-administration has been the catalyst of change of the visual identity in the UK. It has been assumed that there will be one government website that will contain all the administration issues. The unification of the visual identity of the British government started in 2012¹³.

11 Ibidem.

12 <https://www.rijkshuisstijl.nl/basiselementen/afzenderschap/afzenderstructuur> (dostep: 4.12.2017)

13 <https://www.designtagebuch.de/regierungen-und-ihre-visuellen-identitaeten/> (dostep: 4.12.2017).

As a result of the following visual identity system has been created: there is a coloured stripe on the left hand side followed by a monochromatic coat of arms and the name of the department it represents or the HM Government on the very top level of the hierarchy. The colour of the strips differs from one ministry to the other and resembles the old, former logotype. Most of the ministers uses the same coat of arms, but in some cases exceptions has been made. Departments and offices that had had its logos and therefore historical associations developed by the time the change was introduced were let to use their old, historic coat of arms¹⁴. Among these there are Home Office, Wales Office, Scotland Office, Passport Office and the Ministry of Defense. British logo uses Helvetica font but the visual identity uses New Transport font¹⁵, which is a digitised version of the Transport font designed in the sities of the 20th century by Jock Kinneir and Margaret Calvert. Transport fons has also been used on the road sings across the United Kingdom. It has been modified slightly but is used up till now¹⁶.

Melting Helvetica font and New Transport font in one corporate identity does not seem right as both fonts differ but the overall impression is there is not enough contrast between them.

It is believed that the unanimous system of visual identity should not only provide a coherent outlook¹⁷ but also bring financial benefits as well¹⁸.

The British solution differs from the German one and the Dutch one. The later ones are coherent and homogeneous. The British solution allows for more differentiation, as it resembles the structure of the United Kingdom as a country.

The above example shows how it is possible to apply the idea of visual identity to local requirements.

FRANCE

As far as France is concerned there seems to be partial coherence of the unification.

A logo, as a part of a greater coherent system was introduced in 1999¹⁹. The icon is made of the French flag with the had of Marianne on it. It consist of the symbol of France that presents reason, freedom and republican values²⁰. The Representation of Marianne is commonly used in France on

14 Ibidem.

15 <https://gds.blog.gov.uk/2012/07/05/a-few-notes-on-typography/> (dostęp: 4.12.2017).

16 <http://www.newtransport.co.uk/> (dostęp: 4.12.2017).

17 <https://gcs.civilservice.gov.uk/guidance/campaigns/government-identity-branding/> (dostęp: 4.12.2017).

18 https://communication.cabinetoffice.gov.uk/hmg/login/?redirect_to=%2Fhmg%2Fguidance-and-artwork%2F&re-auth=1 (dostęp: 4.12.2017).

19 <https://www.designtagebuch.de/regierungen-und-ihre-visuellen-identitaeten/> (dostęp: 4.12.2017).

20 <http://www.francethisway.com/history/marianneoffrance.php> (dostęp: 4.12.2017).

Figure 34. Logos of the French Government and Ministries

monuments, coins, banknotes or stamps²¹. The logotype consists of the Republic of France name. The motto: liberte, egalite, fraternite is an integral part of the logo.

However, much freedom allowed in applications of the project results in partially achieved effects. There is always constant element of the identification - the above described logo. However, it is usually joint with a logotype of the institution it represents. There are rules describing how these two elements can be applied together, eg. the logo of the Republic should always be placed above the logo of the institution. And if an institution does not have its own logo, then the name of the institution is printed in a separate frame with Times New Roman font (capitals)²². The whole consist of multilayer construction with each layer being a bit independent.

SPAIN

The works on a new graphic representation of the Spanish government started in 2007. An open competition with 320 entrances was concluded²³. The winning work resembled the solutions of the

²¹ Ibidem.

²² http://ffdanse.fr/publish/logos/Charte_communication_gouvernementale.pdf (dostep: 4.12.2017).

²³ <http://www.elmundo.es/elmundo/2007/08/13/comunicacion/1187022798.html?a=517c30d7e0b26770bf7e-792978a9296e&t=1187086427/> (dostep: 28.12.2017).

Figure 35. Logos of the Spanish Government and Ministries:

German system. A simplified version of the coat of arms was used as the icon. A thin, vertical stripe of the Spanish flag was used in order to separate the icon and typography. However, this project has not been formally introduced. Instead, a new system was prepared and applied. The logo that represents the Spanish government and its ministries consists of many elements. On the left hand side of the logo there is a part of the European Union flag, then the element of the Spanish flag, with the Spanish coats of arms following. Next there is the name “Gobierno de España” written with Gill Sans font. The coat of arms and the typography is placed on the yellow rectangle with the height equal to the height of the two flags of the flag stripes. The system of the visual identity allows for blending of the above described logotype with other logotypes. In order to ensure proper application, a set of rules has been set. Apart from these rules, there are separate guidelines for internet usage. All these has been introduced in order to create a coherent identification of the Spanish government so that trust of the citizens for the government can be achieved²⁴. Moreover, the standardisation sends a clear message that one faces the official governmental institution²⁵.

24 *Guía de Comunicación Digital para la Administración General del Estado, dostępny online:* https://administracion-electronica.gob.es/pae_Home/pae_Documentacion/pae_Metodolog/pae_Guia_de_Comunicacion_Digital_para_la_Administracion_General_del_Estado.html (dostęp: 28.12.2017)

25 Ibidem.

The differences in the approach to the visual representation of government have been demonstrated on the examples of five countries. All of them have a common goal (of a coherent visual identity) however many elements of their systems differ.

6. PAST DESIGN ATTEMPTS

SYMBOLS

Analysis of the works on the visual identity of government should be the starting points for the project. The subject of the visual identity of the government and administration is present in many minds among Polish designers and from time to time some improvements of the current design are presented.

On the 10th of October 2017 Stowarzyszenie Twórców Grafiki Użytkowej (Association of Applied Graphic Designers - STGU) has publicly presented the basis of the new system of visual identity. This was to accompany for another project - the visual representation of the Polish Senate. It has been assumed that the the new concept should derive from the present logotype of the Polish Senate. The concept (design) is based on the styled Eagle representation with shades and gradations and it is accompanied with sans-serif typography. What strikes the most is the archaic approach to the Eagle symbol. A Sculpture-like visualisation of the Eagle does not comply with the present day demands of reproduction in electronic and printed media. An application (of the Eagle) on the white background dissolves the Eagle and makes it shapeless. As far as typography is

Figure 36. STGU proposal

Figure 37, Marta Gawin's proposal

concern, the leading stands out as in each example the names of the institutions are written in two, three or four lines.

Another concept of the Polish government visual identity was presented by Marta Gawin in 2011. Her masters dissertation from 2011 was submitted in Akademia Sztuk Pięknych in Katowice. Her works differs considerably from the previously mentioned. The dissertation presents the visual identity of the Eagle for the use as visual representation for the Parliament, the Senate, the President, the Government Council and administration, courts and tribunals²⁶. Gawin's Eagle is simplified, more like a clean cut icon. The author noticed that the main problem of the present heraldic badge which is its complexity with (too) many tinny lines and curves. As a result she came up with 5 different visual concepts of the Eagle. All of these concepts have common elements however each of them was meant for one of the above mentioned institutions. All the Eagles visualisations comply with the present day electronic and printed media requirements for reproduction. However, the styling of the Eagle follows certain trends. This can be a problem when trends change, giving the visualisation an anachronic look. Moreover, the shapes of the Eagle are very different from the original look which may result in lack of acceptance of such a design among the public. Gawin did not took up on typography issues. The typeface used in the designs is not described but one can state it is neutral. The author focuses much on the target audience being the employees of

26

M. Gawin, System identyfikacji wizualnej struktury organów aparatu państwa polskiego

MINISTERSTWO
KULTURY
I DZIEDZICTWA
NARODOWEGO

GENERALNY
KONSERWATOR
ZABYTKÓW

Figure 38. Andrzej-Ludwik Włoszczyński's proposal

these institutions. It seems to be quite irrelevant when it comes to the big picture purposes of the visual identity, and therefore it should not be considered when making crucial decisions concerning crucial designing decisions.

Another approach is presented by A-L Włoszczyński. Apart from the analysis of the present situation concerning national symbols, he tried to come up with the design of the symbol for the Polish authorities. The logo consisted of a simplified outline of an eagle with the Polish flag made as a badge, placed in the middle of the eagle visualisation. The applied typography is Apolonia and Garamond. As in the British system, ministries were differentiated by the use of different colours. The main advantage of the Włoszczyński's design was the use of the eagle shape that resembled the most widely recognised visualisation. However, the design had some disadvantages among which are the archaic style for the eagle and the fact that the outline of the eagle is not well-balanced.

The colours applied in the Włoszczyński's design provide a chaotic visual representation and furthermore constrain it, making it less adoptable for new units, as it should be. The typography used in his design does not complement the symbol and that does not create an overall eye-catching design. Contrary, it looks vague.

TYPOGRAPHY

At this point it is vital to mention typography issues and consider whether or not the use of a typography that has some historically national (Polish) connotations would go well with the design

of the visual identification.

There have been attempts to design fonts that would reflect the Polish spirit. The most known is the Antykwa Półtawskiego font, designed in the first half of the 20th century²⁷. The layout of the font is designed so that it fits the specific needs of the Polish language and the offered joints between symbols are aimed to assist reading. The font was digitised in 2000²⁸ but as such it looks very archaic and it seems very doubtful if it can be applied to the new visual identification for the government.

Apolonia is another type of font with Polish connotations. It has been designed especially for the Polish language use. It was created as a result of research and part of doctor's degree in Akademia Sztuk Pięknych in Cracow by Tomasz Wełna²⁹. The shapes of fonts enforces readability of texts in Polish language. The Apolonia font is used by the Polish Ministry of Defense³⁰. It seems right to justify the use of Apolonia font for longer parts of text, however it is doubtful if it can be applied for heading.

There are better designed and more suitable font types for the use in such an important aim as the visual identification of the Polish government.

There have been attempts to digitise the Ministerial font used in between the first and the second World Wars. The look of the font type designed by Zbyszek Czapnik reflects the times it was designed at and therefore its nowadays use is rather restricted³¹.

The latest attempt to digitise and enrich an old type of font was the Bona Nova project.

“(...) it is an attempt to digitalise the Bona font system, which was originally designed in 1971 by the designer that had designed Polish banknotes, Mr Andrzej Heidrich. The aim is not only to convert the font into the digitalised version but also to enrich it with alternate symbols and typesetters functions. In cooperation with the author of the font new main groups were created - bold and regular, therefore giving the whole system a complete look and functionality. The whole system is available with an open source licence. Together with six display variations it constitutes a complete and operating system³².”

Bona Nova seems to be eligible for consideration as a part of the new system of visual iden-

27 <http://jmn.pl/antykwa-poltawskiego/> (dostęp: 3.01.2018).

28 Ibidem.

29 <http://www.polskalitera.pl/> (dostęp: 3.01.2018).

30 Ibidem.

31 A.-L. Włoszczyński, *Projekt orli dom*, tom III, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2016, s. 37.

32 <http://bonanova.wtf/> (dostęp: 3.01.2018).

Antykwa Półtawskiego

Figure 39. Antykwa Półtawskiego

Apolonia
Apolonia
Apolonia
Apolonia

Figure 40. Apolonia

A A B C Ć D E Ę
F G H I J K L Ĺ M
N Ń O Ó P R S
Ś T U W Y Z Ź Ż

Figure 41. Ministerial

W «Szczebrzeszynie» CHRZĄSZCZ brzmi
w trzcinie i Szczebrzeszyn z tego słynie

Po'łoñąișê & Nöçtūrñę

12.03.1994 czy 12.03.1994

Figure 42. Bona Nova

tification. However, it is open to discussion whether or not it fits other parts of the visual identity system, such as the icon and what will the overall impression be.

It is vital to answer the following question: Is it better to use the font type with some Polish connotations or is it more important to use other fonts that will provide top quality and usability, usually designed by well-established graphic studios? Taking into consideration solutions introduced in other countries, it seems that the answer is to use the font types that will fit into the overall design, provide the best quality, rather than using national specific font types.

6. CONCLUSION

The above mentioned issues lead to the following conclusions and guidelines for designing of the visual representation of Polish authorities.

1. Having considered the historical backgrounds and the commonly recognised since 1927 the Eagle image as the Polish heraldic badge, the new, coherent system should be based on the widely recognised shape of the Eagle. The main aim is to establish coherent communication between the authorities and citizens. The logo, and the other parts of the visual identity are aimed to the widest possible audience - to all and every citizen. Some of the citizens will experience the new system directly when dealing with the authorities, other will be able to grasp it indirectly through media.

In both cases the corporate identity of the Polish authorities will influence opinions that citizens held about their state. Therefore the evolutionary path, rather than revolutionary is needed. The widely recognised shape of the Polish eagle icon, regardless some differences in detailed drawings, remains publicly accepted. Therefore it should be the base, the starting point of the whole new system. By doing so, stability and continuity of the state is achieved, so that a trust for the state is built as well. Moreover, thanks to its widely recognised shape, the whole system will be immediately associated with the Polish State.

2. The present situation with ministries having their own, incoherent with one another, visual identities is chaotic, it is the outcome of the lack of coordination in that aspect, and as such, should not be accepted any further. The ongoing chaos can be eliminated with the introduction of a coherent, well thought system of the visual identity of the Polish State. The necessary range would be to include the Government Body and the Ministries in the system, but it should also enable to include other public institutions (such as governmental agencies) in the future.

3. The new system should be as coherent and simple as it is possible. Since it should be designed to provide visual identification for a very wide range of institutions and agencies and should enable implementation in newly created institutions in the future, the system should be easy to adopt in new circumstances. The logo should be derived from one of the two highly recognised symbols. The differences between the agencies (institutions) will be determined by its unique names, which will provide cohesion of the system. The symbols used should be future proof and this can be only achieved by using simple and minimal means.

4. The examples of such systems designed in other countries show that the core of such a system consist of the coats of arms or national flags. It is understandable as these are the two most recognizable symbols of any state. Similar approach can be seen in cases of some Polish ministries, eg, The Foreign Affairs Ministry or the Ministry of Justice are such examples.

However, the use of the flag symbols was not a problem in Germany or Spain, in Poland it constitutes a vital one which is how to determine the shades of white colour when the Polish flag is used on white background. In German and Spanish cases such problem simply did not exist. In case of the Polish flag, there has been solution offered by the designer of the Ministry of Foreign Affairs logo. They simply added a thin red line outlining the Polish flag. It does not seem necessary to incorporate the Polish flag in the logotype or the visual identity, however the use of the red colour appear to be crucial. The red colour is naturally associated with the Polish State, and moreover, when used in the visual identity it will became a strong focal point. Therefore the corporate identity of the Polish State should be based on three colours: shades of black, white and red. By choosing only three colours one can avoid a situation where - such as in The UK or in Spain - there are many colours used in the visual identity. In the UK it has been a conscious decision to provide different types of agencies with separate colour sets, however in Spain the use of many colours resembled the variety of colours in Spanish coat of arms,

5. There are many reasons for the typography of the logo and visual identity to use serif and sans-serif fonts. First of all, the use of these types of fonts provides necessary dynamic and contrast, but what more important it helps to introduce a hierarchy. Secondly, the German and the Dutch examples proved that such conjunction works well for the corporate identity of the Government.

The choice of particular font type is strictly connected to the main question being what the ove-

rall impression of the symbol should it provide. The logo and visual identity should be treated as the whole, still bearing in mind, that more often than not it will be the logo presented to the public. So its characteristic will have the strongest influence on the overall impression the visual identity creates. Additional element of the visual identity can slightly influence the impression, but as a rule should accompany the logo. Providing that the logo will resemble the widely recognised Eagle icon, it is the typography that will provide the final impression.

The use of a modern serif font with the eagle icon will provide a traditional logo. Visual identity that additionally uses sans-serif font type should gain modern look, so that the whole will combine the tradition with the sense of modern, up to date touch.

In case of using the flag pattern instead of the eagle, the overall visual identity will have much more modern look (touch).

The Eagle logo combined with sans-serif typography will provide for modern characteristics. The Eagle will reassemble the tradition and the typography will provide the modern look of it.

Moreover getting rid of serif will provide space for clarity and openness. Traditional look will be achieved by additional serif typography.

The above mentioned layout with the use of the flag as the main symbol will provide for a very simple visual identity, not suitable for the State, which it should represent.

6. The above analysis proves that the kind of typography will be vital in the design. It will influence the symbol giving it the desired characteristics and emotional load. Reviewing the font types used in the typology of logos of Netherlands, Germany, France, Great Britain and Spain different approaches can be identified. French, British and Spanish logotypes use some of the most popular font types, eg. the French one uses the most common, available in all computers - Times New Roman, the British one uses highly recognisable Helvetica and the Spanish one incorporates Gill Sans. In the German design, at the beginning an existing font type - Univers was used but later on, especially for the visual identification, a new, additional font type was created - Bundes. In Holland a new font type was created especially for the purpose of the corporate identity.

7. There seems to be a high demand for the visual identity of the Polish State so that the ongoing chaos can be stopped. This dissertation provides a design of a system that consist of the icon, basic typography, complementary typography, elements of visual identity and guidelines for colour use. Design presented on the following pages uses font types provided by prestigious designing studios.

The need for high quality, well developed font types justifies this decision, as only acclaimed studios provide the quality level that should be met in such an important project. What is more, the choice of typefaces was based on their expression and the analysis of the interpretation the font holds.

PART II

8. THE DESIGN

ABOUT THE LOGO

The logo presented on the following pages is a result of the analysis of past symbols and logos used by the government entities, pondering on legibility and complexity of the heraldic badge and design solutions used by other countries. Moreover, the new logo should be able to be introduced. Therefore the aim is to design a logo which will be introducible. The desired shape and characteristic of the logo should take into consideration contemporary design solutions and expectations connected with national symbols. Such design is able to solve the problem of current chaos and to be accepted by the society as well as the ruling party, now and in the future. Its utility should make a threat to change the logo and CI by the next government disappear. The symbolism of the logo is non-controversial and calm.

The logo consists of three elements: the eagle, incarnadine stroke and a wordmark. Two first components are unchangeable. The wordmark is fluent and depends on the name of a given entity. The rules of composing the wordmark are presented in the part called "Rules". Thanks to its design the logo bears such messages as professionalism, modernity, respect to the history, continuity, non-intrusiveness. Thanks to simplistic eagle design and getting rid of some of the inner lines, the eagle is clear, which also sends message such as transparency. That is a feature that should be present in relation between the state and its citizens.

The eagle is positioned on the left, the next element is a stroke. Its distance to the eagle equals $\frac{1}{4}$ of the eagle width. The stroke is extended from the bottom and from the up and outstrips the stroke. The height of the outstrip is equal to the size of leading used in the wordmark. The width of the stroke is 58% bigger than the width of the line used in the eagle design. The next part of the logo is the wordmark. It is positioned next to the stroke, the distance is equal to the $\frac{1}{4}$ of the eagle width. The protective field is equal to half of the incarnadine stroke. The logo cannot be distorted, put on illegible backgrounds and bereaved of elements. The colours of the elements of the logo cannot be changed. It is accepted to have monochromatic versions – white and black.

THE EAGLE

The eagle used in the project was redrawn. It derives from the official heraldic badge available to download from the website www.prezydent.pl and from the design used in the Ministry of Foreign Affairs (MSZ).

The heraldic badge eagle is an artistic expression translated to the language of vector graphics.

Such procedure makes it look chaotic, especially when enlarged. It can be illustrated on the example of the crown, assumingly symmetric, in reality rather sloppy. In addition, the red shield which shape is simplistic, contains mistakes, such as uneven lines or unnecessary nodes.

The image of the eagle used in Ministry of Foreign Affairs logo is far more precise than the one in the heraldic badge. It is an outline, quite well organised, however there are also corrections that should be made. The crown is a bit sloppy as well as some marching points, excessive or not meeting one another.

The new image represents the eagle in more simplistic way – it has less details than the heraldic badge or the MSZ logo. Excessive lines were erased from the inside of the image. Such action did not influence the general reception of the bird. The lines themselves had been complicating the legibility of the symbol. The shape of the crown and tail was corrected.

Very important aspects in the new design of the eagle concerns the legibility and gaining a modern feel. As far as heraldic badge eagle is concerned, it functions as a plane, not a set of lines. It is an advantage as it has stronger impact than the set of lines (as in MSZ logo). However, the heraldic badge contains a lot of disadvantages, such as being too detailed, gradients, shadows. What is more, the eagle is placed on the shield too tightly. There is too little free space around it, especially on the sides. The MSZ eagle is an outline. It is a common practice when it comes to many other institutions. Such procedure gives the symbol more modern look and simplicity. But the above mentioned fact about too many lines inside the eagle makes the image illegible when scaling to small sizes, especially when compared to the logos of German or Dutch government. Assuming that the shape of the bird should stay as it has been recognisable, the scope of freedom in the project declines.

Three approaches to the final design were considered. The first one was to draw the new eagle based on the heraldic badge and MSZ logo, give it a white filling and place it on a redrawn, red shield. The idea was abandoned after several trials that had shown such an emblem with either modern or more traditional typography gains the archaic look and is too heavy. The second simulation was based on using the outlined and at the same time filled eagle, both in grey scale. Due to such procedure the logo becomes lighter. But such design is a bit blunt and the whole message that the logo should send is not clearly stated. The design gets fuzzy.

That is why a third option was brought to life – the use of the outline and getting rid of unnecessary lines from the inside of the eagle and using the sans serif, disciplined typography in the wordmark.

Figure 43. New eagle image designed for the new logo

Figure 44. Compilation: heraldic badge; Ministry of Foreign Affairs eagle; new eagle image designed for the new logo

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Figure 45. Main logo design

Ilustracja 46. Main logo design – structure

KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW

Ilustracja 47. Main logo design – structure

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Figure 48. Minimal size of the logo

~~KANCELARIA
PREZESKRAJADY MINISTRÓW~~

~~KANCELARIA
PREZESKRAJADY MINISTRÓW~~

~~KANCELARIA
PREZESKRAJADY MINISTRÓW~~

Figure 49. Don'ts – distortion and illicit backgrounds

Figure 50. Protective field

**MINISTERSTWO
CYFRYZACJI**

Figure 51. Ministry logo

**MINISTERSTWO
EDUKACJI NARODOWEJ**

Figure 52. Ministry logo

**MINISTERSTWO
ENERGII**

Figure 53. Ministry logo

**MINISTERSTWO
FINANSÓW**

Figure 54. Ministry logo

**MINISTERSTWO GOSPODARKI MORSKIEJ
I ŻEGLUGI ŚRÓDLĄDOWEJ**

Figure 55. Ministry logo

**MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY
I BUDOWNICTWA**

Figure 56. Ministry logo

**MINISTERSTWO KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

Figure 57. Ministry logo

**MINISTERSTWO NAUKI
I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO**

Figure 58. Ministry logo

**MINISTERSTWO
OBRONY NARODOWEJ**

Figure 59. Ministry logo

**MINISTERSTWO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I TECHNOLOGII**

Figure 60. Ministry logo

**MINISTERSTWO RODZINY, PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

Figure 61. Ministry logo

**MINISTERSTWO ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

Figure 62. Ministry logo

**MINISTERSTWO INWESTYCJI
I ROZWOJU**

Figure 63. Ministry logo

**MINISTERSTWO SPORTU
I TURYSTYKI**

Figure 64. Ministry logo

**MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

Figure 65. Ministry logo

**MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH**

Figure 66. Ministry logo

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

Figure 67. Ministry logo

**MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA**

Figure 68. Ministry logo

**MINISTERSTWO
ZDROWIA**

Figure 69. Ministry logo

KANCELARIA PREZESA RADY MINISTRÓW

KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW

Ministerstwo
Cyfryzacji

MINISTERSTWO
CYFRYZACJI

MINISTERSTWO
EDUKACJI
NARODOWEJ

MINISTERSTWO
EDUKACJI NARODOWEJ

MINISTERSTWO ENERGII

MINISTERSTWO
ENERGII

Ministerstwo
Finansów

MINISTERSTWO
FINANSÓW

Figure 70. Compilation of current (as of 15.02.2018 r.) Ministries logos and the new proposal

MINISTERSTWO GOSPODARKI MORSKIEJ
I ŻEGLUGI ŚRÓDLĄDOWEJ

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I BUDOWNICTWA

MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY
I BUDOWNICTWA

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

MINISTERSTWO KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

MINISTERSTWO NAUKI
I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

MINISTERSTWO
OBRONY NARODOWEJ

Figure 71. Compilation of current (as of 15.02.2018 r.) Ministries logos and the new proposal

**MINISTERSTWO PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I TECHNOLOGII**

**MINISTERSTWO RODZINY, PRACY
I POLITYKI SPOŁECZNEJ**

**MINISTERSTWO ROLNICTWA
I ROZWOJU WSI**

**MINISTERSTWO INWESTYCJI
I ROZWOJU**

**MINISTERSTWO SPORTU
I TURYSTYKI**

Figure 72. Compilation of current (as of 15.02.2018 r.) Ministries logos and the new proposal

**MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

**MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH**

**MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI**

**MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA**

**MINISTERSTWO
ZDROWIA**

Figure 73. Compilation of current (as of 15.02.2018 r.) Ministries logos and the new proposal

COLOURS

The eagle uses 80% black colour: CMYK 0/0/0/80, RGB 90/90/90 and Pantone 11c. The historical colour was restored in the project – incarnadine and is applied to the stroke. The motivation to use that specific colour is the history and its uniqueness. Incarnadine stroke that separates the eagle from the wordmark has the following colour values: CMYK 18/100/64/7, RGB 191/13/62, Pantone 193c. The wordmark is 100% black: CMYK 0/0/0/100, RGB 0/0/0, Pantone Black c.

CMYK 18/100/64/7

RGB 191/21/64

PANTONE 193C

CMYK 0/0/0/80

RGB 90/90/90

PANTONE 11C

CMYK 0/0/0/100

RGB 0/0/0

PANTONE BLACK C

Figure 74. Colours of the logo

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Figure 75. Main achromatic logo – black on white background

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Figure 76. Main achromatic logo – white on black background

KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW

Figure 77. Main achromatic logo – white on grey

**KANCELARIA
PREZESA RADY MINISTRÓW**

Figure 78. Main achromatic logo – white on incarnadine background

COLOURS CONT.

It is allowed to use wide range of colours in the corporate identity. The area involved in the design is huge. It is vital to keep diversity in designing. To achieve that, the following colours are allowed: purple, incarnadine, vermilion, orange, yellow, light green, emerald, dark green, turquoise, light blue, blue, navy blue, black, dark and light grey. The detailed description of the colours are presented on the following pages.

Figure 79. Colours of the corporate identity

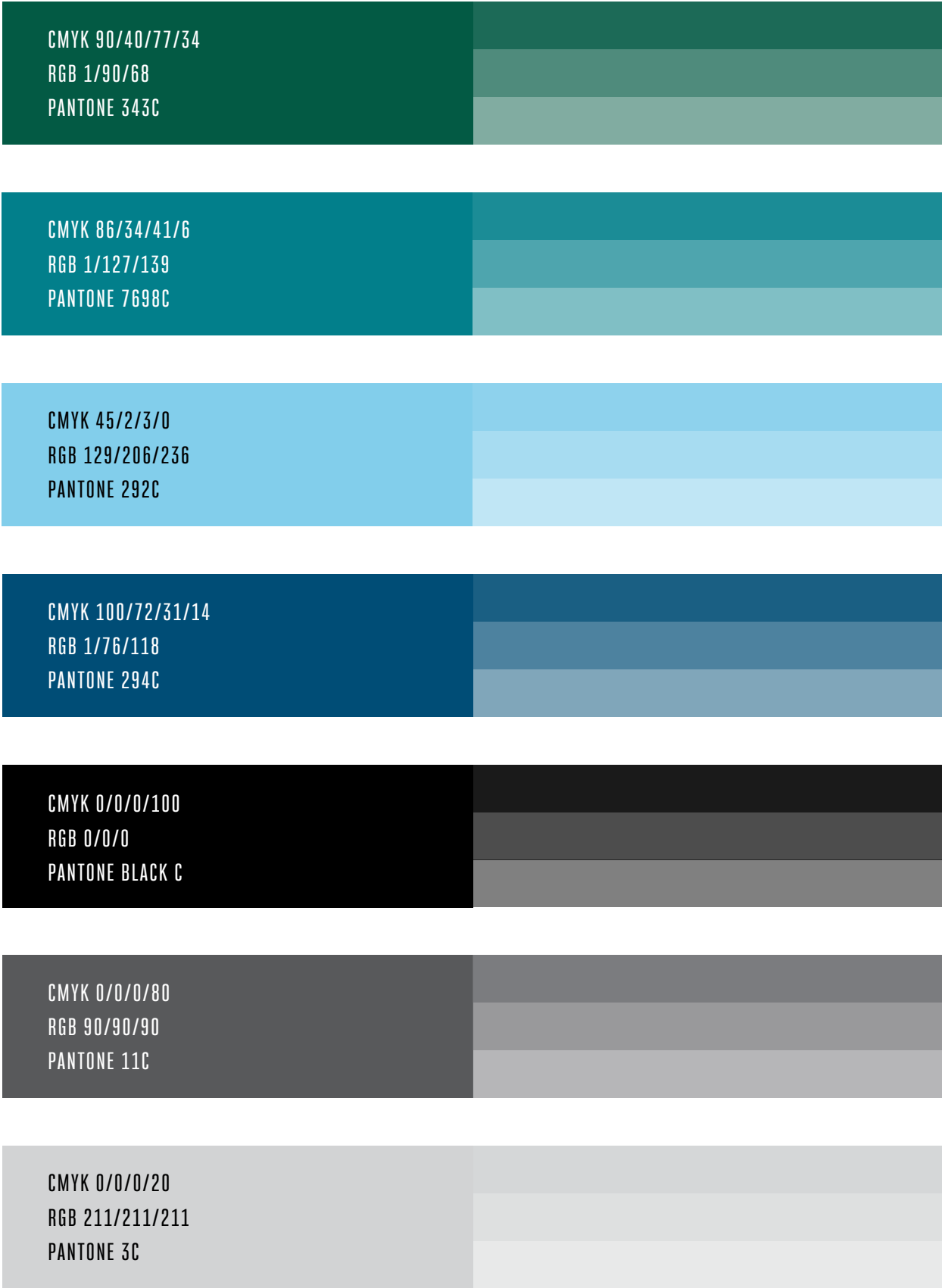

Figure 80. Colours of the corporate identity

TYPOGRAPHY

The wordmark uses sans-serif font Applied Sans in two versions: Condensed and Condensed Medium. It was designed by the Monotype GMBH, a well-established typeface studio. The choice of Applied Sans is motivated by few facts. The first one is that together with the newly-designed eagle they make a coherent wholeness. The image of the eagle, despite being simplified, still keeps many details to remain its recognizability. That is why it needs to be balanced by the disciplined and neat typeface. The second fact is the quality of the Applied Sans typeface. Its characters are precisely and professionally drawn, including the contrasts and polish diacritic marks. What is more, it is available in many other versions which enables the development of the system. Moreover, Applied Sans is used in the corporate identity as a headline font.

Another typeface used in CI is Skolar, designed by Davida Brezina, which serves as a font for longer texts. It has gained recognition and was awarded few times. Skolar is contemporary serif font. There are many versions of it so it can be used to very wide scope of texts.

Applied Sans Pro Condensed

AĄBCĆDEĘFGHIJKLŁMNŃOÓPQRSŚTUWXYZŹŻ
aąbcćdeęfghijklłmnńoópqrsśtuwxyzźź
0123456789

Applied Sans Pro Condensed Medium

AĄBCĆDEĘFGHIJKLŁMNŃOÓPQRSŚTUWXYZŹŻ
aąbcćdeęfghijklłmnńoópqrsśtuwxyzźź
0123456789

Skolar Regular

AĄBCĆDEĘFGHIJKLŁMNŃOÓPQRSŚTUWXYZŹŻ
aąbcćdeęfghijklłmnńoópqrsśtuwxyzźź
0123456789

Skolar Semibold

AĄBCĆDEĘFGHIJKLŁMNŃOÓPQRSŚTUWXYZŹŻ
aąbcćdeęfghijklłmnńoópqrsśtuwxyzźź
0123456789

Figure 81. Typography

RULES

The rules arranging and setting hierarchy were designed. The major and elementary is the main logo, dedicated to superior entities, such as ministries, ministers, the Chancellory of the Prime Minister and the Prime Minister himself. The second one is the derivative logo. It is dedicated to the entities subservient to ministries, ministers, the Chancellory of the Prime Minister and the Prime Minister. All wordmarks, main and derivative, are written in two lines. Any case should be looked at individual – one should always set kerning and spacing.

MAIN LOGO

The typeface used in the wordmark is Applied Sans Condensed Medium all caps. The leading is 11,35 points with the typeface 11 points. There is a lapse provided for uncommon situations of interchanging diacritic marks form two lines. If such situation occurs, the leading is 12,6 points with the typeface 11 points. When there is a name consisting of two words (e.g. Mininsterstwo Finansów), the word “ministerstwo” stands alone in the first line, whereas the second word (“finansów”) in the second line. If there are three words in the name not connected by the conjunction “i” (e.g. Minsterstwo Spraw Zagranicznych), the above rule applies. If there are three or more words in the name and there is the conjunction “i” (e.g. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji), words from “ministestwo” to the conjuncton “i” (but without “i”) are to be placed in the first line, while the remaining part in the second line. The wordmark is placed slightly above the vertical axis set by the incarnadine stroke.

DERIVATIVE LOGO

The names of the institutions are written in Applied Sans Condensed Medium in one line. The size is equal to the one from the main logo. In the second line the name of the superior institution is placed. It must be written in Applied Sans Condensed. The size of the name is 70% of the main logo. The leading is equal to the one used in the main logo. . The wordmark is placed slightly above the vertical axis set by the incarnadine stroke.

**MINISTERSTWO
FINANSÓW**

Figure 82. Main logo, Ministry of Finance example

KRAJOWA ADMINISTRACJA SKARBOWA
MINISTERSTWO FINANSÓW

SŁUŻBA CELNA
MINISTERSTWO FINANSÓW

Figure 83. Derivative logo, example of Ministry of Finance subsidiaries

THE EAGLE AS A PART OF CI

The image of eagle may be used as a part of CI. It should always be accompanied by the logo. The eagle should be 13% black. It must be used in specially designed version, presented on the following page. It is cut from right side and from the bottom. Such image should be place on the right side of the design.

Figure 84. The eagle as a part of CI – cut lines

CORPORATE IDENTITY

The unification of the governmental bodies includes the logo, typography and colours. Sample projects were designed, such as business cards, letterhead or dedicated projects to possible ministries initiatives.

Stationery (business cards, letterhead, envelopes, ID card and binder) was designed according to individual approach towards the division of the design area.

The following rules to design area division were applied when designing other materials (posters, billboards, publications): horizontal axis was divided into two, the vertical one into four or five equal parts. It is also possible to make division within those parts. The upper part of the layout ($1/4$ or $1/5$) is devoted to the logo and its protective field, and if there is enough space, to the website address. The rules are clear and simple - that should help other designers to have creative freedom as well as to keep the unified feeling of the design.

STATIONERY

On the following pages stationery examples are presented.

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

Piotr Ruczyński
koordynator ds. polityki europejskiej

792 729 593
p.ruczynski@msz.gov.pl

22 523 90 00
www.msz.gov.pl
al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

Figure 85. Logo in use – business cards 85x55 mm

MINISTERSTWO
FINANSÓW

Jakub Kielar
główny ekonomista ds. rynków strategicznych

693 193 137
j.kielar@mf.gov.pl

22 330 03 30
www.mf.gov.pl
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Figure 86. Logo in use – business cards 85x55 mm

SŁUŻBA CELNA
MINISTERSTWO FINANSÓW

Katarzyna Szwichenberg
naczelný radca prawny

600 357 132
k.szwichenberg@sc.gov.pl

22 330 03 30
www.sc.gov.pl
ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Figure 87. Logo in use – business cards 85x55 mm

Figure 88. Logo in use – business cards 85x55 mm

Figure 89. Logo in use – business cards 85x55 mm

**MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH**

nr sprawy: 34252/MSZ
data: 24.02.2017
zawartość: 2 strony

adresat:
Edward Mischak
TVN S.A.
ul. Wiertnicza 166
02-952 Warszawa

Szanowny Panie

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Phasellus fringilla, mauris id sagittis lacinia, urna dolor suscipit elit, sit amet auctor ante tellus in eros. Proin nec laoreet nisl. Cras a dignissim quam. Aliquam placerat sit amet lacus eget ornare. Nam vulputate arcu placerat, semper metus interdum, mattis metus. Donec eleifend enim neque, ac scelerisque massa bibendum a. In vehicula, neque vel tincidunt venenatis, nunc neque fermentum ipsum, gravida tristique justo mi in ipsum.

In eget varius nibh, eget interdum leo. Donec quis tempus orci, vitae ultrices lorem. Suspendisse ac tristique leo, sit amet vulputate urna. Cras ut purus diam. Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.

Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.

Z poważaniem

Bartosz Bąk
rzecznik prasowy

al. J. Ch. Szucha 23
00-580 Warszawa

kancelaria@msz.gov.pl
www.msz.gov.pl

telefon 22 523 90 00
infolinia 222 500 115

	MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH	
	<p>nr sprawy: 34252/MSZ data: 24.02.2017 zawartość: 2 strony</p> <p>adresat: Edward Mischak TVN S.A. ul. Wiertnicza 166 02-952 Warszawa</p> <p>Szanowny Panie</p> <p>Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Phasellus fringilla, mauris id sagittis lacinia, urna dolor suscipit elit, sit amet auctor ante tellus in eros. Proin nec laoreet nisl. Cras a dignissim quam. Aliquam placerat sit amet lacus eget ornare. Nam vulputate arcu placerat, semper metus interdum, mattis metus. Donec eleifend enim neque, ac scelerisque massa bibendum a. In vehicula, neque vel tincidunt venenatis, nunc neque fermentum ipsum, gravida tristique justo mi in ipsum.</p> <p>In eget varius nibh, eget interdum leo. Donec quis tempus orci, vitae ultrices lorem. Suspendisse ac tristique leo, sit amet vulputate urna. Cras ut purus diam. Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.</p> <p>Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor. Pellentesque in arcu sit amet ipsum pretium dapibus sed rutrum arcu.</p> <p style="text-align: right;">Z poważaniem Bartosz Bąk rzecznik prasowy</p>	<p>al. J. Ch. Szucha 23 00-580 Warszawa</p> <p>kancelaria@msz.gov.pl www.msz.gov.pl</p> <p>telefon 22 523 90 00 infolinia 222 500 115</p>

Figure 91. Logo in use – a4 letterhead

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

nr sprawy: 34252/MSZ
data: 24.02.2017
zawartość: 2 strony

adresat:
Edward Miszczak
TVN S.A.
ul. Wiertnicza 166
02-952 Warszawa

Szanowny Panie

Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Phasellus fringilla, mauris id sagittis lacinia, urna dolor suscipit elit, sit amet auctor ante tellus in eros. Proin nec laoreet nisl. Cras a dignissim quam. Aliquam placerat sit amet lacus eget ornare. Nam vulputate arcu placerat, semper metus interdum, mattis metus. Donec eleifend enim neque, ac scelerisque massa bibendum a. In vehicula, neque vel tincidunt venenatis, nunc neque fermentum ipsum, gravida tristique justo mi in ipsum.

In eget varius nibh, eget interdum leo. Donec quis tempus orci, vitae ultrices lorem. Suspendisse ac tristique leo, sit amet vulputate urna. Cras ut purus diam. Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.

Fusce massa ex, accumsan a porttitor vel, auctor convallis orci. Nulla ut finibus libero. Sed ultricies, dui cursus dignissim aliquam, lacus urna vestibulum enim, eget luctus arcu erat vitae tortor.

Z poważaniem

Bart
rzej

Figure 92. Logo in use – a4 letterhead

**MINISTERSTWO KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO**

ul. Krakowskie Przedmieście 15/17
00-071 Warszawa
22 42 10 100
www.mkidn.gov.pl

**Waldemar Koralewski
Portlab
ul. Roosevelta 22
60-436 Poznań**

Figure 93. Logo in use – DL envelope

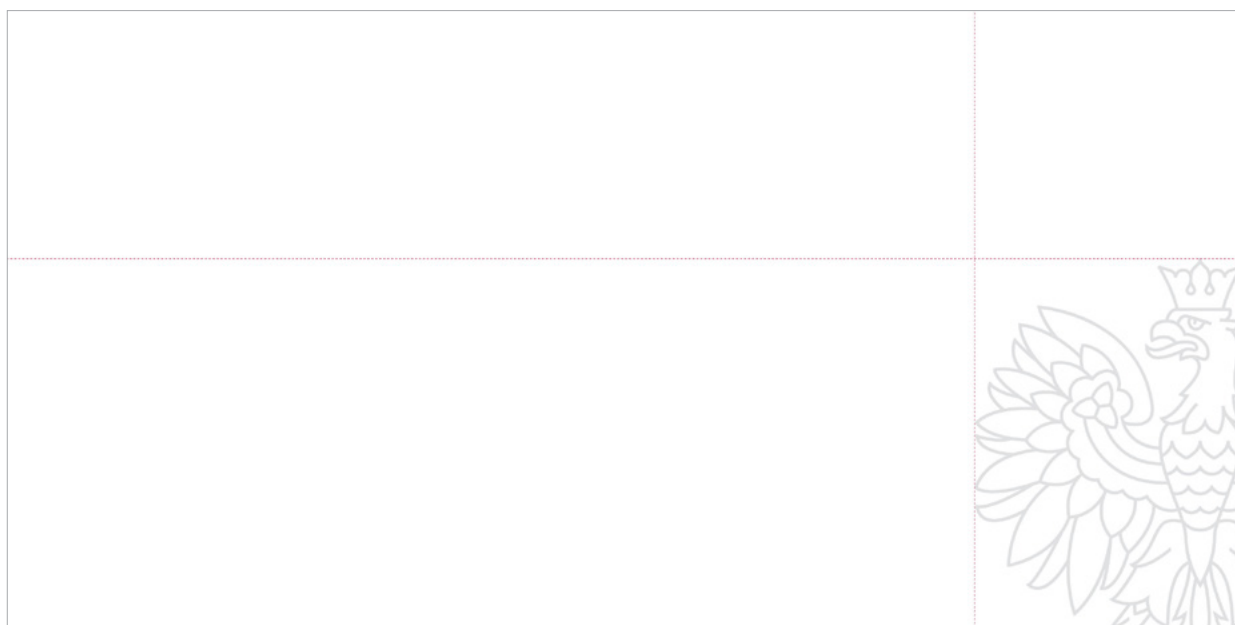

Figure 94. Logo in use – DL envelope

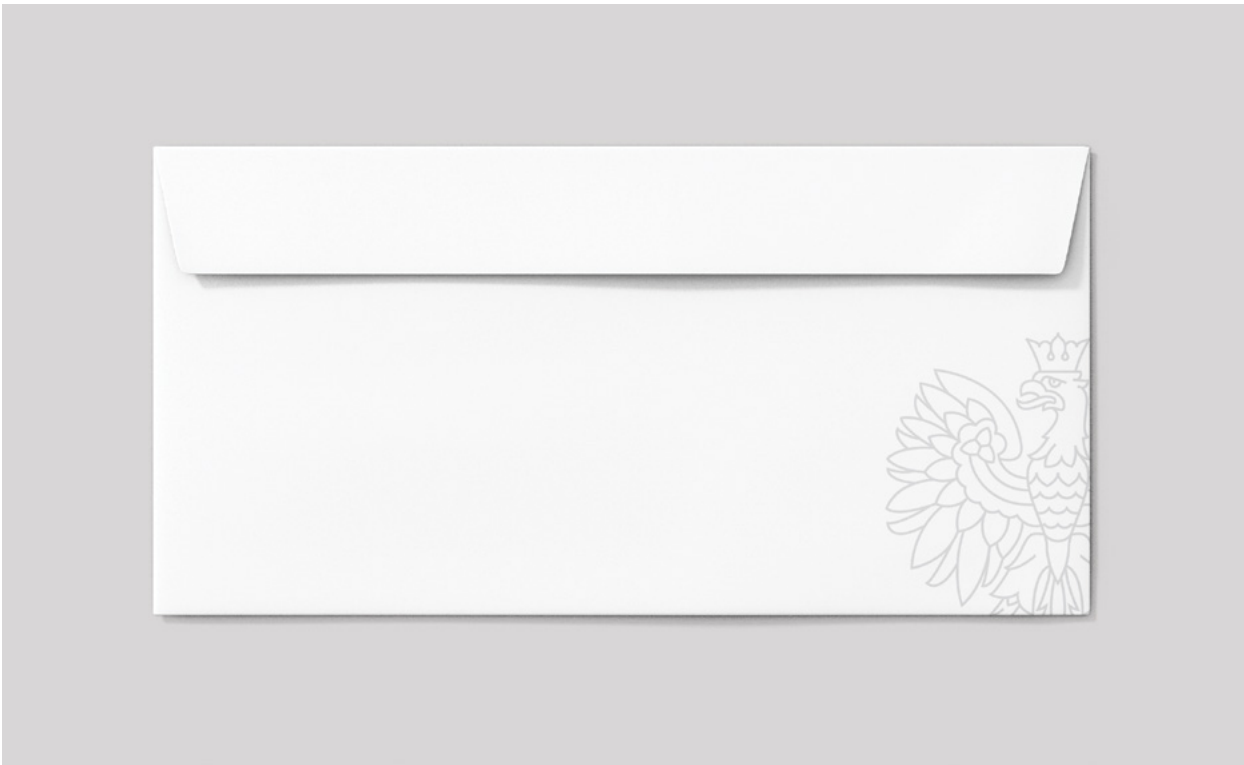

Figure 95. Logo in use – DL envelope

Figure 96. Logo in use – ID card 105x135 mm

Figure 97. . Logo in use – ID card 105x135 mm

Figure 98. . Logo in use – ID card 105x135 mm

Figure 99. Logo in use – binder

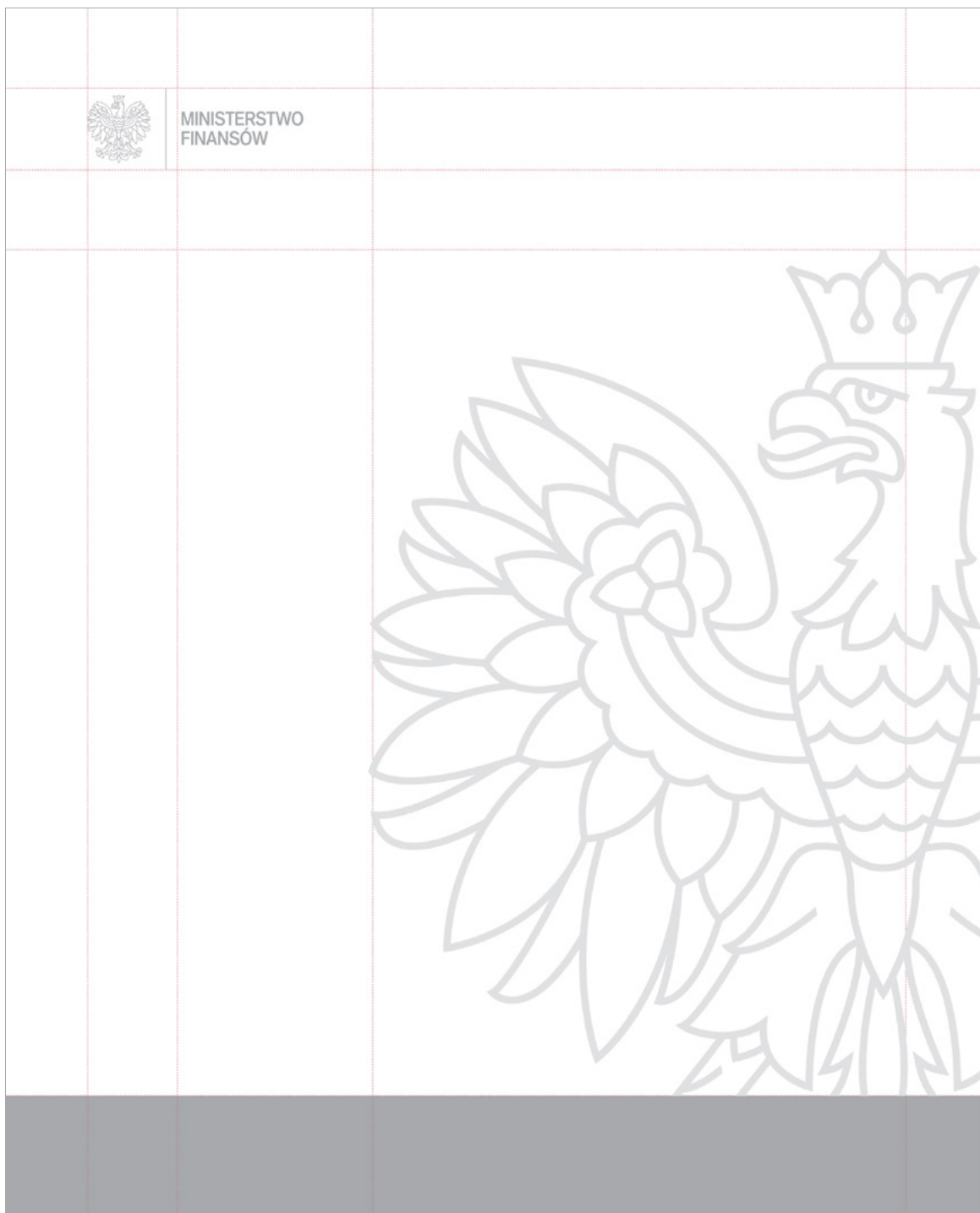

Figure 100. Logo in use – binder

Figure 101. Logo in use – binder

LOGO IN- AND OUTSIDE BUILDINGS.

On the following pages there are examples of the logo used on the buildings as well as in interiors.

Figure 102. Logo in use - building, reception area

Figure 103. Logo in use – building, board

Figure 104. Logo in use – building, reception area

Figure 105. Logo in use – building, office space

LOGO USAGE – DEDICATED PROGRAMMES

There are examples of dedicated initiatives of some ministries presented on the following pages. The programmes were invented to show the possible usage of the logo and CI elements.

“Mobility 2020” is the Ministry of Infrastructure and Structure initiative presenting to the public planned roads and rail net, bike and aviation infrastructure.

“Młodzi mistrzowie” is the Ministry of Sport and Tourism programme. It shows selected sport disciplines that the Ministry wishes to develop and encourage young people to practice them.

“Dobra przestrzeń, dobro wspólne” was created for the Ministry of Culture and National Heritage. Its aim is to promote good practices when it comes to public space.

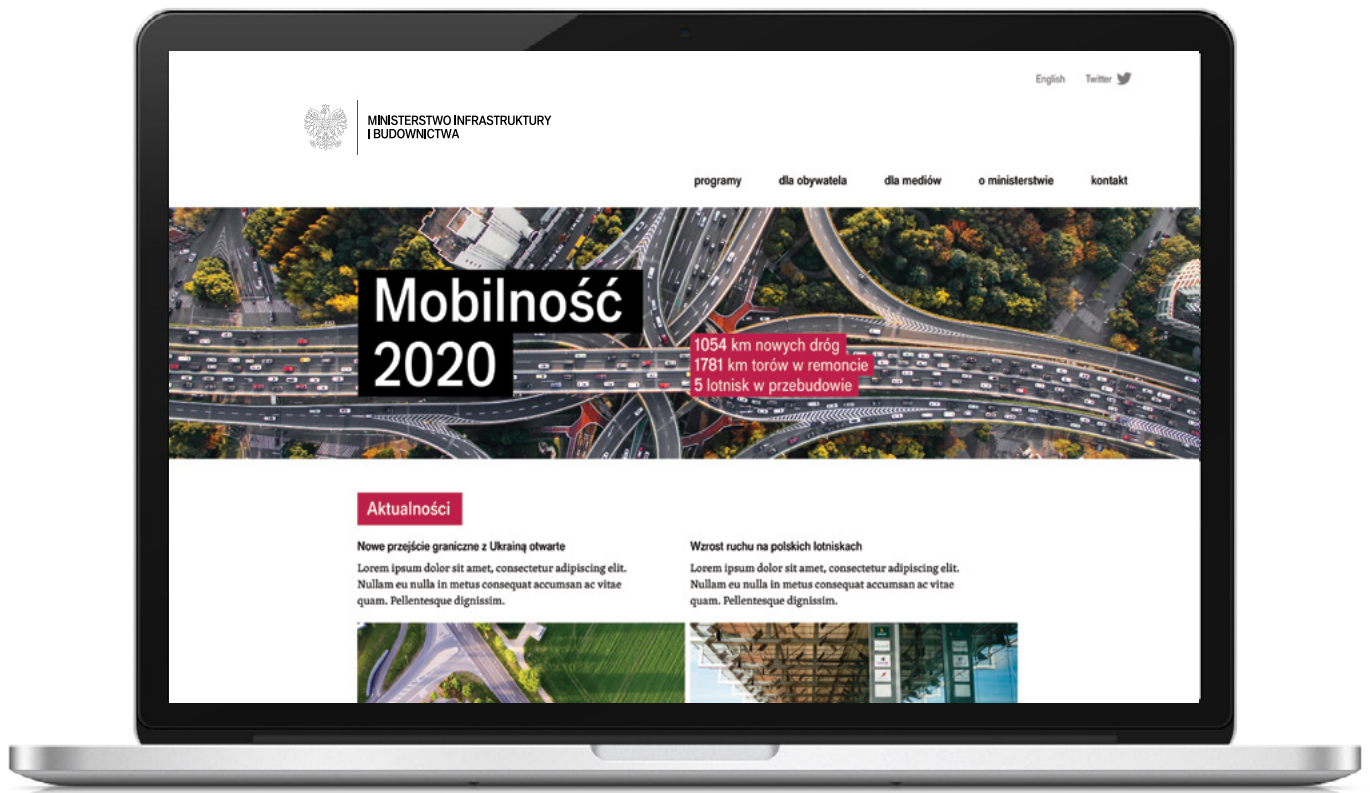

Figure 106. Logo and CI, „Mobilność 2020” programme – website

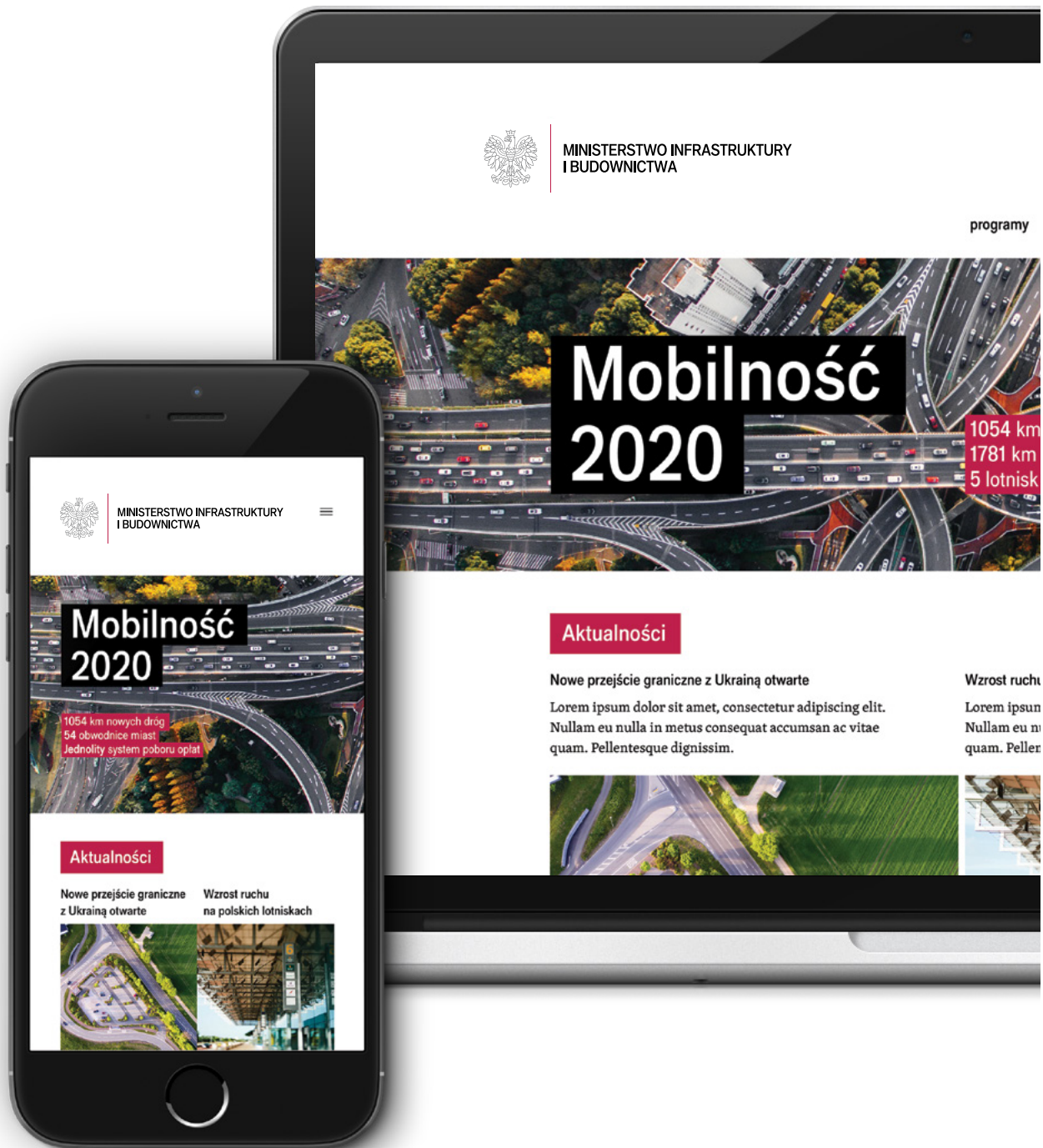

Figure 107. Logo and CI, „Mobilność 2020” programme – website

Figure 108. Logo and CI, „Mobilność 2020” programme – citylight

Figure 109. Logo and CI, „Mobilność 2020” programme - subway citylight

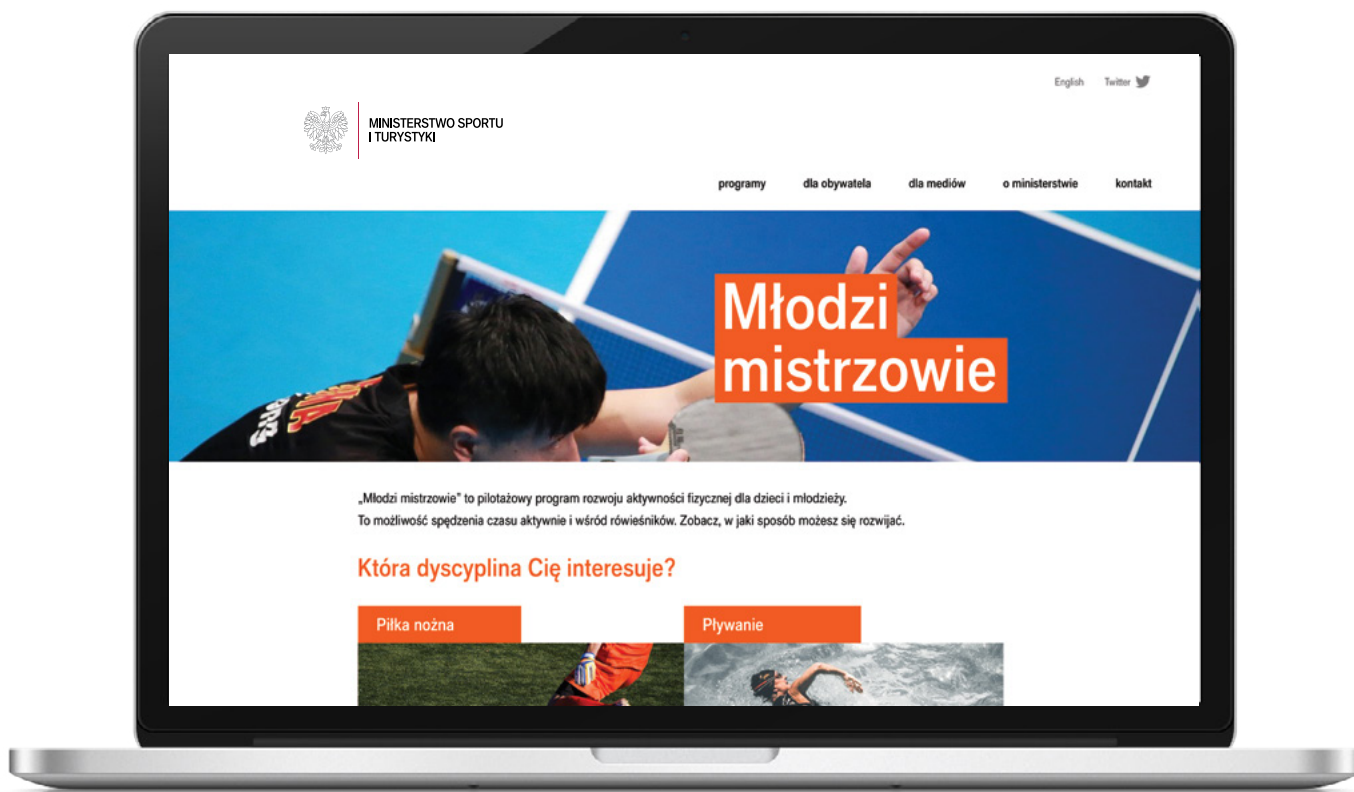

Figure 110. Logo and CI, „Młodzi mistrzowie” programme – website

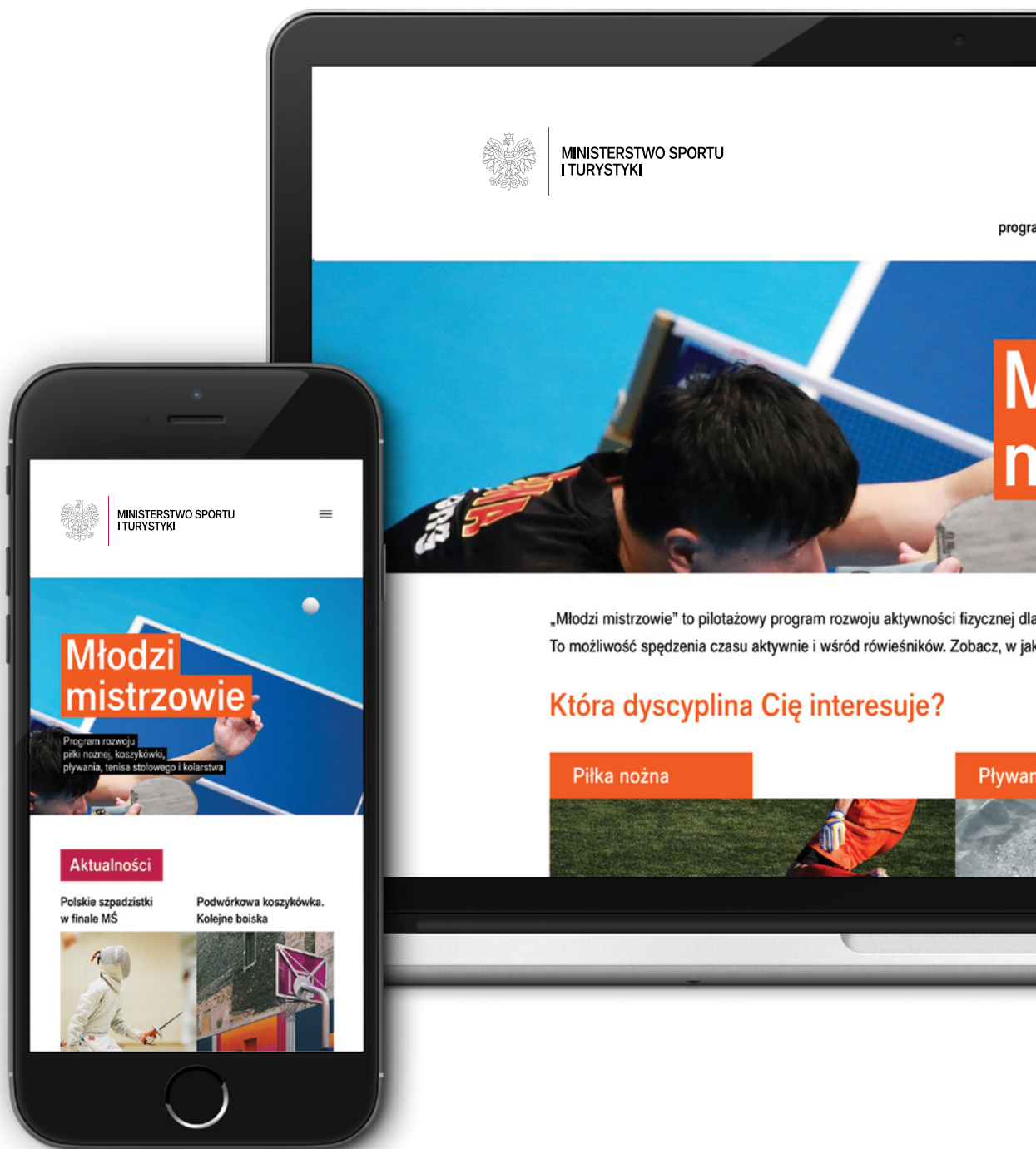

Figure 111. Logo and CI, „Młodzi mistrzowie” programme – website

Figure 112. Logo and CI, „Młodzi mistrzowie” programme – poster

Figure 113. Logo and CI, „Młodzi mistrzowie” programme – coach guide book

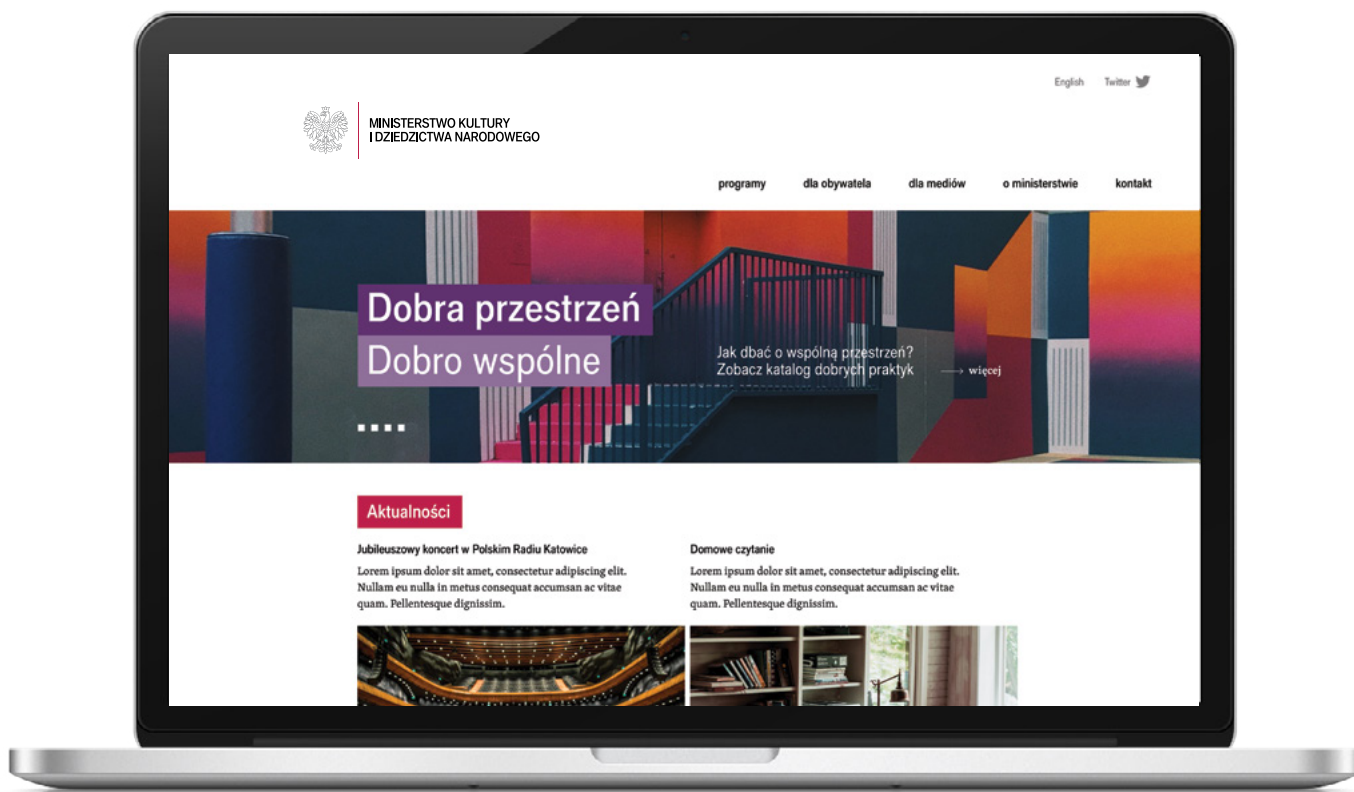

Figure 114. Logo and CI, „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” programme – website

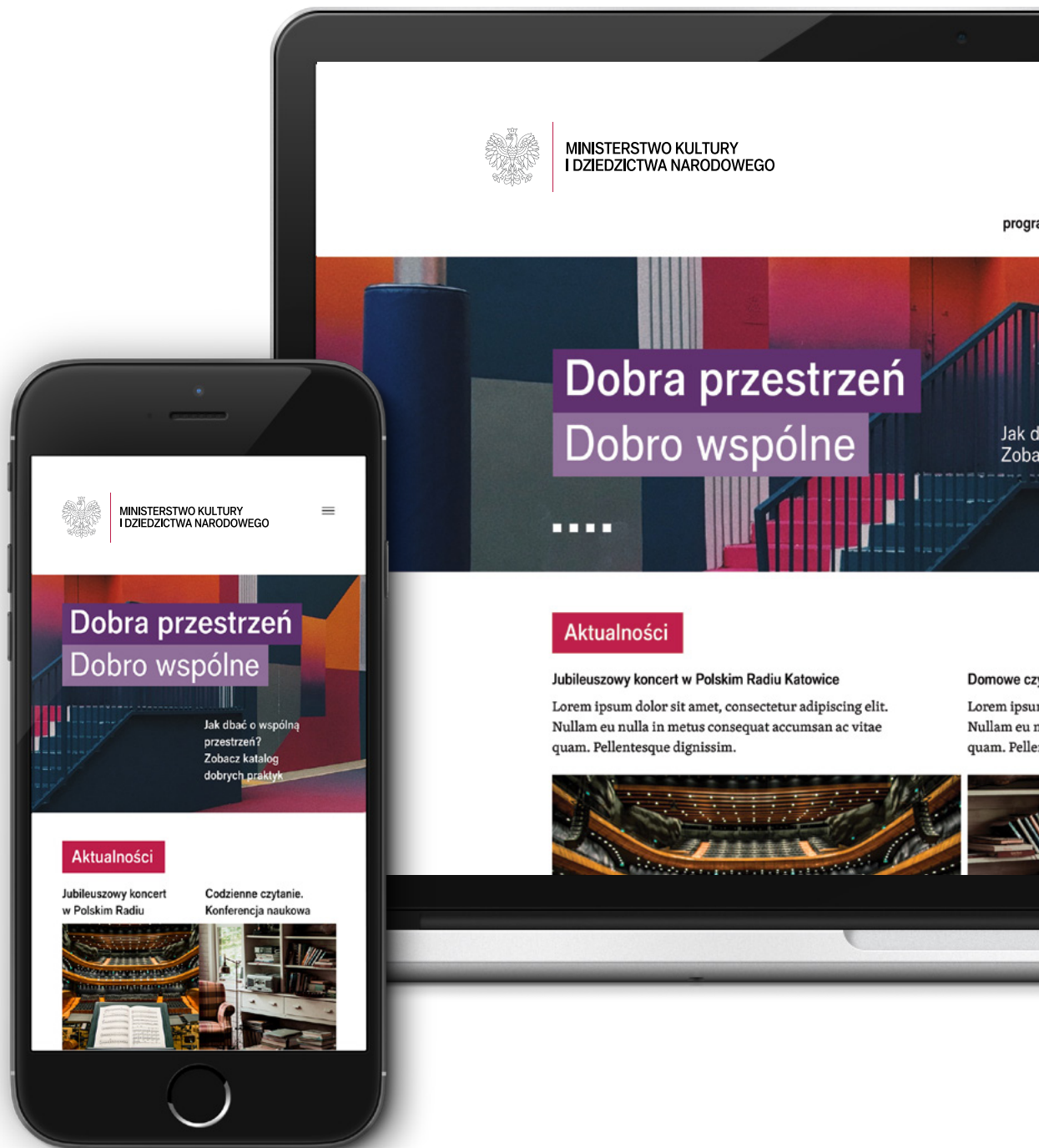

Figure 115. Logo and CI, „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” programme ” – website

Figure 116. Logo and CI, „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” programme – inside banner

Figure 117. Logo and CI, „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” programme – cityligh

9. SUMMARY

The project presented on the previous pages is coherent and reflects the evolutionary approach to design and to national symbols. It emphasises the continuity of the state and its institutions. The design respects the history and, at the same time, represents the modern values, both in the design and symbolic aspects. The new image of the eagle is likely to gain the social acceptance. The use of incarnadine is a chance to bring uniqueness to the CI of the government sphere and a courtesy towards past. Wide range of colours devoted to the CI brings a lot of creative freedom for the designers that will work on ministries projects. The system has clear rules and is ready to be developed. The implementation of the system would bring clarity to the important aspect of public life and would set a good example for other fields related to visual identity.

BIBLIOGRAPHY

1. The Constitution of the Republic of Poland of 2nd April, 1997
2. Gawin M., System identyfikacji wizualnej struktury organów aparatu państwa polskiego, 2011
2. The Act of 31st January, 1980 (consistent text of 2005). Publisher: Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z 2005 r., nr 235, poz. 2000. Issued by: Marszałek Sejmu
3. The Act of 8th August, 1996 (Dz.U.2012.0.392)
4. Włoszczyński A-L., *Projekt Orli Dom*, tom II, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2016
5. Włoszczyński A-L., *Projekt orli dom*, tom III, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2016
6. Znamierowski A., *Insygnia, symbole i herby Polskie*, Świat Książki, Warszawa 2003
7. „2+3d” 37, 2010
8. *Guía de Comunicación Digital para la Administración General del Estado*, available online:
https://administracionelectronica.gob.es/pae_Home/pae_Documentacion/pae_Metodolog/pae_Guia_de_Comunicacion_Digital_para_la_Administracion_General_del_Estado.html (dostęp: 28.12.2017)
9. http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla__Historia_godla_Polski.html (access: 1.02.2016)
10. http://wyborcza.pl/alehistoria/1,142290,17186705,Pod_znakiem_orla__Historia_godla_Polski.html (access: 1.02.2016)
11. <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/dziedzictwo-kulturowe/symbole-narodowe.php> (access: 27.12.2017)
12. <http://www.wirtualnemedial.pl/artykul/logo-ministerstwa-zdrowia-za-30-tys-zl-w-ogniu-krytyki-ekspertow> (access: 28.02.2018)
13. https://paulrobertlloyd.com/2009/09/a_cohesive_and_unified_identity_for_british_government (access: 29.11.2017)
14. https://styleguide.bundesregierung.de/Webs/SG/DE/Homepage/home_node.html?__site=SG (access: 29.11.2017)
15. http://www.design.nl/item/new_logo_for_the_dutch_national_government (access: 4.12.2017)
16. <https://www.government.nl/government/contents/the-central-government-visual-identity/how-the-central-government-visual-identity-was-formed> (access: 5.11.2015)
17. <https://studiodumbar.com/work/the-dutch-government> (access: 4.12.2017)
18. <https://www.rijkshuisstijl.nl/basiselementen/logo> (access: 4.12.2017)
19. <https://www.rijkshuisstijl.nl/basiselementen/afzenderschap/afzenderstructuur> (access: 4.12.2017)

20. <https://www.designtagebuch.de/regierungen-und-ihre-visuellen-identitaeten/>
(access: 4.12.2017)
21. https://paulrobertlloyd.com/2014/03/british_government_identity_revisited
(access: 4.12.2017)
22. <https://gds.blog.gov.uk/2012/07/05/a-few-notes-on-typography/> (access: 4.12.2017)
23. <http://www.newtransport.co.uk/> (access: 4.12.2017)
24. <https://gcs.civilservice.gov.uk/guidance/campaigns/government-identity-branding/>
(access: 4.12.2017)
25. https://communication.cabinetoffice.gov.uk/hmg/login/?redirect_to=%2Fhmg%2Fguidance-and-artwork%2F&reauth=1 (access: 4.12.2017)
26. <http://www.francethisway.com/history/marianneoffrance.php> (access: 4.12.2017)
27. http://ffdanse.fr/publish/logos/Charte_communication_gouvernementale.pdf
(access: 4.12.2017)
28. <http://www.elmundo.es/elmundo/2007/08/13/comunicacion/1187022798.html?a=517c30d7e-0b26770bf7e792978a9296e&t=1187086427/> (access: 28.12.2017)
29. <http://jmn.pl/antykwa-poltawskiego/> (access: 3.01.2018)
30. <http://bonanova.wtf/> (access: 3.01.2018)
31. <http://www.polskalitera.pl/> (access: 3.01.2018)

LIST OF ILLUSTRATIONS

1. Ministries logo compilation: <https://twitter.com/minenergii> (access: 2.03.2018)
2. Bolesława Chrobrego's silver denarius: <http://www.skarbnicakrajowa.pl/najnowsza-kolekcja-skarbnicy-narodowej-%E2%80%93-srebrne-repliki-%E2%80%93-najcenniejszych-monet-polskich%E2%80%93> (access: 2.03.2018)
3. Przemysł's II seal: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Przemys%C5%82_II_seal_1295.PNG (access: 2.03.2018)
4. Heraldic badge in use since 1927: <http://www.orlidom.pl/index.php/historia/tymczasowe-godlo-z-1919-r/2059> (access: 2.03.2018)
5. Heraldic badge introduced in 1927: <http://www.pogotowieflagowe.pl/artykuly/25-lecie-koronacji-orla.html> (access: 2.03.2018)
6. Heraldic badge in Peoples Republic of Poland: https://pl.wikipedia.org/wiki/God%C5%82o_Polskiej_Rzeczypospolitej_Ludowej (access: 2.03.2018)
7. Current heraldic badge: <http://www.prezydent.pl/> (access: 2.03.2018)
8. Heraldic badge attached to the act: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19800070018/U/D19800018Lj.pdf> (access: 2.03.2018)
9. Page from the attachment to the act describing the colours of Poland: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19800070018/U/D19800018Lj.pdf> (access: 2.03.2018)
10. Logos used by the Ministry of Development: <http://www.mii.gov.pl/> (access: 2.03.2018)
11. Logos used by the Ministry of Health: <http://www.mz.gov.pl/> (access: 2.03.2018)
12. Logos used by the Ministry of National Defence: <http://www.mon.gov.pl/> (access: 2.03.2018)
13. Logos used by the Ministry of Science and Higher Education: <http://www.nauka.gov.pl/patronaty/logo-mnisw-pliki-do-pobrania.html> (access: 2.03.2018)
14. Logos used by the Ministry of Interior and Administration:
<https://www.mswia.gov.pl/> oraz Karpiński Juliusz, Juliusz.Karpinski@mswia.gov.pl
15. Logos used by the Ministry of Foreign Affairs, logos used on mobile devices: <http://www.msz.gov.pl/pl/> (access: 5.03.2018)
16. Logos used by the Ministry of Infrastructure and Construction: <http://mib.gov.pl/> (access: 5.03.2018)
17. Logos used by the Ministry of Agriculture and Country Development, website heading: <http://www.minrol.gov.pl/> (access: 5.03.2018)
18. Logos used by the Ministry of National Education: <https://men.gov.pl/>, Karolina Łukaszewicz Karolina.Lukaszewicz@men.gov.pl (access: 5.03.2018)
19. Logo used by the Ministry of Finance, alone and accompanied by heraldic badge:

- <https://www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow> (access: 5.03.2018)
20. Logos design as a part of Ministry of Finance corporate identity: <http://www.mf.gov.pl/krajowa-administracja-skarbowa> (access: 5.03.2018); <http://www.jakiznaktwoj.pl/aktualnosci2011> (access: 5.03.2018)
21. Logos used by the Ministry of Digitization: <https://danepubliczne.gov.pl/organization/ministerstwo-administracji-i-cyfryzacji> (access: 5.03.2018); <https://www.gov.pl/cyfryzacja> (access: 5.03.2018)
22. Logos used by the Ministry of Energy: http://bip.me.gov.pl/files/Orzel_z_napisem.jpg (access: 5.03.2018); <http://www.me.gov.pl/> (access: 5.03.2018)
23. Logos used by the Ministry of Marine Economics and Inland Shipping: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Logo_Ministerstwa_Gospodarki_Morskiej_i_%C5%BBeglugi_%C5%9Ar%C3%B3dl%C4%85dowej.svg (access: 5.03.2018); <https://mgm.gov.pl/ministerstwo/departamenty-i-biura/departament-gospodarki-morskiej-dgm/> (access: 5.03.2018)
24. Logos used by the Ministry of Culture and National Heritage: <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/ministerstwo/logo-ministerstwa.php> (dostęp 5.03.2018); <http://www.mkidn.gov.pl/> (access: 5.03.2018)
25. Logos used by the Ministry of Family, Labour and Social Policy: https://twitter.com/MRPiPS_GOV_PL (access: 5.03.2018); <https://www.mpips.gov.pl/> (access: 5.03.2018)
26. Logo used by the Ministry of Sport and Tourism, heading from the ministries website: <https://msit.gov.pl/> (access: 5.03.2018)
27. Logo used by the Ministry of Justice: <https://www.ms.gov.pl/> (access: 5.03.2018)
28. Logo used by the Ministry of Environment: <https://www.mos.gov.pl/kontakt/dla-mediow/logo-do-pobrania/> (access: 5.03.2018); <https://www.mos.gov.pl/pl/> (access: 5.03.2018)
29. Compilation of three eagle images: Waldemar Koralewski
30. Compilation of the Ministries logos (without website headings): Waldemar Koralewski
31. Logo of the German Government and Ministries; with the previous and with a new typeface: https://paulrobertlloyd.com/2009/09/a_cohesive_and_unified_identity_for_british_government (access: 29.11.2017); https://www.bundesregierung.de/Webs/Breg/DE/Startseite/startseite_node.html (access: 5.03.2018); <https://www.bmbf.de/> (access: 5.03.2018)
32. Logo of the Dutch Government and Ministries: https://paulrobertlloyd.com/2009/09/a_cohesive_and_unified_identity_for_british_government (access: 5.03.2018)
33. Logo of the British Government and Ministries: https://v2.paulrobertlloyd.com/2014/03/british_government_identity_revisited/ (access: 5.03.2018)

34. Logo of the French Government and Ministries: https://www.designtagebuch.de/regierungen-und-ihre-visuellen-identitaeten/ministerien-frankreich_logos/ (access: 5.03.2018)
35. Logo of the Spanish Government and Ministries: <http://www.lamoncloa.gob.es/> (access: 5.03.2018); <http://www.defensa.gob.es/> (access: 5.03.2018)
36. STGU proposal: <https://web.facebook.com/wwwSTGUpl/> (access: 10.10.2017)
37. Marta Gawin's proposal: <https://issuu.com/martagawin/docs/system> (access: 3.01.2018)
38. Andrzeja-Ludwika Włoszczyński's proposal: Włoszczyński A-L., *Projekt Orli Dom*, tom II, Wydawnictwo Internetowe e-bookowo, 2016
39. Antykwa Półtawskiego: <https://share.krita.org/p/998550/> (access: 3.01.2018)
40. Apolonia: <http://www.polskalitera.pl/> (access: 3.01.2018)
41. Ministerial: <http://www.alw.pl/tag/zbyszek-czapnik/> (access: 3.01.2018)
42. Bona Nova: <http://bonanova.wtf/> (access: 3.01.2018)
43. New eagle image designed for the new logo: Waldemar Koralewski
44. Compilation: heraldic badge <http://www.prezydent.pl/> (access:); Ministry of Foreign Affairs eagle http://www.msz.gov.pl/pl/p/msz_pl/ (access:); new eagle image designed for the new logo: Waldemar Koralewski
45. Main logo design: Waldemar Koralewski
46. Main logo design – structure: Waldemar Koralewski
47. Main logo design – structure: Waldemar Koralewski
48. Minimal size of the logo: Waldemar Koralewski
49. Don'ts – distortion and illicit backgrounds: Waldemar Koralewski
50. Protective field: Waldemar Koralewski
- 51-69. Ministries logos, as of 15.02.2018 r.: Waldemar Koralewski
- 70-73. Compilation of current (as of 15.02.2018 r.) Ministries logos and the new proposal, zestawienie: Waldemar Koralewski
74. Colours of the logo: Waldemar Koralewski
75. Main achromatic logo – black on white background: Waldemar Koralewski
76. Main achromatic logo – white on black background: Waldemar Koralewski
77. Main achromatic logo – white on grey: Waldemar Koralewski
78. Main achromatic logo – white on incarnadine background: Waldemar Koralewski
- 79-80. Colours of the corporate identity: Waldemar Koralewski
81. Typography: Waldemar Koralewski

82. Main logo, Ministry of Finance example: Waldemar Koralewski
83. Derivative logo, example of Ministry of Finance subsidiaries: Waldemar Koralewski
84. The eagle as a part of CI – cut lines: Waldemar Koralewski
- 85-87. Logo in use – business cards: Waldemar Koralewski
88. Logo in use – business cards, structure: Waldemar Koralewski
89. Logo in use – business cards: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://graphicburger.com/?s=business> (access: 9.03.2018)
90. Logo in use – letterhead: Waldemar Koralewski
91. Logo in use – letterhead, structure: Waldemar Koralewski
92. Logo in use – letterhead: Waldemar Koralewski; mock-up: <http://mrmockup.com/> (access: 9.03.2018)
93. Logo in use – envelope: Waldemar Koralewski
94. Logo in use – envelope, structure: Waldemar Koralewski
95. Logo in use – envelope: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://graphicriver.net/item/envelope-c5-6-mockup/10527135> (access: 9.03.2018)
96. Logo in use – ID card: Waldemar Koralewski
97. Logo in use – ID card, structure: Waldemar Koralewski
98. Logo in use – ID card, mock-up: <https://goodmockups.com/free-photo-identity-id-card-mockup-psd/> (access: 9.03.2018), zdjęcie na identyfikatorze: Zoe Daez
99. Logo in use – binder: Waldemar Koralewski
100. Logo in use – binder, structure: Waldemar Koralewski
101. Logo in use – binder: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://www.mockupworld.co/free/open-and-closed-ring-binder-mockup/> (access: 9.03.2018)
102. Logo in use – building, reception area, mock-up: <https://graphicburger.com/10-urban-posterbillboard-mockups/> (access: 9.03.2018)
103. Logo in use – building, board, mock-up: <https://creativemarket.com/MockupsWorld> (dostęp: 9.03.2018)
104. Logo in use – building, reception area, mock-up: <https://creativemarket.com/Xpshl/478403-Office-Mock-ups-Bundle> (access: 9.03.2018)
105. Logo in use – building, office space, mock-up: <https://creativemarket.com/Xpshl/478403-Office-Mock-ups-Bundle> (access: 9.03.2018)
106. Logo and CI, „Mobilność 2020” programme – website, design: Waldemar Koralewski; mock-up:

- <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (access: 9.03.2018)
107. Logo and CI, „Mobilność 2020” programme – website, design: Waldemar Koralewski; computer mock-up: <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (access: 9.03.2018); iphone mock-up: <https://www.pixeden.com/psd-mock-up-templates/iphone-6-psd-vector-mockup> (access: 9.03.2018)
108. Logo and CI, „Mobilność 2020” programme – citylight, design: Waldemar Koralewski; picture: <https://unsplash.com/photos/4fQAMZNaGUo> (access: 9.03.2018); mock-up: <https://creativemarket.com/TheArtofPics/1635672-Outdoor-Billboard-MockUp> (dostęp: 9.03.2018);
109. Logo and CI, „Mobilność 2020” programme – subway citylight, design: Waldemar Koralewski; picture: <https://unsplash.com/photos/4fQAMZNaGUo> (access: 9.03.2018); mock-up: <https://inspirationhut.net/design-resources/48-free-psd-poster-mockups/> (access: 9.03.2018)
110. Logo and CI, „Młodzi mistrzowie” programme – website, design Waldemar Koralewski; mock-up: <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (access: 8.03.2018)
111. Logo and CI, „Młodzi mistrzowie” programme – website, design: Waldemar Koralewski; computer mock-up: <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (access: 9.03.2018); iphone mock-up: <https://www.pixeden.com/psd-mock-up-templates/iphone-6-psd-vector-mockup> (access: 9.03.2018)
112. Logo and CI, „Młodzi mistrzowie” programme – poster, design: Waldemar Koralewski; picture: <https://unsplash.com/photos/2QwMsZ1TIdI> (access: 9.03.2018); mock-up: <https://creativemarket.com/Xpshl/478403-Office-Mock-ups-Bundle> (access: 9.03.2018)
113. Logo and CI, „Młodzi mistrzowie” programme – coach guide book, design: Waldemar Koralewski; picture: <http://multisport.ph/2018/02/how-to-effectively-reduce-swim-drag/> (access: 9.03.2018), mock-up: <https://www.pixeden.com/psd-mock-up-templates/psd-slipcase-book-mockup-vol6> (access: 9.03.2018)
114. Logo and CI, „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” programme – website, design: Waldemar Koralewski; mock-up: <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (access: 9.03.2018)
115. Logo and CI, „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” programme – website, design: Waldemar Koralewski; computer mock-up: <https://themockup.club/mockups/macbook-pro-frontal-view-mockup/> (access: 9.03.2018); iphone mock-up: <https://www.pixeden.com/psd-mock-up-templates/iphone-6-psd-vector-mockup> (access: 9.03.2018)
116. Logo and CI, „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” programme – inside banner, design: Waldemar

Koralewski; picture: <https://www.theedgebasketball.net/workouts/buddy-system> (access: 9.03.2018);
mock-up: <https://mrmockup.com/> (access: 9.03.2018)

117. Logo and CI „Dobra przestrzeń, dobro wspólne” programme – citylight, design: Waldemar

Koralewski; picture: <https://www.theedgebasketball.net/workouts/buddy-system> (access: 9.03.2018);
mock-up: <https://graphicburger.com/bus-stop-billboard-mockup/> (access: 9.03.2018)

ATTACHMENT

1. Logo animation on electronic device

